

Ε. Σ. ΣΤΑΜΑΤΗ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΠΑΝΕΠ. ΘΕΣΣΟΝΙΚΗΣ
ΑΠΟΘΗΚΗ

500688

**ΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΝ
ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ**

1945

ΚΕΝΤΡΙΚΗ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

LA
782
.S73
1945
c. 1

ΕΚΔΟΤΗΣ: ΝΙΚ. Α. ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ
ΟΔΟΣ ΣΟΛΩΝΟΣ 84 — ΤΗΛ. 27-888

ΔΕΛΜΟΥΖΟΥ
Α.Π.Θ.

Ε. Σ. ΣΤΑΜΑΤΗ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ

ΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΝ
ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

1945

ΕΚΔΟΤΗΣ : ΝΙΚ. Α. ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ
ΟΔΟΣ ΣΟΛΩΝΟΣ 84 — ΤΗΛ. 27-888

98888

194199

LA
782
573
1945

Βιβλιογραφία

- 1) Στατιστική Έπετηρίς της Ελλάδος 1939.
- 2) » Δημοτικής Έκπαιδύσεως 1940 (Σχολ. έτος 1937—38)
- 3) » Μέσης Έκπαιδύσεως 1939 (Σχολ. έτος 1936—37).
- 4) » Άνωτάτης Έκπαιδύσεως 1940 (Άκαδ. έτος 1937—38).
- 5) » Ειδικής Έκπαιδύσεως 1939 (Σχολ. έτος 1937—38).
- 6) Νομοθεσία Στοιχειώδους και Μέσης Έκπαιδύσεως: Χ. Λέφα δύο τόμοι, 1933.
- 7) Δελτία Έκπαιδύσεως της Κοινωνίας των Έθνων.
- 8) Πρακτικά Α' Βουλευτικής Περιόδου 1889.
- 9) Έπετηρίς Δημοτικής Έκπαιδύσεως, Γ. Μπουκουβάλα 1902.
- 10) Έξέλιξις Νομοθ. Μέσης Έκπαιδύσεως, Χ. Λέφα, 1920.
- 11) Τά χρυσά έπη του Άδ. Κοραή, έκδοσις Ακαδημίας Άθηνων.

Βιβλ. Νο. 88882

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ὁ σκοπὸς τῆς ἀνα χεῖρας μικρᾶς μελέτης εἶναι νὰ δώσῃ εἰς τὸν ἀναγνώστην εἰς ἄδρα γραμμὰς μίαν εἰκόνα τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ προβλήματος τῆς Χώρας μας ἐν τῷ συνόλῳ του. Προτάσσονται τὰ στατιστικὰ δεδομένα τὰ ὅποια παρέλοβα κατ' ἐκλογὴν, ἀπὸ τὴν ἀρίστην ἐργασίαν τῆς Διευθύνσεως Στατιστικῆς τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Οἰκονομίας καὶ ἀκολουθοῦν ἐπ' αὐτῶν παρατηρήσεις γνῶμαι καὶ συμπεράσματα. Δὲν ἠθέλησα νὰ ἐπεκταθῶ περισσότερο, διότι ἡ ἐπιθυμία μου εἶναι νὰ παρουσιάσω τὸ ζήτημα ὑπὸ τὴν γενικὴν του μορφήν. Ἀκριβῶς διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἀπέφυγα νὰ ἐξετάσω τὸ ἀναλυτικὸν πρόγραμμα τῶν διδασκόμενων μαθημάτων εἰς τὸ Δημοτικὸν Σχολεῖον, ὅπως ἐπίσης τὸ αὐτὸ ζήτημα διὰ τὰς Ἀνωτάτας Σχολὰς μας. Ἠρέκθησαν νὰ σημειώσω μερικὰς γνῶμας δι' ὠρισμένα μαθήματα διδασκόμενα εἰς τὸ Γυμνάσιον. Τ' ἀφορῶντα τὴν Ἀνωτάτην Ἐκπαίδευσιν ἐπραγματεύθη πολὺ σύντομα ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ τῆς Ἐπαγγελματικῆς Ἐκπαίδευσεως περὶ τῆς ὁποίας ἐπραγματεύθη ἐκτενέστερα. Διὰ τὴν πρώτην εἶναι, ὡς ἔχουν τὰ πράγματα, κύριον ζήτημα τὸ οἰκονομικὸν καὶ δευτερεύον τὸ ὀργανωτικόν, ἐν δὲ διὰ τὴν Ἐπαγγελματικὴν Ἐκπαίδευσιν τὸ οἰκονομικὸν καὶ τὸ ὀργανωτικόν εἶναι τῆς αὐτῆς σημασίας. Παρέλειψα ἐπίσης νὰ ἐξετάσω τὸ ζήτημα τῆς Γυμναστικῆς καὶ τοῦ Ἀθλητισμοῦ τῶν Σχολείων μας, διότι ἐπ' αὐτοῦ σκέπτομαι νὰ ἐκδώσω εἰδικὴν μελέτην. Τὸ Διοικητικὸν μέρος τὸ ἐθεώρησα ἐν σχέσει πρὸς τὸ ὅλον θέμα, ὅπως τὸ παρουσιάζω, ὡς δευτερεύον καὶ δὲν τὸ ἐξήτασα.

Ἐπειδὴ ἡ παροῦσα μελέτη συνετάχθη κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Κατοχῆς, οἱ ὑπολογισμοὶ δαπανῶν ἔγιναν εἰς προπολεμικὰς δραχμάς. Ἐλπίζω, ὅτι ἡ μικρὰ αὐτὴ προσπάθεια θὰ τύχῃ τῆς ἐπιεικοῦς κρίσεως τῶν συναδέλφων μου καὶ θὰ εἶμαι εὐτυχῆς ἐὰν αὕτη γίνῃ ἀφορμὴ, ὥστε νὰ δημοσιευθοῦν καὶ εὐρύτεραι μελέται ἐπὶ τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ἐθνικοῦ καὶ κοινωνικοῦ ζητήματος.

Θεωρῶ καθήκον νὰ ἐκφράσω ἀπὸ τῆς θέσεως αὐτῆς τὰς θερμότητας εὐχαριστίας μου πρὸς τὸν ἐκδότην κ. Ν. Σάκκουλαν διὰ τὴν ἐπιμελημένην ἔκδοσιν.

Ἀθῆναι Ἀπρίλιος 1945

Ε. Σ. ΣΤΑΜΑΤΗΣ

Ὁ ὄργανικὸς Νόμος περὶ Στοιχειώδους Ἐκπαιδεύσεως τοῦ 1834 δὲν ὄριξε τὸν σκοπὸν τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου. Πρῶτος καθορισμὸς τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ ἔγινε μὲ τὸν Νόμον ΒΤΜΘ' τοῦ 1894 ὁ ὁποῖος λέγει τὰ ἑξῆς: «Σκοπὸς τῆς Στοιχειώδους Ἐκπαιδεύσεως εἶναι ἡ ἠθικὴ καὶ θρησκευτικὴ μόρφωσις τῶν παιδῶν καὶ ἡ διδασκαλία τῶν εἰς τὸν βίον χρησίμων στοιχειωδῶν γνώσεων.

Ὁ ἐν ἰσχύϊ Νόμος τοῦ 1929 περὶ Στοιχειώδους Ἐκπαιδεύσεως, θέτει ὡς κύριον σκοπὸν τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου «τὴν μόρφωσιν τῶν Μαθητῶν διὰ τὴν ζῶην καὶ τὴν παροχὴν εἰς αὐτοὺς τῶν ἀπαραιτήτων πρὸς μόρφωσιν χρηστοῦ πολίτου στοιχείων».

Σύμφωνα μὲ τοὺς σκοποὺς τοὺς ὁποῖους ἐπιδιώκει ἡ Πολιτεία διὰ τῆς Ἐκπαιδεύσεως, αὕτη ἔχει διαιρεθῆ εἰς τρεῖς κύκλους. 1) Τῆς ὑποχρεωτικῆς Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως ἑξαετοῦς διαρκείας. 2) Τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως ἑξαετοῦς προαιρετικῆς φοιτήσεως καὶ 3) Τῆς Ἀνωτάτης Ἐκπαιδεύσεως.

Παράλλαγαί τῆς διαιρέσεως αὐτῆς εἶναι τὰ Νηπιαγωγεῖα ποὺ ἀποβλέπουν σὲ εἰδικοὺς σκοποὺς, τὰ Ἐπαγγελματικὰ Σχολεῖα καὶ αἱ διάφοροι κατευθύνσεις τῆς Ἀνωτάτης Ἐκπαιδεύσεως. Μὲ τὸν ὄρον Στοιχειώδους Ἐκπαίδευσις νοοῦνται τὰ Νηπιαγωγεῖα, τὰ Δημοτικὰ Σχολεῖα καὶ τὰ κατώτερα Ἐπαγγελματικὰ Σχολεῖα.

Μὲ τὴν βᾶσιν τῆς διαιρέσεως εἰς κύκλους ἠμποροῦμεν νὰ καθορίσωμεν τοὺς σκοποὺς τῆς Ἐκπαιδεύσεως εἰδικώτερα ὡς ἑξῆς:

Α. Κύκλος: Στοιχειώδους Ἐκπαίδευσις.

Σκοπός: 1) Ὁ καταρτισμὸς τῶν Μαθητῶν εἰς τὴν ἀνάγνωσιν καὶ τὴν γραφήν. 2) Ἡ παροχὴ τῶν ἀπαραιτήτων ἱστορικῶν καὶ γεωγραφικῶν γνώσεων τῆς Χώρας μας μὲ τὰ ὁποῖα ἐνισχύεται ἡ ἔννοια τοῦ Ἔθνους. 3) Ἡ παροχὴ θρησκευτικῆς καὶ ἠθικῆς διδασκαλίας. 4) Ἡ σωματικὴ καὶ ὑγιεινὴ ἐν γένει ἀγωγή τῶν Μαθητῶν. 5) Ἡ προπαρασκευὴ τῶν Μαθητῶν ποὺ θ' ἀκολουθήσουν Μέσην Ἐκπαίδευσιν.

Β. Κύκλος: Μέση Ἐκπαίδευσις.

Σκοπός: 1) Ὁ καταρτισμὸς τῶν Μαθητῶν, ὥστε νὰ εἶναι οὗτοι εἰς θέσιν ν' ἀσκήσουν Δημόσιον ἢ Ἰδιωτικὸν ἐπάγγελμα διὰ τὴν ἄσκησιν τοῦ ὁποῖου, ἢ ὑποχρεωτικὴ Ἐκπαίδευσις τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου δὲν

είναι έπαρκής. 2) 'Η προπαρασκευή τών Μαθητών πού θ' ακολουθήσουν 'Ανωτάτην 'Εκπαίδευσιν.

Γ'. Κύκλος : 'Ανωτάτη 'Εκπαίδευσις.

Σκοπός : 1) 'Ο καθαρισμός τών 'Επιστημόνων διά τά Δημόσια λειτουργήματα, 2) Διά τά μη Δημόσια λειτουργήματα και 3) 'Η ανάπτυξις του πνεύματος τής έρεύνης τών φυσικών και κοινωνικών Νόμων.

'Εντελώς γενικά, ήμποροῦμεν νά διατυπώσωμεν ὡς θεμελιώδη σκοπόν τής 'Εκπαιδεύσεως, ὅλων τών κύκλων τήν άσκησιν τής άρετής, ή ὁποία κατά τόν Σωκράτη διδάσκεται (Πρωταγόρας).

Οί κύριοι παράγοντες τής 'Εκπαιδεύσεως είναι 1) Διδακτήρια 2) Μαθηταί 3) Διδάσκαλοι 4) 'Εποπτικά μέσα διδασκαλίας 5) Καθορισμός και κατανομή τής διδακτέας ύλης κατά τάξιν, σύμφωνα με τούς γενικούς και ειδικούς σκοπούς τούς ὁποίους επιδιώκει ή 'Εκπαίδευσις ἐν τῷ συνόλω της. 6) Διδακτικά βιβλία.

Στατιστικά δεδομένα

Στοιχειώδους 'Εκπαιδεύσεως

Τά Σχολεία της Στοιχειώδους 'Εκπαιδεύσεως Δημόσια και 'Ιδιωτικά (Νηπιαγωγεία και Δημοτικά Πρακτικά Σχολαί κλπ.) ανήλθον κατά τήν επίσημον στατιστικήν του 1933 εις 9434, ἀπό τά ὁποία 8351 είναι κρατικά Δημοτικά και 743 κρατικά Νηπιαγωγεία. Εἰς τά κρατικά Δημοτικά Σχολεία περιλαμβάνονται 27 ισραηλιτικά, 5 άρμενάφωνα και 7 τουρκόφωνα. Διά τά 8351 κρατικά Δημοτικά Σχολεία ἐχρησιμοποιήθησαν 8306 διδακτήρια. 'Εκ τούτων κατῆ τήν αὐτήν επίσημον στατιστικήν (του 'Υπουργείου 'Εθνικῆς Οἰκονομίας) τά 5816 ἦσαν ὑγιεινά ἐν ᾧ τά υπόλοιπα 2490 ἦτοι τά 30 ο) ἦσαν ἀνθυγιεινά.

'Εκ τών Δημοσίων διδακτηρίων.

'Ανηγέρθησαν δαπάναις του Σχολικοῦ Ταμείου

(Δημοσίου-Δήμων-Κοινοτήτων)	51,69 ο)
» δαπάναις τής 'Εκκλησίας	12,66 »
» » Νομικῶν προσώπων	2,34 »
» » 'Ιδιωτῶν	19,01 »
» ἐξ άρωγῆς του Δημοσίου	7,07 »
» ἐκ δωρεᾶς ή Κληροδοτήματος	4,60 »
» δαπάναις άλλων Προσώπων	2,63 »
	100,00

Οἱ πόροι τῶν Σχολικῶν Ταμείων προέρχονται ἐκ τῆς φορολογίας τῶν Μαθητῶν (ἐνσημον ἐκπ. Προνοίας), ἐκ συνδρομῶν Δήμων-Κοινοτήτων καὶ ἐκ δωρεῶν.

Κατ' ἐποχὴν ἀνεγέρσεως κατανέμονται τὰ διδακτήρια ὡς ἑξῆς :

Μέχρι τοῦ 1900	ἀνηγέρθησαν	12,31 %
Ἄπὸ » 1901—1910	»	16,86 »
» » 1911—1920	»	8,51 »
» » 1921—1930	»	27,43 »
» » 1931—1935	»	13,26 »
» » 1936—1938	»	3,61 »
Κατὰ μὴ δηλωθέντα ἔτη	»	18,02 »
		100,00

Κατὰ μέσον ὄρον ἀντιστοιχοῦν εἰς τὰ 8351 κρατικά Δημοτικά Σχολεῖα 16702 αἴθουσαι, ἤτοι 2 αἴθουσαι κατὰ Σχολεῖον. Ἐὰν ὑπολογίσωμεν τὴν ἀξίαν ἐκάστης αἰθούσης κατὰ μέσον ὄρον εἰς 75 χιλ. δραχ. (πρὸ τοῦ 1920 ἦτο πολὺ μικροτέρα, ἐν ᾧ ἀπὸ τοῦ 1930 ἔφθασε τὰς 180 χιλιάδας δραχμῶν), ἐδαπανήθησαν διὰ τὰς 16702 αἰθούσας 1.252.650.000 δραχ. Ἐὰν ἀπὸ τὸ ποσὸν τοῦτο ἀφαιρέσωμεν τὴν δαπάνην τῶν μέχρι τοῦ 1900 ἀνεγερθέντων Σχολείων (12,31 %) ἀπομένει ποσὸν 1.100.000.000 δραχ. τὸ ὁποῖον ἐδαπανήθη εἰς διάστημα 37 ἐτῶν. Εἰς τὸ ποσὸν τοῦτο συμπεριλαμβάνομεν καὶ τὰ ἔξοδα τῶν Σχολείων ποῦ ἀνηγέρθησαν κατὰ μὴ δηλωθέντα ἔτη, ποῦ ἀνέρχονται εἰς 18,02 % ἐπὶ τοῦ συνόλου.

Τὰ Σχολικά Ταμεία (Δημόσιον—Δῆμοι—Κοινότητες) καὶ ἡ ἀρωγὴ τοῦ Δημοσίου καλύπτουν 59 % τοῦ ἀνωτέρου ποσοῦ, ἤτοι ποσὸν 650.000.000 περίπου, δηλαδή τὸ Κράτος κατὰ τὰ τελευταῖα 37 ἔτη ἐξώδευε, κατὰ μέσον ὄρον, ἐτησίως ἐκ τοῦ Προϋπολογισμοῦ του, 17,5 ἑκατομ. δραχ. διὰ τὴν ἀνάγεσιν διδακτηρίων Δημοτικῶν Σχολείων.

Εἰς τὸν ἐπόμενον πίνακα ἐμφαίνονται κατὰ προσέγγισιν οἱ ἀριθμοὶ Δημοτικῶν Σχολείων, Διδασκάλων καὶ Μαθητῶν ἐπὶ 10 χιλιάδων κατοίκων, καὶ ἐν τῷ συνόλῳ καὶ κατὰ γεωγραφικά διαμερίσματα

2

Αριθ.	Κ ρ ά τ ο ς	Πληθυσμός 30.6.38	Έπι 10,000 κατοίκων			
			Σχολεία	Διδάσκαλοι	Μαθηταί έγγραφέντες φοιτήσαντες	
1	Στερεά Έλλάς και Εύβοια	7.060.890	8	17	1211	1091
2	Πελοπόννησος	1.780.000	14	23	1422	1290
3	Κυκλάδες νησοί	1.178.370	11	22	1646	1256
4	Ίόνιοι νησοί	230.920	12	22	1320	1153
5	Θεσσαλία	557.310	12	21	1396	1271
6	Μακεδονία	1.671.360	11	24	1654	1647
7	Ήπειρος	360.430	22	29	1551	1372
8	Κρήτη	439.010	18	29	1399	1316
9	Νήσοι Αιγαίου	336.730	9	22	1264	1165
10	Θράκη	351.800	9	18	1118	1040

Ἐκ τῶν 8351 Κρατικῶν Δημοτικῶν Σχολείων τὰ 60,51 % εἶναι Μονοτάξια, ἧτοι διὰ τὰς 6 τάξεις τοῦ Σχολείου ἔχει ἀναλάβη τὴν διδασκαλίαν εἰς μόνον Διδάσκαλος, 18,53 % Διτάξια, 8,37 % Τριτάξια, 4,31 % Τετρατάξια, 2,83 % Πεντατάξια καὶ 5,45 % Ἑξατάξια. Δηλαδή 5,45 % ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν Σχολείων παρέχουν πλήρη μόρφωσιν, ἐν ᾧ τοῦλάχιστον 79,04 % παρέχουν ἑλλιπῆ.

Κατὰ τὸν ἰσχύοντα Νόμον εἶναι :

Μονοτάξια Σχολεῖα τὰ ἔχοντα	50 — 80	μαθητῶς	
Διτάξια	» » »	81—130	»
Τριτάξια	» » »	131—200	» 1 : 67
Τετρατάξια	» » »	201—250	»
Πεντατάξια	» » »	251—300	»
Ἑξατάξια	» » »	301—350	» 2 : 52

Διὰ τὰ ξενόφωνα ὑπάρχουν μικρότεροι ἀναλογίαι.

Κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1928 ὑπάρχουν εἰς τὴν Ἑλλάδα 1468 συνοικισμοὶ ἔχοντες μέχρι 50 κατοίκους ἕκαστος καὶ 1357 συνοικισμοὶ ἔχοντες μέχρις 100 κατοίκους ἕκαστος.

Ἐὰν ληφθῆ ὑπ' ὄψει ὅτι οἱ Μαθηταὶ τῶν 6 τάξεων τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου, ἀντιπροσωπεύουν κατὰ μέσον ὄρον 12 % τῶν κατοίκων καὶ ὅτι διὰ τὴν ἴδρυσιν τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου ἀπαιτοῦνται κατὰ τὸν ἰσχύοντα Νόμον 15 τοῦλάχιστον Μαθηταί, συνάγεται, ὅτι ὁ πληθυσμὸς ἑνὸς συνοικισμοῦ διὰ νὰ τύχη κατὰ τὸν Νόμον Δημοτικοῦ Σχολείου πρέπει ν' ἀνέρχεται τοῦλάχιστον εἰς 125 κατοίκους. Συνεπῶς 2825 συνοικισμοὶ τῆς Χώρας μας μὲ πληθυσμὸν περίπου 200 χιλ. κατοίκων δὲν ἔχουν Σχολεῖα διότι δὲν ἐπιτρέπεται κατὰ τὸν Νόμον νὰ ἔχουν Δημοτικὸν Σχολεῖον, καὶ τοῦτο βέβαια λόγῳ οἰκονομίας.

Τὰ Δημόσια Νηπιαγωγεῖα κατανέμονται κατὰ γεωγραφικὰ διαμερίσματα ὡς ἑξῆς :

Στερεὰ Ἑλλάς καὶ Εὐβοία	34
Πελοπόννησος	3
Ἴόνιοι νῆσοι	2
Θεσσαλία	12
Μακεδονία	534
Ἡπειρος	102
Κρήτη	2
Νῆσοι Αἰγαίου	6
Θράκη	48

Τὰ 67,23 ο)ο ἀπὸ τὰ διδακτήρια τῶν Νηπιαγωγείων τούτων εἶναι κατὰ τὴν ἐπίσημον στατιστικὴν ἀνθυγεινά.

Τὸ σύνολον τῶν διδακτηρίων τῶν 743 κρατικῶν Νηπιαγωγείων ἀνῆλθεν εἰς 238. Τὰ ὑπόλοιπα ἐλειτούργησαν εἰς διδακτήρια Δημοτικῶν Σχολείων.

Εἰς τὰ Σχολεῖα τῆς Στοιχειώδους Ἐκπαιδεύσεως ἐνεγράφησαν (σχολ. ἔτος 1937—38) ἐν ὄλῳ 1055652 καὶ ἐφοίτησαν 966936.

Κατὰ κατηγορίας Σχολείων ἡ ἐγγραφή καὶ φοίτησις ἔχει ὡς ἑξῆς :

	ἐγγραφέντες	φοιτήσαντες	
Κρατικά Δημοτικά Σχολεῖα	987726	904591	7.276.080
» Νηπιαγωγεῖα	38388	36036	
Ἰδιωτικά Δημοτικά Σχολεῖα	28360	24974	
» Νηπιαγωγεῖα	1184	945	

Ἐπὶ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος ἀναλογοῦν 900 κάτοικοι κατὰ Σχολεῖον καὶ εἰς Διδάσκαλος ἐπὶ 456 κατοίκων.

Κατὰ τὸ αὐτὸ σχολικὸν ὡς ἄνω ἔτος ἐλειτούργησαν διὰ τὴν καταπολέμησιν τοῦ ἀναλφαβητισμοῦ, 194 νυκτερινὰ Δημοτικά Σχολεῖα μὲ 15990 μαθητάς.

Ἐκ τῶν ἐγγραφέντων μαθητῶν κατὰ τὸ σχολ. ἔτος 1937—38 διέκοψαν τὴν φοίτησιν 83129 (8,42 ο)ο) καὶ 3 ο)ο) τῶν ἐχόντων τὴν νόμιμον ἡλικίαν πρὸς ἐγγραφήν εἰς τὸ Δημοτικὸν Σχολεῖον δὲν ἐγγράφονται καὶ μένουσιν ἀπαίδευτοι.

Ἐπὶ τῶν λειτουργησάντων Δημοτικῶν Σχολείων ἀναλογοῦν 21 μαθηταὶ κατὰ τάξιν, κατὰ μέσον ὄρον. Εἰς τὰς Ἀθήνας ὁ μέσος ὄρος ἀνέρχεται εἰς 47 κατὰ τάξιν, ἐν δὲ εἰς τὴν Θεσσαλονικίην εἰς 34. Ὁ μέσος ὄρος τῶν Μαθητῶν κατὰ διδάσκοντα ἀνέρχεται εἰς 63 ἐγγραφέντας καὶ 58 φοιτήσαντας.

Τὸ σύνολον τῶν Δημοδιδασκάλων ἀνέρχεται εἰς 17072 (1937—38).

Ἐκ τούτων 15402 διδάσκουν εἰς τὰ Κρατικά Δημοτικά Σχολεῖα, 781 εἰς τὰ Κρατικά Νηπιαγωγεῖα καὶ 889 εἰς τὰ Ἰδιωτικά Δημοτικά καὶ Νηπιαγωγεῖα.

Ὁ ἐτήσιος μισθὸς τῶν Δημοδιδασκάλων τῶν Κρατικῶν Σχολείων ἀνέρχεται περίπου εἰς 450 ἑκατομ. δραχμῶν.

Στατιστικά δεδομένα

Μέσης Ἐκπαιδύσεως

Κατὰ τὸν Νόμον 4370 τοῦ 1929 ἡ φοίτησις εἰς τὰ Σχολεῖα τῆς Μέσης Ἐκπαιδύσεως εἶναι ἐξαετής καὶ προαιρετική.

Κατὰ τὴν ἐπίσημον στατιστικὴν τοῦ 1939 διὰ τὸ σχολ. ἔτος 1936—37 τὰ Δημόσια Σχολεῖα τῆς Μέσης Ἐκπαιδύσεως ἀνῆρχοντο εἰς 408.

Ταῦτα κατανέμονται κατ' εἶδος Σχολείου, ὡς κάτωθι:

Εἶδος Σχολείων	Ἀριθμ. Σχολείων	Διδακτ. Προσωπ.	Μαθηταὶ	
			ἐγγρα- φέντες	φοιτή- σαντες
Ἡμιγυμνάσια	173	429	8300	7472
Ἀστικά Σχολεῖα	11	43	475	407
Γυμνάσια	176	2520	59754	54702
Πρακτικά Λύκεια	15	174	3102	2960
Σχολαὶ Μέσης Ἐκπαιδύσεως	9	228	5227	4899
Ἀνώτερα Παρθεναγωγεῖα	7	52	865	757
Διδασκαλεῖα Δημ. Ἐκπαιδ.	5	13	222	221
Παιδαγ. Ἀκαδημίαι	9	64	658	648
Διδασκ. Νηπιαγωγῶν	1	9	125	123
Ἀκαδημία Γυμναστικής	1	15	49	49
Διδασκαλεῖον Μ. Ἐκπαιδ.	1	7	66	62
	408	3554	78843	72300

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω τύπων Σχολείων Μ. Ἐκπαιδύσεως τὰ Ἡμιγυμνάσια ἔχουν 2 τάξεις, (φοίτησις ἀπὸ τῆς 6ης Δημοτικοῦ), τὰ Ἀστικά Σχολεῖα 3 καὶ τὰ ἀνώτερα Παρθεναγωγεῖα 4.

Ὡς καθ'αυτὸ Σχολεῖα Μέσης Ἐκπαιδύσεως πρέπει νὰ θεωρῶμεν τὰ Γυμνάσια, τὰ Πρακτικά Λύκεια καὶ τὰς Σχολὰς Μέσης Ἐκπαιδύσεως. Αἱ τελευταῖαι αὐταὶ ἔχουν 6 τάξεις ἐκάστη, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ 3 ἔχουν κοινὸν πρόγραμμα καὶ αἱ ὑπόλοιποι 3 διαιροῦνται εἰς τμήματα κλασικοῦ Γυμνασίου καὶ Πρακτικοῦ Λυκείου.

Διὰ τροποποιητικοῦ Νόμου τοῦ 1938 περὶ Μ. Ἐκπαιδεύσεως ἰδρύθησαν τὰ Γυμνάσια νέου Τύπου, εἰς τὰ ὅποια ἡ φοίτησις γίνεται μετὰ τὴν δ' τάξιν τοῦ Δημοικοῦ καὶ διαρκεῖ ἕξ ἔτη. Οἱ ἀπόφοιτοι τῶν Γυμνασίων τούτων ἔχουν ὅλα τὰ προσόντα τῶν ἀποφοίτων τοῦ ἑξαετοῦς Γυμνασίου (παλαιοῦ λεγομένου Τύπου) πλὴν τῆς φοιτήσεως εἰς τὰς Ἀνωτάτας Σχολὰς τοῦ Κράτους.

Στατιστικὰ δεδομένα λειτουργίας τῶν Σχολείων τούτων δὲν ὑπάρχουν, λόγῳ τοῦ μικροῦ χρόνου, ἀφ' ὅτου ἔγινε ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ Νόμου.

Ἡ μεγαλύτερα πυκνότης τῶν Σχολείων Μέσης Ἐκπαιδεύσεως σημειώνεται εἰς τὴν Πελοπόννησον (1 Σχολεῖον ἐπὶ 10000 κατοίκων) ἐν ᾧ ἡ μικροτέρα, εἰς τὴν Θράκην (1 Σχολεῖον ἐπὶ 50000 κατοίκων).

Ἐκτὸς τῶν 408 Δημοσίων Σχολείων Μέσης Ἐκπαιδεύσεως (78,16 ο)ο) λειτουργοῦν 114 ἰδιωτικά, ἑλληνικὰ καὶ ξένα (21,84 ο)ο).

Τὸ σύνολον τοῦ διδάσκοντος Προσωπικοῦ τῶν Σχολείων Μ. Ἐκπαιδεύσεως ἀνέρχεται εἰς 4552 (ἄρρενες 3984, θῆλ. 868).

Εἰς τὰ Δημόσια Σχολεῖα ὑπηρετοῦν ἐν ὄλῳ 3554.

Ἀπὸ τοὺς Μαθητὰς τῶν Σχολείων Μέσης Ἐκπαιδεύσεως ἐνεγράφησαν εἰς τὰ Δημόσια Σχολεῖα 78 843 (90,67 ο)ο), εἰς δὲ τὰ Ἰδιωτικά 8114 (9,33 ο)ο). Ἀπὸ τοὺς ἀνωτέρω ἀριθμοὺς βλέπομεν ὅτι ἐν ᾧ οἱ Μαθηταὶ τῶν Ἰδιωτικῶν Σχολείων Μέσης Ἐκπαιδεύσεως ἀποτελοῦν τὰ 9,33 ο)ο τοῦ συνόλου τῶν Μαθητῶν Μέσης Ἐκπαιδεύσεως, τὰ Ἰδιωτικά Σχολεῖα ἀποτελοῦν τὰ 21,84 ο)ο τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν Σχολείων Μέσης Ἐκπαιδεύσεως.

Διδακτῆρια Δημοσίων Σχολείων Μέσης Ἐκπαιδεύσεως,

Στεροῦνται διδακτηρίων :	37	Ἡμιγυμνάσια
»	1	Ἀστικὸν Σχολεῖον
»	2	Πρακτικὰ Λύκεια
»	3	Διδασκαλεῖα Δημ. Ἐκπαιδεύσεως
»	10	Γυμνάσια
»	1	Παιδαγ. Ἀκαδημία
»	1	Διδασκαλεῖον Μ. Ἐκπαιδεύσεως.

55

Ἦτοι ἐκ τῶν 408 Δημοσίων Σχολείων Μέσης Ἐκπαιδεύσεως τὰ 55 (13,4 ο)ο) στεροῦνται διδακτηρίων.

Ἐκ τῶν διδακτηρίων τῶν Δημοσίων Σχολείων Μέσης Ἐκπαιδεύσεως τὰ 73,51 ο)ο) ἦσαν ἀπολύτως ὑγιεινά, τὰ δ' ὑπόλοιπα 26.49ο)ο) ἀνθυγιεινά.

Ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν αἵθουσῶν τῶν Σχολείων Μ. Ἐκπαιδύσεως σημειώνομεν, ὅτι εἰς ἕκαστον Γυμνάσιον ἀντιστοιχοῦν 8 αἵθουσαι μὲ 40 Μαθητὰς ἑκάστη κατὰ μέσον ὄρον, καὶ εἰς ἕκαστον Πρακτικὸν Λύκειον 6 αἵθουσαι μὲ 35 Μαθητὰς ἑκάστη.

Ἀπὸ τὰ διδακτήρια τῆς Μέσης Ἐκπαιδύσεως ἀνηγέρθησαν δαπάνη τοῦ σχολ. Ταμείου (Δημόσιον—Δῆμοι—Κοινότητες) 36,77 ο)ο

» τῆς Ἐκκλησίας	3,44 »
» Ἰδιωτῶν	31,54 »
» δωρεᾶς ἢ Κληροδοτήματος	11,11 »
» ἀρωγῆς Δημοσίου	4,97 »
» ἄλλων Προσώπων	0,79 »

Ἐκ τῶν διδακτηρίων τούτων 71,43 ο)ο ἀνηγέρθησαν μέχρι τοῦ 1926, τὰ ὑπόλοιπα δὲ 28,47 ο)ο ἀπὸ τοῦ 1926—1932, κυρίως δὲ ἀπὸ τοῦ 1929—1932, κατόπιν τοῦ δανείου ἐξ ἑνὸς ἑκατομμυρίου Λιρῶν, συναφθέντος ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως Ἐλευθερίου Κ. Βενιζέλου.

Κατὰ διδάσκοντα, ἀναλογοῦν 22 Μαθηταὶ ἐγγραφέντες καὶ 20 φοιτήσαντες. Ὁ ἀριθμὸς αὐτὸς εἶναι ἱκανοποιητικὸς ὡς μέσος ὄρος. Ὅμως, σύμφωνα μὲ τὸν Νόμον μία τάξις ἤμπορεῖ νὰ ἔχη 59 μαθητὰς. Μόνον ἂν ἔχη 60 χωρίζεται εἰς δύο τμήματα.

Εἶναι εὐνόητον ὅτι μὲ τόσους Μαθητὰς εἰς ἑκάστην τάξιν ἡ ἀπόδοσις τῆς διδασκαλίας εἶναι μειωτάτη. Τὸ φαινόμενον τοῦ πληθωρισμοῦ τῶν Μαθητῶν κατὰ τάξιν παρατηρεῖται κυρίως εἰς τὰς Ἀθήνας, τὸν Πειραιᾶ καὶ τὴν Θεσσαλονίκην.

Διὰ μισθοῦς τοῦ διδακτικοῦ Προσωπικοῦ τῶν Δημοσίων Σχολείων Μ. Ἐκπαιδύσεως δαπανῶνται ἑτησίως 214 ἑκατ. δραχ. ἢτοι ἐπὶ τοῦ Προϋπολογισμοῦ τοῦ 1939 (20 δισεκ. περίπου) 1 ο)ο, ἐν ᾧ τὸ σύνολον τῶν ἀποδοχῶν τῶν Ἐκπαιδευτικῶν Λειτουργῶν Δημοτικῆς καὶ Μέσης Ἐκπαιδύσεως ἑτησίως ἀποτελεῖ τὰ 3,5 ο)ο περίπου τοῦ Προϋπολογισμοῦ τοῦ Κράτους.

Σύντομοι παρατηρήσεις καὶ ἀνακεφαλαίωσις ἀπὸ τὰ στατιστικὰ δεδομένα.

Ἀπὸ ὅσα ἐξετέθησαν μέχρις ἐδῶ συνάγεται ὅτι :

- 1) 2825 συνοικισμοὶ δὲν ἔχουν Σχολεῖα (200 χιλ. κάτοικοι).
- 2) Ἡ ἑτησία δαπάνη τοῦ Κράτους διὰ τὴν ἀνάγεσιν διδακτηρίων εἶναι ἀσήμαντος (διὰ Δημοτικὰ Σχολεῖα 17,5 ἑκατ. ἑτησίως).
- 3) Αἱ αἵθουσαι διδασκαλίας τῶν ὑπαρχόντων διδακτηρίων εἶναι ἀνεπαρκεῖς.

4) Ἡ ὑποχρεωτικὴ φοίτησις εἰς τὸ Δημοτικὸν Σχολεῖον εἶναι ἑξαετής.

5) 3 ο)ο τῶν ὑποχρεομένων εἰς φοίτησιν δὲν φοιτοῦν.

6) 8 ο)ο τῶν ἐγγραφομένων εἰς τὸ Δημοτικὸν Σχολεῖον δὲν ἀποφοιτοῦν διὰ διαφόρους λόγους.

7) Οἱ Μαθηταὶ φορολογοῦνται διὰ τὴν ἀνέγερσιν διδακτηρίων.

8) Τὸ 1)3 τῶν κρατικῶν Σχολείων Δημοτικῆς καὶ Μέσης Ἐκπαίδευσως εἶναι ἀνθυγιεινά, (τῶν Νηπιαγωγείων 67,23 ο)ο ἀνθυγιεινά).

9) 55 Σχολεῖα Μέσης Ἐκπαίδευσως στεροῦνται διδακτηρίων.

10) 8, 28 ο)ο ἐκ τῶν Μαθητῶν τῆς Στοιχειώδους Ἐκπαίδευσως ἀκολουθοῦν τὴν Μέσῃ Ἐκπαίδευσιν.

11) Μόνον 5 ο)ο τῶν Δημοτικῶν Σχολείων εἶναι Ἐξατάξια καὶ συνεπῶς εἰς τὰ Μονοτάξια καὶ Διτάξια τοῦλάχιστον, ποῦ εἶναι 79.04 ο)ο ἢ ἀπόδοσις εἶναι ἑλλιπής.

12) Ὁ ἀριθμὸς τῶν Δημοδιδασκάλων εἶναι ἀνεπαρκής.

Ἀπὸ τὰς παρατηρήσεις ὑπ' ἀριθ. 1, 5 καὶ 6 διαπιστώνεται ὅτι 5,5 ο)ο Ἕλληνες μένουσιν σταθερῶς ἀγράμματοι καὶ 8 ο)ο λαμβάνουσι ἑλλιπεστάτην μόρφωσιν λόγῳ διακοπῆς τῆς φοιτήσεως εἰς τὸ Δημοτικόν. Δὲν εἶναι δὲ ὑπερβολὴ ἂν καὶ αὐτοὺς τοὺς θεωρήσωμεν ὡς ἀγράμματοις, ὅποτε οἱ ἀγράμματοι Ἕλληνες θ' ἀποτελοῦν τὰ 13,5 ο)ο τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Χώρας, ἐὰν παραμείνουν αἱ ἀναλογίαι φοιτήσεως τοῦ σχολ. ἔτους 1937—38.

Εἰς τὸν ἐπόμενον πίνακα ἐμφαίνεται ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀγράμμάτων τῶν Εὐρωπαϊκῶν χωρῶν. Ἀγράμματοι δὲν ὑπάρχουν εἰς τὴν Ἀγγλίαν, Ὀλλανδίαν, Ἑλβετίαν, Δανίαν, Νορβηγίαν, Γερμανίαν, Ἡνωμ. Πολιτείας Ἀμερικῆς καὶ Καναδῶν.

Χῶραι	Ἔτος ἀπογραφ.	Ἡλικία	Πληθυσμὸς	Ἀγράμματοι.	Ἀναλογία ο)ο
Ἑλλάς	1928	10 ἐτῶν καὶ ἄνω	4.672.828	1.953.875	41,82
Βουλγαρία	1924	0 » »	4.642.492	1.456.858	31,38
Ρουμανία	1931	11 » »	9.882.542	4.428.471	44,81
Τουρκία	1933	10 » »	11.018.443	8.713.435	79,08
Βέλγιον	1930	15 » »	6.232.768	369.484	5,93
Γαλλία	1931	10 » »	34.099.294	1.730.809	5,08
Ἰσπανία	1920	16 » »	13.994.672	5.988.081	12,79
Ὀύγγαρια	1930	10 » »	6.907.162	583.265	8,44
Πολωνία	1921	10 » »	23.966.870	5.543.686	23,13
Πορτογαλλία	1930	10 » »	5.281.331	3.180.090	60,21
Ρωσσία	1926	15 » »	73.047.063	32.488.309	44,48
Σουηδία	1930	15 » »	4.616.792	5.378	0,12
Τσεχοσλοβακία	1930	10 » »	11.781.550	479.458	4,07
Φινλανδία	1930	15 » »	2.639.927	21.857	0,83

πάντων τὰς συνθήκας διαβιώσεως τῶν ἱστικῶν καὶ ἀγροτικῶν κέντρων.

Σχετικὰ μὲ τὴν διδασκομένην ὕλην εἰς τὰ Δημοτικὰ Σχολεῖα μας, ἀναγνωρίζεται ὅτι αὕτη πρέπει ν' ἀποτελῆ ἓνα σύνολον ἀνεξάρτητον ἀπὸ τὴν περαιτέρω σπουδὴν εἰς τὰ Σχολεῖα τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως. Ἐξ ἄλλου ὅμως ὁ Νόμος ἐπιτρέπει, ὅπως ἀπόφαιτοι τῆς Δ' τοῦ Δημοτικοῦ φοιτοῖν εἰς τὰ Γυμνάσια, ὥστε ἡ γυμνασιακὴ διδασκαλία νὰ ἔχη μεγαλυτέραν συνέχειαν καὶ ἐνιαῖον Τύπον κατὰ τὰ δύο πρῶτα ἔτη τῆς. Τὰ ὑπὲρ καὶ τὰ κατὰ ἓκ τῆς μεταρρυθμίσεως αὐτῆς εἶναι πολλά. Ἀπὸ τὴν μικρὰν πείραν ἓκ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ μέτρου αὐτοῦ, φαίνεται ὅτι ἡ μεταρρυθμίσις εἶναι ὀρθὴ ἀπὸ ἀπόψεως Μέσης Ἐκπαιδεύσεως. Τοῦτο ὅμως δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἀναγκάσῃ, ὥστε ν' ἀφίσωμεν τὰ πράγματα ὅπως ἔχουν, ἐφ' ὅσον θέλομεν ν' ἀποκτήσωμεν ἓνα Τύπον ὀρθοῦ Ἑξατάξιου Δημοτικοῦ Σχολείου.

Μὲ τὴν ἀνωτέρω μεταρρυθμίσειν γίνεται παραδεκτόν, ὅτι ἡ διδασκαλία τῶν δύο τελευταίων τάξεων τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου, ἀποκλίνει τῆς διδασκαλίας τῶν δύο πρώτων ἑτῶν τῶν Γυμνασίων νέου Τύπου καὶ κατὰ συνέπειαν οἱ Μαθηταὶ τῶν δύο αὐτῶν τάξεων τοῦ Γυμνασίου δὲν μετέχουν τοῦ ὅλικοῦ κύκλου σπουδῶν τῆς Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως. Νομίζομεν λοιπόν, ὅτι ἐπιβάλλεται ἡ ἄρσις τῆς μεταρρυθμίσεως αὐτῆς, διὰ τῆς ποιοτικῆς ἐν γένει ἀποδόσεως τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου. Βεβαίως ἡ μετατροπὴ τοῦ Τετρατάξιου Δημοτικοῦ εἰς Ἑξατάξιον δὲν ἔγινε μὲ ἄμεσον, παράλληλον μετατροπὴν τοῦ βαθμοῦ μορφώσεως τῶν Δημοδιδασκάλων διότι τοῦτο ἀπλοῦστατα ἦτο ἀδύνατον νὰ γίνῃ. Ἡ ἀρίστη ὅμως λειτουργία τῶν Παιδαγωγικῶν Ἀκαδημιῶν καὶ ὁ ἐνθουσιασμὸς καὶ ἡ ψυχικὴ δύναμις τῶν Δημοδιδασκάλων μας, ἀποτελοῦν ἐγγύησιν, ὅτι τὸ Ἑξατάξιον Δημοτικὸν Σχολεῖον, δὲν θ' ἀργήσῃ ν' ἀποδώσῃ τοὺς καρπούς του.

Ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἑξαετῆ ὑποχρεωτικὴν φοίτησιν τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου, ὑποστηρίζεται ἡ γνώμη ὅτι, ὅπως τοῦτο γίνεται καὶ εἰς ἄλλα Κράτη, αὕτη πρέπει νὰ γίνῃ ἑπταετής.

Τὸ μέγα πλεονέκτημα ἓκ τῆς εἰσαγωγῆς τῆς ἑπταετοῦς φοιτήσεως εἰς τὸ Δημοτικὸν Σχολεῖον, θὰ εἶναι ἔκτος ἀπὸ τὴν αὔξησιν τοῦ μορφωτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ λαοῦ μας καὶ τὸ γεγονός ὅτι ἡ μεγάλη μᾶζα τῶν Ἑλληνοπαίδων, θὰ ἐπιδίδεται εἰς ἐργασίαν ἓνα ἔτος ἀργότερα, ἀφ' ὅτι ἐπιδίδεται σήμερον.

Ἡ εἰσαγωγή τοῦ μέτρου προϋποθέτει βέβαια αὔξησιν δαπανῶν, μεγαλυτέραν μόρφωσιν τῶν Δημοδιδασκάλων καὶ ἀκόμη, μέριμναν διὰ τὰ διδακτήρια. Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ἡ φοίτησις εἰς τὰ Γυμνάσια θὰ πρέπει νὰ γείνη πενταετής. Ἄλλα Κράτη ἔδοκίμασαν 9 ἔτη

φοιτήσεως εἰς τὸ Δημοτικὸν καὶ 4 εἰς τὸ Γυμνάσιον ἢ 8 εἰς τὸ Δημοτικὸν καὶ 5 εἰς τὸ Γυμνάσιον καὶ ἐπανήλθον εἰς τὰ 12 ἔτη ἐν τῷ συνόλῳ, ἐγκυκλοπαιδικῆς λεγομένης μορφώσεως.

Διὰ τὴν Ἑλλάδα ἡ εἰσαγωγή τῆς ἑπταετοῦς φοιτήσεως εἰς τὸ Δημοτικὸν Σχολεῖον ἤμπορεῖ νὰ γίνῃ ἀργότερα. Τὸ μέτρον τοῦτο σημαίνει διορισμὸν, ὅπως ἔχουν τὰ πράγματα σήμερον, τοὐλάχιστον 5.000 δημοδιδασκάλων καὶ ἀναλόγου ἀριθμοῦ ἀποφοίτων τοῦ Πανεπιστημίου ἢ μεγαλυτέραν τῆς σημερινῆς μόρφωσιν τῶν Δημοδιδασκάλων. Ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐκεῖνο ποῦ προσέχει εἶναι νὰ λειτουργήσῃ καλὰ τὸ ἑξατάξιον Δημοτικὸν καὶ νὰ ἰδρυσθῶν τὰ Σχολεῖα ποῦ λείπουν.

Ὅπως δὲν ἔστιν ὡς βέβαιον ὅτι ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας πρέπει ν' αὐξηθῇ κατὰ πολὺ, κάθε προσπάθεια πρὸς βελτίωσιν τῆς Ἐκπαιδεύσεως θὰ παραμείνῃ ἀπλῶς μίᾳ εὐγενῆς ἐπιδιώξει. Κατωτέρω, παραθέτομεν πίνακα ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐμφαίνεται ἡ ὑποχρεωτικὴ φοίτησις εἰς τὰ Σχολεῖα τῆς Στοιχειώδους Ἐκπαιδεύσεως τῶν διαφόρων Κρατῶν. (Ἀπὸ τὸ δελτίον τῆς 23—4—1932 τοῦ Διεθνοῦς Γραφείου Ἐκπαιδεύσεως).

Ἄγγλία	ἀπὸ 6—14 ἐτῶν	Ἰταλία	ἀπὸ 6—14 ἐτῶν
Ἀϊτή	» 6—14 »	Ἰσπανία	» 6—14 »
Ἀλβανία	» 6—12 »	Κίνα	» 6—14 »
Ἡν. Πολ. Ἀμερ.	» 7—16 »	Κοσταρῖκα	» 7—14 »
Ἀργεντινὴ	» 6—14 »	Λεττονία	» 7—14 »
Αὐστραλία	» 6—14 »	Λιθουανία	» 7—12 »
Αὐστρία	» 6—14 »	Λουξεμβούργον	» 7—14 »
Βέλγιον	» 6—14 »	Μεξικὸν	» 6—14 »
Βουλγαρία	» 6—14 »	Νέα Ζηλανδία	» 7—14 »
Βραζιλία	» 7—14 »	Νορβηγία	» 7—14 »
Γαλλία	» 6—13 »	Ὀλλανδία	» 6—13 »
Γερμανία	» 6—18 »	Ὀυγγαρία	» 6—15 »
Γουατεμάλα	» 7—14 »	Ὀυραγουάη	» 6—14 »
Γιουγκοσλαβία	» 7—14 »	Παραγουάη	» 7—14 »
Δανία	» 7—14 »	Πολωνία	» 7—14 »
Ἑλβετία	» 7—16 »	Πορτογαλλία	» 7—11 »
Ἑλλὰς	» 6—12 »	Ρουμανία	» 5—14 »
Ἑσθονία	» 8—16 »	Ρωσσία	» 8—15 »
Ἰαπωνία	» 6—14 »	Σουηδία	» 7—14 »
Ἰνδία	» 6—11 »	Τουρκία	» 7—12 »
Ἰρλανδία	» 6—14 »	Τσεχοσλοβακία	» 6—14 »
Ἰσημερινὸς	» 6—12 »	Φινλανδία	» 7—15 »

Ἐδῶ πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι : 1) τὰ πλέον τῶν 7 ἔτων Ἐκπαιδύσεως ἀφοροῦν Στοιχειώδη Ἐπαγγελματικὴν Ἐκπαίδευσιν παιδιῶν ποῦ δὲν θ' ἀκολουθήσουν Μέσσην Ἐκπαίδευσιν. 2) Τὰ περισσότερα τῶν Κρατῶν ἔχουν 7 ἔτη ὑποχρεωτικῆς Δημοτ. Ἐκπαιδύσεως. 3) Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ἢ φοίτησις εἰς τὰ Γυμνάσια εἶναι πενταετής. 4) Εἰς τὰ μεγάλα ἀστικά κέντρα τῆς Ρωσσίας τὸ Δημοτικὸν ὀνομάζεται Γυμνάσιον, μὲ δεκαετῆ ὑποχρεωτικὴν φοίτησιν, δι' ὅσους δὲν πρόκειται ν' ἀκολουθήσουν Ἀνωτάτην Ἐκπαίδευσιν. Τὴν πληροφορίαν αὐτὴν ἔλαβον ἀπὸ Ἑλληνας μαθητὰς μου ἐκ Ρωσσίας.

Ἀπὸ τ' ἀνωτέρω Κράτη ὑπερτεροῦμεν τῶν Ἰνδιῶν τῆς Πορτογαλλίας καὶ τῆς Τουρκίας.

Ὑστεροῦμεν δὲ ὄλων τῶν ἄλλων.

Διὰ τὴν ἀναδημιουργίαν καὶ τὴν βελτίωσιν τῆς Δημοτικῆς Ἐκπαιδύσεως τίθεται εἰς τὴν Πολιτείαν τὸ πρόβλημα ὡς ἑξῆς :

1) Ἰδρῦσις τῶν ἐλλειπόντων 2825 Δημοτικῶν Σχολείων καὶ ἀνέγερσις ἰσαριθμῶν διδακτηρίων.

2) Ἀνέγερσις ἀκόμη 2500 διδακτηρίων εἰς ἀντικατάστασιν ἐκείνων ποῦ εἶναι σήμερον ἀνθυγιεινά.

3) Μετατροπὴ τῶν μονοταξίων καὶ διταξίων Σχολείων εἰς τριτάξια.

4) Αὔξησις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν Δημοδιδασκάλων.

5) Λήψις μέτρων, ὥστε βαθμιαίως τὰ Δημοτικὰ Σχολεῖα ν' ἀποκτήσουν ὅλα σύγχρονα διδακτήρια.

Ἡ μέχρι σήμερον πείρα, ἔδειξεν ὅτι τὸ ζήτημα τῶν διδακτηρίων δὲν λύεται μὲ τὸν θεσμόν τῶν Σχολικῶν Ταμείων, καίτοι ὁ θεσμὸς αὐτὸς εἶναι καλὸς διὰ τὰ Σχολεῖα τῆς Μέσης Ἐκπαιδύσεως, ὅπου δικαιολογεῖται νὰ ἐπιβαρύνωνται κατὰ τι εἰς πολῖται φορολογικῶς διὰ τὴν περαιτέρω μόρφωσιν τῶν παιδιῶν των. Διὰ τὸ Δημοτικὸν ὁμως Σχολεῖον εἶναι βασικὴ ὑποχρέωσις τῆς Πολιτείας, κατὰ τὴν γνώμην μου, νὰ παρέχῃ τὴν μόρφωσιν τελείως δωρεάν.

Πρῶτα—πρῶτα πρέπει νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψει ὅτι ἓνα Δημοτικὸν Σχολεῖον ἔστω καὶ ἑξατάξιον (5 ο)ο περίπου εἶναι τὰ ἑξατάξια εἰς τὴν Ἑλλάδα) δὲν ἠμπορεῖ ν' ἀντιαποκριθῇ εἰς τοὺς σκοποὺς του, ἐὰν τοῦτο στερεῖται ἄλλων ἀπαραιτήτων αἰθουσῶν καὶ ἐργαστηρίων.

Αἱ ἀπαραίτητοι αὐταὶ αἰθουσα. εἶναι : 1) Μία Αἰθουσα φυσικῆς πειραματικῆς καὶ χημείας, 2) μία αἰθουσα κινηματογράφου—τελετῶν τοῦ Σχολείου, 3) μία αἰθουσα ξυλοτεχνίας καὶ μηχανουργίας, 4) Μία αἰθουσα σχεδιάσεων, πλαστικῆς καὶ χειροτεχνίας, 5) μία αἰθουσα—

Μουσείον, ὀρυκτῶν—πετρωμάτων—φυσικῆς ἱστορίας τοῦ τόπου, 6) Λουτρά. Ἐπὶ πλέον δι' ὠρισμένα Σχολεῖα μία αἴθουσα ἐστιατορίου, ὅπου νὰ γευματίζουσιν οἱ μαθηταὶ τὸ μεσημέρι, ὥστε νὰ παραμένουσιν ὀλόκληρον τὴν ἡμέραν εἰς τὸ Σχολεῖον.

Μὲ τὸ μέτρον αὐτὸ θ' ἀρχίσῃ μία προσπάθεια, διὰ νὰ ἐξαλειφθῇ ἡ παρατηρουμένη εἰς πολλὰ μέρη διγλωσσία.

Μία τοιαύτη προοπτικὴ τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου θέτει θεωρητικῶς τὸ ζήτημα τῶν διδακτηρίων ἐπὶ ἐντελῶς νέας βάσεως. Ἀπαιτεῖ δηλαδὴ τὴν ἀνέγερσιν περίπου 10.000 νέων διδακτηρίων. Ἐὰν ὑπολογίσωμεν τὸν ἀριθμὸν τῶν αἰθουσῶν ἐνὸς Σχολείου μαζί με τὰ παραρτήματα αὐτοῦ εἰς 22 καὶ τιμὴν ἐκάστης αἰθούσης 200 χιλ. δραχ. (προπολεμικῶς) ἐπὶ πλέον δὲ ἐν ἑκατομμύριον δι' ἕκαστον Σχολεῖον διὰ τὴν ἐπίπλωσιν καὶ τὴν ἀγορὰν ἐποπτικῶν μέσων διδασκαλίας, θὰ χρειασθοῦν διὰ τὰ 10.000 διδακτήρια περίπου 55 δισεκατ. δραχμῶν. Ἐὰν ληφθῇ ὑπ' ὄψει, ὅτι βέβαια δὲν εἶναι δυνατόν, ὥστε ὅλα τὰ Σχολεῖα νὰ γείνουσι ἐξατάξια, τὸ ποσὸν αὐτὸ θὰ περιορισθῇ κατὰ πολὺ. Ὡς πρακτικὴ λύσις τοῦ ζητήματος τῶν διδακτηρίων καὶ ἀναδιοργανώσεως τῆς Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως ἡμπορεῖ νὰ θεωρηθῇ ἡ ἐξῆς: 1) Ἀνέγερσις 5325 διδακτηρίων, ὅσα εἶναι τ' ἀπαιτούμενα διὰ τὴν ἴδρυσιν τῶν ἑλλειπόντων Σχολείων καὶ τὴν ἀντικατάστασιν τῶν ἀνθυγιεινῶν διδακτηρίων. Ἐὰν ὑπολογίσωμεν τὸν ἀριθμὸν τῶν αἰθουσῶν ἐκάστου Σχολείου κατὰ μέσον ὄρον εἰς δύο καὶ δαπάνην δ' ἐκάστην αἰθουσαν 200.000 δραχ. θ' ἀπαιτηθῇ ποσὸν 2.130.000.000 δραχ. 2) Δύο δισεκατομμύρια διὰ τὴν μετατροπὴν τῶν περισσοτέρων ὑπαρχόντων μονοταξίων εἰς διτάξια καὶ διταξίων εἰς τριτάξια. 3) Ἄλλο τόσο ποσὸν διὰ τὴν μετατροπὴν πολλῶν τετραταξίων καὶ πενταταξίων εἰς ἐξατάξια καὶ συγχρονισμόν ὅλων τῶν διδακτηρίων τούτων ἰδίως εἰς τὰ μεγάλα ἀστικά κέντρα.

Θέτομεν λοιπὸν ὡς βάσιν, ὅτι πρέπει νὰ διατεθοῦν 6 δισεκατομμύρια διὰ τὴν ἀνέγερσιν διδακτηρίων Στοιχειώδους Ἐκπαιδεύσεως. Τὸ ποσὸν αὐτὸ ἡμπορεῖ νὰ κατανεμηθῇ εἰς 20 ἔτη, προτιμωμένον τῶν διδακτηρίων τῶν ἑλλειπόντων Σχολείων.

Ἡ ἴδρυσις τῶν ἑλλειπόντων Σχολείων καὶ ἡ μετατροπὴ τῶν πολλῶν μονοταξίων εἰς διτάξια καὶ διταξίων Σχολείων εἰς τριτάξια, σημαίνει διορισμὸν 5.000 περίπου νέων Δημοδιδασκάλων καὶ ἐπιβάρυνσιν τοῦ προϋπολογισμοῦ κατὰ 150 ἑκατομμύρια ετησίως περίπου.

Τὸ μέτρον ὅμως αὐτὸ κατ' ἀνάγκην δὲν ἡμπορεῖ νὰ ἐφαρμοσθῇ,

παρὰ βαθμιαίως. Συνεπῶς τὰ βάρη τοῦ προϋπολογισμοῦ μέχρις ὀλοκληρώσεως τοῦ μέτρου θὰ εἶναι μικρότερα.

Διὰ τὰ ξεκινήσωμεν λοιπὸν πρὸς μίαν ἀναδιοργάνωσιν τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου, πὸν πιστεύομεν ὅτι εἶναι ἡ ἐπιθυμία τοῦ λαοῦ καὶ τῆς Πολιτείας, πρέπει νὰ προστεθῇ εἰς τὸν προϋπολογισμὸν δαπάνη

1) διὰ διδακτήρια 300 ἑκατομμύρια ἐτησίως δι' 20 ἔτη.

2) διὰ μισθοὺς Δημοδιδασκάλων 150 ἑκατομμύρια περίπου ἐτησίως.

3) διὰ τὴν λειτουργίαν τοῦ ἐργοστασίου πρὸς παροχὴν δωρεὰν τῶν βιβλίων καὶ γραφικῆς ὕλης 150 ἑκατομμύρια ἐτησίως περίπου.

Ἦτοι ἐν τῷ συνόλῳ 650 ἑκατομμύρια ἐτησίως.

Τὸ ποσὸν αὐτὸ δι' ἓνα προϋπολογισμὸν 20 δισεκατομμυρίων (προπολεμικῶν) εἶναι ἴσως πολὺ. Ἀκόμη δὲ ἴσως φανῇ περισσότερον ἅμα λάβωμεν ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἔχομεν ν' ἀνοικοδομήσωμεν τὰ κτίρια πὸν μᾶς ἄφισεν ἡ πρωτοφανὴς ἐπιδρομὴ τῶν βαρβάρων. Εἰς τὴν Πολιτείαν ἐναπόκειται νὰ λάβῃ τὰς ἐνδεικνυόμενας ἀποφάσεις.

Ὅπως δὲ ἴσως πρέπει νὰ βαδίσωμεν ἐπὶ ἐνὸς σταθεροῦ προγράμματος, ἔστω καὶ ἂν καταλείψωμεν τὰς δαπάνας τῶν διδακτηρίων εἰς περισσότερα ἔτη.

Οἱ ἀνωτέρω ἀριθμοὶ ἤμπορεῖ νὰ εἶναι μικρότεροι ἢ μεγαλύτεροι. Πάντως οἱ σχετικοὶ ὑπολογισμοὶ ἔγιναν ἐπὶ τῶν μέχρι σήμερον δεδομένων καὶ ἔχουν σκοπὸν νὰ δώσουν μίαν εἰκόνα τῶν ἐξόδων πὸν θ' ἀπαιτηθοῦν διὰ μίαν ὀριζικὴν ἀναδιοργάνωσιν τῆς Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως. Εἶναι αὐτονόητον ὅτι ἡ ἀνέγερσις τῶν διδακτηρίων πρέπει νὰ στηριχθῇ ἐπὶ τῆς προοπτικῆς τῆς μελλοντικῆς εἰσαγωγῆς τῆς ἑπταετοῦς φοιτήσεως εἰς τὸ δημοτικὸν Σχολεῖον.

Τὸ ζήτημα τῆς μορφώσεως τῶν Δημοδιδασκάλων εἶναι ἐπίσης ἀπὸ τὰ σοβαρότερα ζητήματα τῆς Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως. Ἡ διετή μορφωσις τῆς Παιδ. Ἀκαδημίας δὲν εἶναι ἀρκετὴ τοῦλάχιστον διὰ τὰς δύο τελευταίας τάξεις τοῦ Δημοτικοῦ. Ἐπειδὴ ὅμως χρειάζεται μὲν ἄριστος ἀριθμὸς δημοδιδασκάλων, πρέπει νὰ εὑρεθῇ ἓνας πρακτικὸς τρόπος πὸν νὰ λύῃ τὸ ζήτημα αὐτό. Κατὰ τὴν γνώμην μου, πρέπει νὰ λειτουργήσουν ἐκτὸς ἀπὸ τὰς Παιδαγωγικὰς Ἀκαδημίας καὶ Μονοτάξια Διδασκαλεῖα, καὶ τμήμα εἰς τὴν Φιλοσοφικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου μὲ τριετὴ φοίτησιν, εἰς τὸ ὁποῖον νὰ καταρτίζωνται οἱ Δημοδιδάσκαλοι τῶν 2 ἀνωτέρων τάξεων τοῦ Δημοτικοῦ. Τὸ ζήτημα τῶν προσόντων διὰ θέσεις Διευθυντῶν, Ἐπιθεωρητῶν κλπ. ἤμπορεῖ

νά ρυθμισθῆ, ὥστε νά μετέχουν κατὰ μέγα ποσοστὸν εἰς αὐτάς, οἱ μὴ ἔχοντες τὴν τριετῆ φοίτησιν τοῦ Πανεπιστημίου, ἀλλὰ ἱκανοὶ δημοδιδάσκαλοι.

Ἡ Μέση Ἐκπαίδευσις.

Ἀπὸ τὰ διδακτήρια Μέσης Ἐκπαιδεύσεως τὰ 26,5 ο)ο εἶναι ἀνθυγεινά. Εἰδικώτερον, ἀπὸ τὰ διδακτήρια τῶν Γυμνασίων εἶναι ἀνθυγεινά 31 ο)ο, τῶν ἡμιγυμνασίων 22,8 ο)ο, τῶν πρακτικῶν Λυκείων 21,5 ο)ο, τῶν Σχολῶν Μέσης Ἐκπαιδεύσεως 25 ο)ο καὶ τῶν Παιδαγωγικῶν Ἀκαδημιῶν 25 ο)ο.

Διὰ τὴν ἀνέγερσιν τῶν 55 διδακτηρίων ποὺ λείπουν, καὶ ἀντικατάστασιν τῶν ἀνθυγεινῶν τοιούτων καὶ τὴν ἴδρυσιν μερικῶν νέων Γυμνασίων εἰς Ἀθήνας - Πειραιᾶ - Θεσσαλονίκην ὑπολογίζομεν δαπάνην ἐν συνόλῳ ἐνὸς δισεκατομμυρίου δραχμῶν ἢ ὅποια φυσικὰ ἢμπορεῖ νά κατανεμηθῆ καὶ αὐτὴ εἰς 20 ἔτη ὥστε νά ἔχωμεν δαπάνην ἑτησίαν 50 ἑκατομμυρίων δραχμῶν περίπου.

Μὲ τὴν μεταρρύθμισιν τοῦ 1939, τὰ ἡμιγυμνάσια κατηργήθησαν, ἀντ' αὐτῶν δὲ ἰδρύθησαν ἀντίστοιχα Ἀστικά λεγόμενα Σχολεῖα, διαφόρου κατευθύνσεως. Αὐτὰ σκοπεύουν νά δώσουν μόρφωσιν ἐγκυκλοπαιδικὴν καὶ πρακτικὴν εἰς τοὺς μαθητὰς ποὺ δὲν ἐπιθυμοῦν νά τελειώσουν ὀλόκληρον τὸν κύκλον τῶν μαθημάτων τοῦ Γυμνασίου. Ἡ κατεύθυνσις τῶν Σχολείων τούτων εἶναι γεωργικὴ καὶ ἐμπορικὴ. Τὰ δύο ἔτη ἐφαρμογῆς τοῦ μέτρου, δὲν ἔδωσαν εὐχάριστα ἀποτελέσματα, ἀπὸ ἀπόψεως ἀριθμοῦ ἐγγραφέντων μαθητῶν. Τοῦτο σημαίνει, ὅτι ὁ μαθητὴς ποὺ ἀποφασίζει ν' ἀκολουθήσῃ μόρφωσιν μεγαλύτεραν τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου, τρέπεται πρὸς τὰ Γυμνάσια, ἰδίως εἰς τὰ ἀστικά κέντρα ὅπως ἀποδεικνύει ἢ μὴ ἐλάττωσις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μαθητῶν τῶν πλήρων Γυμνασίων. Μὲ τ' Ἀστικά Σχολεῖα καὶ τὴν ἄλλην συναφῆ μεταρρύθμισιν ἢ Πολιτεία ἠθέλησε νά θέσῃ φραγμὸν εἰς τὸν πληθωρισμὸν τῶν ἀποφοίτων τῶν Γυμνασίων, νά ἐμποδίσῃ δηλαδὴ τὴν δημιουργίαν, κατὰ τὴν γνώμην της, προλεταρίων τοῦ πνεύματος καὶ νά στρέψῃ τοὺς μαθητὰς πρὸς ἐπαγγελματικὴν μόρφωσιν. Ἡ ἄλλη μεταρρύθμισις εἶναι ἡ δημιουργία τῶν Γυμνασίων νέου τύπου, ἢ ὅποια ἀκόμη τείνει εἰς τὸν περιορισμὸν τοῦ πληθωρισμοῦ τῶν ἐπιστημόνων. Ἀλλὰ μὲ τὴν μεταρρύθμισιν αὐτὴν δὲν ἢμπορεῖ νά περιορισθῆ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπιστημόνων, διότι ὅσοι ἔχουν ἀποφασίσει νά σπουδάσουν, δὲν θὰ ἐμποδισθοῦν εἰς τοῦτο

ἀπὸ τὸ ὅτι θὰ δώσουν ἐξετάσεις εἰσιτηρίους διὰ τὴν προτελευταίαν τάξιν τοῦ Γυμνασίου, ὡς ὑπέθεσεν ὁ νομοθέτης οὔτε θὰ διακόψουν τὰς σπουδὰς των διότι τὸ Γυμνάσιον νέου τύπου μὲ δυὸ χρόνια σπουδῶν ὀλιγώτερα ἤτοι μὲ 10 ἔτη ἐγκυκλοπαιδικὴν μόρφωσιν τοὺς δίδει ὅλα τὰ προσόντα τοῦ Γυμνασίου διὰ νὰ ἐργασθοῦν ὀπουδήποτε πλήν τοῦ τῆς ἐγγραφῆς εἰς τὰς ἀνωτάτας τοῦ Κράτους Σχολάς. Ἀπὸ τὸ ἄλλο ὅμως μέρος ἡ μεταρρύθμισις αὐτὴ θὰ ἔχη καταστρεπτικὰ ἀποτελέσματα διὰ τοὺς πολίτας ποὺ δὲν θ' ἀκολουθήσουν ἐπιστημονικὸν ἐπάγγελμα, ἀλλὰ θὰ γίνουν ὑπάλληλοι κρατικοὶ ἢ ἰδιωτικοὶ ἢ ἔμποροι. Ἐν δὲ λάβωμεν ὑπ' ὄψει ὅτι οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἀποτελοῦν τὰ 85 ο)ο τῶν φοιτῶντων εἰς τὰ Γυμνάσια, τότε βλέπομεν ὅτι τὸ μορφωτικὸν ἐπίπεδον ὅλων τῶν κλάδων τῆς Δημοσίας ζωῆς, ἀσχέτως πρὸς τοὺς ἐπιστήμονας, θὰ κατέλθῃ πολὺ χαμηλὰ. Τὸ μέτρον αὐτὸ μόνον ὡς ἀναχρονισμὸς ἢμπορεῖ νὰ χαρακτηρισθῇ καὶ πρέπει νὰ καταργηθῇ.

Βέβαια, ἡ Πολιτεία δὲν ἢπορεῖ νὰ μείνῃ ἀδιάφορος, ὡς πρὸς τὴν ἁρμονίαν ποὺ πρέπει νὰ ὑπάρχῃ μεταξὺ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Χώρας καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐπιστημόνων. Πληθωρισμὸς ἐπιστημονικὸς σημαίνει ἔκπτωσιν τοῦ βιωτικοῦ ἐπιπέδου τῶν ἐπιστημόνων, δὲν σημαίνει ὅμως καὶ μείωσιν τοῦ ἐπιστημονικοῦ ἐπιπέδου τῆς Χώρας. Τοῦναντίον, ὁ πληθωρισμὸς παρουσιάζει ἀνταγωνισμὸν καὶ ἀμιλλαν συνεπῶς βελτίωσιν καὶ ὑψωσιν τῆς ἐπιστημονικῆς στάθμης μιᾶς Χώρας. Κατ' ἀρχὴν ὅμως ἡ ἀποψις ὅτι οἱ ἐπιστήμονες καὶ οἱ τελειόφοιτοι τοῦ Γυμνασίου δὲν πρέπει νὰ ὑπερβαίνουν ἓνα ἀριθμὸν κυμαινόμενον ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Χώρας, εἶναι ὀρθή. Τὸ μέσον ὅμως πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς συμμετρίας αὐτῆς εἶναι κατὰ τὴν γνώμην μας, ἡ διαφώτισις τῶν Γονέων τῶν κηδεμόνων καὶ τῶν μαθητῶν ἐπὶ τῶν διαφορῶν προβλημάτων ποὺ παρουσιάζει ἡ φοίτησις εἰς Ἀνωτάτας Σχολάς. Τὰ Ἀστικὰ ὅμως Σχολεῖα θὰ πρέπει νὰ καταργηθοῦν καὶ ν' ἀναπληρωθοῦν ἀπὸ Σχολεῖα πραγματικῆς Ἐπαγγελματικῆς Ἐκπαιδεύσεως. Τότε ἀπομένει ὡς βασικὸν ζήτημα τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως ὁ τύπος ποὺ πρέπει νὰ ἔχη τὸ Γυμνάσιον. Νὰ εἶναι δηλαδὴ κλασικὸν κατὰ πλειοψηφίαν μὲ παραλλαγὰς τὰς Σχολὰς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως καὶ τὰ Πρακτικὰ Λύκεια ἢ νὰ εἶναι ἓνιαῖον ; Τὸ πρόβλημα αὐτὸ δὲν εἶναι μόνον Ἑλληνικόν, εἶναι διεθνὲς καὶ μέχρι τῆς στιγμῆς ἄλυτον. Εἰς τὰ περισσότερα Κράτη ἐπικρατεῖ ὅ,τι καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Πλειοψηφία τῶν κλασικῶν Γυμνασίων καὶ μικρὸς ἀριθμὸς πρακτικῶν Λυκείων ἢ Σχολῶν Μέσης Ἐκπαιδεύσεως. Αἱ ἀναλογίαι

τῶν διαφορῶν τύπων δὲν εἶναι παντοῦ αἱ αὐταί. Ὁ λόγος πού ἤνάγκασε τὰ διάφορα Κράτη νὰ ἐπιχειρήσουν τὴν διαφοροποίησιν τοῦ τύπου τοῦ Γυμνασίου εἶναι ἡ ἀνάπτυξις τοῦ τεχνικοῦ πολιτισμοῦ καὶ ὁ ὄγκος τῆς ὕλης πού πρέπει νὰ σπουδάσουν οἱ μέλλοντες ν' ἀκολουθήσουν θετικὰς ἐπιστήμας.

Οἱ ὑπὲρ τοῦ τύπου τῶν Πρακτικῶν Λυκείων, ὑποστηρίζουν δι' οἱ μέλλοντες νὰ σπουδάσουν θετικὰς ἐπιστήμας ὠφελοῦνται πολὺ εἰς τὴν ἐπιστήμην των, ἂν εἰς τὸ Γυμνάσιον ἔχουν διδαχθῆ περισσότερα μαθήματα τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν, ἰδίως Μαθηματικά, Φυσικὴν καὶ Χημείαν. Τοῦτο εἶναι ἀληθὲς καὶ θὰ ἦτο ἐπιβεβλημένον ἂν δὲν ἐγένετο ἐπὶ θυσία τῆς γενικῆς μορφώσεως πού παρέχει τὸ κλασικὸν Γυμνάσιον. Διότι διὰ νὰ ἐνισχυθοῦν τὰ μαθήματα τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν, μειοῦται εἰς τὰ Πρακτικὰ Λύκεια ἡ διδασκαλία τῶν Ἀρχαίων Ἑλληνικῶν καὶ καταργοῦνται τὰ Λατινικά. Εἰς τὰ περισσότερα Πρακτικὰ Λύκεια τῶν ἄλλων Κρατῶν καταργοῦνται καὶ τὰ Ἀρχαῖα Ἑλληνικά. Ἄλλο ἐπιχείρημα ὑπὲρ τοῦ Πρακτικοῦ Λυκείου εἶναι ὅτι τ' Ἀρχαῖα Ἑλληνικά καὶ Λατινικά δὲν χρειάζονται, «ἀφοῦ ὁ μαθητὴς θ' ἀκολουθήσῃ θετικὴν ἐπιστήμην διὰ ποῖον λόγον νὰ καταπονεῖται μὲ τόσα Ἀρχαῖα Ἑλληνικά καὶ Λατινικά, καὶ νὰ μὴ χρησιμοποιῆ τὰς ὥρας του διὰ τὰ μαθήματα τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν;» Ἐπειδὴ τὸ ζήτημα εἶναι διεθνοῦς ἐνδιαφέροντος εἶχα τὴν εὐκαιρίαν νὰ συνομιλήσω ἐπ' αὐτοῦ καὶ νὰ ἔχω τὰς γνώμας διαρρηπῶν Μαθηματικῶν καὶ Φυσικῶν ξένων Πανεπιστημίων.

Ἄνευ ἐξαιρέσεως, ὅλοι καταδικάζουν τὸ Πρακτικὸν Λύκειον διὰ τοὺς ἐξῆς λόγους: «ὁ μαθητὴς τοῦ πρακτικοῦ Λυκείου κατὰ τὰ δύο πρῶτα ἐξάμηνα εἰς τὸ Πανεπιστήμιον προσαρμόζεται γρηγορότερα εἰς τὴν διδασκαλίαν, λόγῳ τῶν γνώσεων πού συναποκομίζει ἀπὸ τὸ Λύκειον. Κατόπιν ὅμως διακρίνει κανεὶς παντοῦ νὰ ἐπιβάλλεται τὸ πνεῦμα τῆς κλασικῆς μορφώσεως. Ἐνας ἐπιστήμων δὲν ἠμπορεῖ νὰ λέγεται ἐπιστήμων, ἂν δὲν ζῆ μέσα εἰς τὸ πνεῦμα τῆς κλασικῆς μορφώσεως, εἰς τὸ Ἀρχαῖον δηλαδὴ Ἑλληνικὸν πνεῦμα».

Ἀσχέτως πρὸς τὰς γνώμας ξένων Καθηγητῶν, οἱ ὁποῖοι ἐπὶ τέλους ἠμπορεῖ νὰ μὴν ἀποτελοῦν τὴν πλειοψηφίαν ἐπὶ τοῦ ζητήματος, ἔδω εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀκοῦμε καὶ τὰς ἐξῆς γνώμας. «Δὲν ἀρνούμεθα ὅτι τὸ κλασικὸν πνεῦμα πρέπει ν' ἀποτελῆ τὴν βάσιν τῆς Γυμσιακῆς μορφώσεως. Ἀλλὰ γιὰ ποῖον λόγον νὰ χάνουμε 10 ὥρας τῆ βδομάδα γιὰ τὰ Ἀρχαῖα Ἑλληνικά καὶ νὰ μὴ τὰ μαθαίνουμε καὶ νὰ μὴ διαβάζουμε τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς ἀπὸ μεταφράσεις;» Δη-

λαδὴ τίθεται ἀκόμη ζήτημα ἂν πρέπει νὰ διδάσκωνται Ἀρχαῖα Ἑλληνικά καὶ εἰς αὐτὸ ἀκόμη τὸ κλασικὸν Γυμνάσιον. — Διὰ τὰς Ἑλληνικὰς συνθήκας ὑπάρχουν ἀκόμη ἐκεῖνοι ποὺ ὑποστηρίζουν ὅτι τὰ Μαθηματικὰ τοῦ Γυμνασίου εἶναι πολλὰ καὶ ἄχρηστα δι' ἐκείνους ποὺ θὰ σπουδάσουν νομικὰ ἢ φιλολογίαν.

Τὸ ὅτι οἱ Ἀρχαῖοι συγγραφεῖς ἀποτελοῦν τὴν μόνην βᾶσιν μορφώσεως εἶναι διεθνῆς πεποίθις ἀσάλευτος. Τὸ ὅτι ἡ μελέτη ἀπὸ τὸ πρωτότυπον διαφέρει ἀπὸ τὴν μελέτην ἐκ μεταφράσεως γίνεται ἐπίσης παραδεκτὸν ἀπὸ ὅλους. Διὰ τὴν Ἑλλάδα δέ, νομίζομεν, ὅτι εἶναι ἐκτὸς πάσης συζητήσεως, ἂν πρέπει νὰ διδάσκωνται εἰς τὰ Γυμνάσια τὰ Ἀρχαῖα Ἑλληνικά. Ἐνας ἀπὸ τοὺς λόγους ποὺ ἐπιβάλλουν τὴν διδασκαλίαν τῶν Ἀρχαίων Ἑλληνικῶν εἰς τὰ Γυμνάσια, συνηγορεῖ νὰ διδάσκωνται ἀκόμη καὶ εἰς τὰς δύο τελευταίας τάξεις τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου. Καὶ ὁ λόγος αὐτὸς εἶναι ὅτι ἡ μεγάλη μᾶζα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ δὲν πρέπει νὰ μένη ξένη ἔστω καὶ στοιχειωδῶς πρὸς τὸ γράμμα καὶ τὸ πνεῦμα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Αὐτὸ δὲν λέγεται προγονοπληξία, ὅπως ὑποστηρίζουν οἱ ἔχοντες ἀντίθετον γνώμην.

Γλωσσικὰ καὶ ἐθνολογικὰ αἷτια νομίζομεν ὅτι ἐπιβάλλουν τὴν διδασκαλίαν αὐτήν. Ἄλλο ζήτημα τὸ πῶς πρέπει νὰ γίνεται ἡ διδασκαλία αὕτη, χωρὶς νὰ ζημιώνεται ὁ ἐνιαῖος κύκλος σπουδῶν τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου.

Ἐὰν ξεκινήσωμεν ἀπὸ τὴν βᾶσιν ὅτι 85 ο)ο τῶν μαθητῶν τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως δὲν ἀκολουθοῦν Ἀνωτάτην Ἐκπαίδευσιν, πειθόμεθα ὅτι ὁ τύπος τοῦ Γυμνασίου πρέπει νὰ εἶναι ἕνας καὶ μόνον ὁ τύπος τοῦ κλασικοῦ Γυμνασίου. Τὸ Πολυτεχνεῖον μας ποὺ διευθύνεται ἀπὸ πρακτικούς ἀνθρώπους ἔχει λύσει τὸ ζήτημα τῆς ἐνισχύσεως τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν εἰς τὰ Γυμνάσια μὲ τὴν προσθήκην εἰς τὸ πρόγραμμά του ἐνὸς προπαρασκευαστικοῦ ἔτους σπουδῶν.

Ἄς δοῦμε ὅμως πρῶτα πῶς λειτουργοῦν τὰ Γυμνάσια μας ἀπὸ ἀπόψεως μερικῶν διδασκομένων μαθημάτων.

1) Γενικὴ εἶναι ἡ γνώμη, ὅτι ἡ ἀπόδοσις ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν τῶν Ἀρχαίων Ἑλληνικῶν δὲν εἶναι ἱκανοποιητικὴ. Τοῦτο ὀφείλεται κυρίως εἰς δύο λόγους. Πρῶτον εἰς τὸν μεγάλον ἀριθμὸν μαθητῶν εἰς μίαν τάξιν, ἰδίως εἰς τὰ Γυμνάσια τῶν ἀστικῶν κέντρων. Δεύτερον εἰς τὸ σύστημα καὶ τὸν τρόπον τῆς διδασκαλίας. Οἱ εἰδικοὶ ἐν προκειμένῳ θὰ ἠμποροῦσαν ἀπὸ κοινοῦ νὰ εὔρουν τρόπον ἐπιλύσεως τοῦ ζητήματος.

2) Εἰς τὰ κλασικὰ Γυμνάσια ἡ διδασκαλία τῶν Μαθηματικῶν

τοῦ Γυμνασίου εἶναι κατὰ τὴν γνώμην μου ὁ πειραματικός. Τὸ Πειραματικὸν Σχολεῖον τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ἠμπορεῖ νὰ περιλάβῃ δύο τύπους Γυμνασίου. Εἰς τὸν πρῶτον τύπον κλασικοῦ ἑξατάξιου Γυμνασίου, νὰ διδάσκονται περισσότερα Ἀρχαῖα Ἑλληνικά ἀφ' ὅτι διδάσκονται εἰς τὸ σημερινὸν κλασικὸν Γυμνάσιον καὶ ἐνισχυμένα τὰ Νέα Ἑλληνικά τὰ Μαθηματικά ἢ Φυσικὴ Πειραματικὴ καὶ ἢ Χημεία καὶ εἰς τὸν δεύτερον τύπον, ὅλον τὸ πρόγραμμα ὅμοιον μὲ τοῦ πρῶτου τύπου, πλην τῆς διδασκαλίας τῶν Ἀρχαίων Ἑλληνικῶν οἱ συγγραφεῖς τῶν ὁποίων νὰ διδάσκονται ἐν μεταφράσει. Ἀπὸ συγκριτικὰς παρατηρήσεις καὶ συμπεράσματα τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ συνεχισθοῦν εἰς τὰς ἀνωτάτας Σχολὰς πού τυχὸν θὰ φοιτήσουν οἱ ἀπόφοιτοι τῶν Σχολείων αὐτῶν θὰ καταστῇ δυνατὸν νὰ εὑρεθῇ ὁ καταλληλότερος τύπος τοῦ ἐνιαίου Γυμνασίου. Κατὰ τὴν γνώμην μου ἡ διδασκαλία τῶν Ἀρχαίων συγγραφέων ἀπὸ μεταφράσεις πρέπει ν' ἀποκλεισθῇ διότι δὲν ἠμπορεῖ νὰ δώσῃ ὅ,τι περιμένει κανεὶς ἀπὸ τὸ πρωτότυπον. Δὲν εἶναι μόνον τὸ ζήτημα τῶν ἐννοιῶν.

Τὸ πῶς διατυποῦνται αἱ ἐννοιαὶ αὐταί, ὁ γλωσσικὸς τρόπος τῆς διατυπώσεως, ἔχουν τὴν αὐτὴν τοῦλάχιστον, ἀξίαν πού ἔχουν αἱ διατυπούμεναι ἐννοιαί.

Εἰς τὰ κλασικά Γυμνάσια τῆς Κίνας καὶ τῆς Ἰαπωνίας οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληνες συγγραφεῖς διδάσκονται εἰς τὸ πρωτότυπον, ὅπως μ' ἐβεβαίωσαν φοιτηταὶ Ἰάπωνες καὶ Κινέζοι Εὐρωπαϊκοῦ Πανεπιστημίου.

Ἡ ἐφαρμογὴ ἐπίσης ἐνὸς ἐλαστικοῦ προγράμματος εἰς τὸ Πειραματικὸν ὡς ἄνω Γυμνάσιον εἶναι ἐπιβεβλημένη. Μὲ τοῦτο ἐννοῶ τὸ ἑξῆς:

Νὰ διδάσκονται 2-4 ὥραι ἐν συνόλῳ ἐβδομαδιαίως προαιρετικῶς: Μαθηματικά ἢ ἀσκήσεις Φυσικῆς καὶ Χημείας, ἢ Μουσικὴ, ἢ Γλυπτικὴ, ἢ Ἀεροναυπηγικὴ, Ἡλεκτροτεχνία κλπ. ἀναλόγως τῆς κλίσεως τῶν μαθητῶν καὶ τῶν ομάδων πού θὰ σχηματίζονται.

Τὸ ἐλαστικὸν πρόγραμμα θὰ ὑποβοηθήσῃ τὰ μέγιστα εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ κλάδου πού θὰ σπουδάσῃ ὁ μαθητὴς ἢ θὰ τὸν μορφώσῃ πολὺ εἰς ἓνα κλάδον πού ἔχει κλίσιν, ἄσχετα ἂν θὰ σπουδάσῃ ἢ ὄχι.

Τὰ Λατινικὰ

Ἡ εἰσαγωγή τῶν λατινικῶν εἰς τὰ Γυμνάσιά μας, ἔγινε ἀπὸ ἀντιγραφὴν ξένων γυμνασιακῶν προγραμμάτων κλασικοῦ τύπου. Εἰς τὰ προγράμματα αὐτὰ θεωροῦν τὴν λατινικὴν ἀπαραίτητον, διότι αἱ Εὐρωπαϊκαὶ γλῶσσαι ἔχουν ὑποστῆ βαθεῖαν τὴν ἐπίδρασιν τῆς κατὰ τὴν διαμόρφωσίν των. Ἐπὶ πλέον εἰς τὰς ἐν λόγῳ χώρας μέχρι τοῦ 1800—1850 ἡ διδασκαλία εἰς τὰ Πανεπιστήμια ἐγένετο λατινιστί.

Ἐνας λόγος ἀόμη σπουδαῖος διὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν Λατινικῶν εἰς τὰς χώρας τῆς Εὐρώπης καὶ πολλὰς τῆς Ἀμερικῆς, εἶναι ἡ χρησιμοποίησις τῆς γλώσσης αὐτῆς ὑπὸ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας. Καὶ εἶναι γνωστὴ ἡ ἐπίδρασις τῆς Ἐκκλησίας αὐτῆς εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῶν σχολικῶν προγραμμάτων τῶν περισσοτέρων Εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν.

Διὰ τὴν Ἑλλάδα φρονοῦμεν ὅτι τὰ λατινικὰ εἶναι περιττὰ καὶ ἐπιβλαβῆ. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες δὲν ἐγνώριζον λατινικὰ ὅταν ἐδημιούργουν τὸ θαῦμα τοῦ πολιτισμοῦ των. Εἶχαν τὴν ἀφέλειαν νὰ δανείσων ἓνα εὐκόλο ἀλφάβητο εἰς τοὺς Ῥωμαίους· αὐτὸ ὅμως δὲν μᾶς δεσμεύει, ὥστε νὰ βασανίζωμεν τὰ παιδιὰ μας μὲ μίαν γλῶσσαν ἐνὸς κατωτέρου πολιτισμοῦ, καθ' ἣν στιγμὴν μάλιστα ἡ Ἀρχαία Ἑλληνικὴ γλῶσσα διδάσκεται ἐλλιπῶς.

Οἱ ὑλῆρ τῶν λατινικῶν ὑποστηρίζουν ὅτι διὰ τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ ἐκμάθων μίαν ξένην γλῶσσαν, εἶναι ἀπαραίτητα. Φρονοῦμεν, ὅτι κανεὶς γνώστης ξένης γλώσσης δὲν θὰ ἠμπορέσῃ νὰ μᾶς βεβαιώσῃ, ὅτι χάρις εἰς τὰ λατινικὰ του ἔμαθε εὐκόλα τὴν ξένην γλῶσσαν. Ἀκόμη ὑποστηρίζουν ὅτι διὰ τοὺς νομικοὺς εἶναι ἀπαραίτητα τὰ λατινικὰ. Τὸ ἴδιο ἐλέγετο πρὸ ἐτῶν διὰ τοὺς ἰατροὺς καὶ τοὺς φαρμακοποιούς, ἐν ᾧ σήμερα δὲν ἰσχύει τὸ ἐπιχείρημα αὐτό. Τὸ ὅτι καὶ ὁ Ἀδαμάντιος Κοραῆς ἔπεσε θῦμα τῆς προπαγάνδας ὑπὲρ τῆς λατινικῆς γλώσσης, ὥστε νὰ γράψῃ ὅτι «εἰς τὴν κατάστασιν εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκονται τὰ πράγματα κανεὶς δὲν ἔμπορεῖ νὰ καυχῆθῃ ὅτι ἔξεύρει ἐντελῶς μῆτε τὴν ἑλληνικὴν ἢ δὲν ἔχη εἶδῃσιν τῆς λατινικῆς, μῆτε τὴν λατινικὴν, ἢ δὲν ἠξεύρῃ τὴν ἑλληνικὴν». (Ἐπ.Γ. 581) πρέπει νὰ μᾶς πείσῃ ὅτι καὶ ἐθνικοὶ ἀκόμη λόγοι ἐπιβάλλουν τὴν κατάργησιν τῆς λατινικῆς ἀπὸ τὰ ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτικὰ ἰδρύματα.

Ἡ Ἱστορία

Οἱ διανοούμενοι τῆς Εὐρώπης συνέτειναν διὰ τῆς ἐργασίας των εἰς τὴν διάσωσιν πολλῶν ἀρχαίων ἐλληνικῶν κειμένων. Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν δὲν ἠμποροῦσαν τὰ φαντασθοῦν ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ ὑπάρχη σήμερα ζωντανὸς λαός, ποὺ ν' ἀποτελῆ συνέχειαν τοῦ Ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ, πρὸ τοῦ ὁποίου εἶναι ὑποχρεωμένοι ν' ἀποκαλύπτονται. Ὑπὸ τὴν πῆσιν τοιούτων ἀντιλήψεων ἐγράφη ἡ ἱστορία τῆς λεγομένης προϊστορικῆς ἐποχῆς.

Σύμφωνα μὲ αὐτὰς καὶ μὲ τὴν ἐπιρροὴν ἄλλων πολιτικῶν λόγων ἐγράφη ἡ ἱστορία αὐτὴ τὴν ὁποίαν ἐξ ἀντιγραφῆς ἔχομεν παραλάβη καὶ διδάσκωμεν εἰς τὰ Γυμνάσια καὶ τὰ Πανεπιστήμια. Ἐν προκειμένῳ ἔχω ὑπ' ὄψει τὸ ζήτημα τῆς καθόδου τῶν Δωριέων.

Ἐπ' αὐτοῦ ἔχει δημιουργηθῆ ἡ θεωρία, ποὺ δὲν ἀποδεικνύεται καθόλου, ὅτι οἱ Ἄριοι ἔφυγαν ἐξ Ἰνδιῶν, μετέβησαν εἰς βόρειον Εὐρώπην καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ἦλθαν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Συνεπῶς οἱ βορειοεὐρωπαῖοι εἶναι πρόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Μέχρι τοῦ 1914 ἴσχυεν ἡ θεωρία αὐτή. Μέχρι τοῦ 1931 οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες μᾶς ἦλθαν ἀπὸ τὴν Γερμανίαν. Κατὰ τὸ 1942 ἐδημιουργήθη νέα θεωρία ὅτι ἔφυγαν ἀπὸ τὸ Βερολῖνον, τὸ ὁποῖον ὡς γνωστὸν ἐκτίσθη τὸ 1238 μ. Χ.

Ἐπειδὴ τὰ ἐπιχειρήματα τῆς συγκριτικῆς γλωσσολογίας δὲν εἶναι καὶ τόσον πειστικά, ὥστε ἀπὸ μόνον αὐτὰ νὰ γίνεται πιστευτὴ ἡ ἀνωτέρω θεωρία ἐπεστρατεύθη εἰς ἐπικουρίαν τελευταίως, ἡ βιολογία καὶ ἡ ἀνθρωπολογία. Ὅλα αὐτὰ ἐννοεῖται, τείνουν ν' ἀποδείξουν ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἦσαν βορειοεὐρωπαῖοι καὶ κατὰ συνέπειαν οἱ σημερινοὶ βόρειοι εἶναι ἀπόγονοί των. Ἴδου τί γράφει ἡ ἀνθρωπολογία διὰ τὴν Δ' τάξιν τῶν ἐλληνικῶν Γυμνασίων τοῦ ὄργανισμοῦ ἐκδόσεως σχολικῶν βιβλίων τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὑπουργείου Παιδείας τοῦ 1940, ὑπὸ κ. Εὐαγόρα Μ. Παντελοῦρη. (σελὶς 105 : Α) Ἡ βορεία Φυλὴ. Τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς φυλῆς αὐτῆς, εἰκῶν 59, εἶναι τὰ ἑξῆς: (Ἡ εἰκῶν 59 εἶναι ἡ φωτογραφία ἑνὸς γερμανοῦ ναύτου τοῦ πολ. ναυτικοῦ).

Σελὶς 106. «Ἡ βορεία φυλὴ εἶναι ἐξηπλωμένη κυρίως εἰς τὴν βόρειον Εὐρώπην καὶ ἀνέκαθεν λόγῳ τῆς ἀγονίας τοῦ ἐδάφους, παρῳσάζε μετακινήσεις. Εἶναι γνωσταὶ ἐκ τῆς ἱστορίας αἱ πολλαὶ ἐπιδρομαὶ τῶν βορείων πρὸς τὴν νότιον Εὐρώπην. Οὕτω π. χ. κατῆλθον τὰ Ἰνδογερμανικὰ Ἔθνη μέχρι τῆς Βαλκανικῆς καὶ Μικρασίας

δάδεκα περίπου αἰῶνας π.Χ. Ἐν τοιοῦτο φύλον ἦσαν καὶ οἱ Δωριεῖς». Τὸ ἔδαφος λοιπὸν τῆς Σουηδίας—Γερμανίας μὲ τὰς ἀπεράντους πεδιάδας εἶναι ἄγονον, ἐν ᾧ τὰ ἑλληνικὰ βουνὰ εἶναι εὐφορώτατα, καὶ ὁ γερμανὸς ναύτης εἶναι ὁ ἐκπρόσωπος τῶν προγόνων μας.

Ἄκόμη ἓνα σημεῖον τῆς διδασκαλίας τῆς Ἱστορίας ἀξίζει νὰ ἀποσπᾷ τὴν προσοχὴν μας. Διατίθεται ἓνα δλόκληρον ἔτος διὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Ρωμαϊκῆς Ἱστορίας, ἐν ᾧ τὸ ἐν τέταρτον τοῦ χρόνου θὰ ἦτο ὑπεραρκετὸν. Κανεὶς λόγος δὲν συντρέχει νὰ μαθαίνουν οἱ μαθηταὶ μας λεπτομερῶς τὴν ρωμαϊκὴν Ἱστορίαν. Μὲ τὸν περιορισμὸν τοῦ χρόνου διδασκαλίας ἐξοικονομεῖται ἀρκετὸς χρόνος δι' ἄλλα μαθήματα.

Ἡ Ἱστορία ἢ ἑλληνικὴ ὅμως ὅπως διδάσκεται εἰς τὰ Σχολεῖα, δὲν εἶναι συντελεστικὴ διὰ τὴν τόνωσιν τοῦ αἰσθήματος τῆς ἐθνικῆς μας ἐνότητος. Καὶ εἰς τὸ Δημοτικὸν καὶ εἰς τὸ Γυμνάσιον, ἀλλ' ἀκόμη καὶ εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν, οἱ μαθηταὶ ἐντρυ-

καὶ ἡ Ἀμερικὴ δὲν ἠμπορεῖ νὰ θεωρηθοῦν ὅτι ἐκπροσωποῦν τὸ εὐρωπαϊκὸν πνεῦμα ὀλιγώτερον τῆς Γαλλίας. 2) Ἀπὸ ἀπόψεως ἐμπορικῶν συναλλαγῶν μόνον μὲ τὴν ἀγγλικὴν ἠμπορεῖ κανεὶς εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου νὰ ἔλθῃ εἰς συνεννόησιν καὶ ἡ Ἑλλὰς ὡς ναυτικὸν Κράτος εὐρίσκεται εἰς ὅλας τὰς θαλάσσας τοῦ κόσμου. Ἀπὸ ἀπόψεως θετικῶν ἢ ἐφηρμοσμένων ἐπιστημῶν ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Ἀμερικὴ προηγούνται κατὰ πολὺ τῶν ἄλλων ἔθνων. Ἐπιβάλλεται λοιπόν, κατὰ τὴν γνώμην μας ἡ ἀντικατάστασις τῆς γαλλικῆς διὰ τῆς ἀγγλικῆς γλώσσης.

Τὰ Ἑλληνικὰ Ἰδιωτικὰ Σχολεῖα

Τὰ Ἰδιωτικὰ Σχολεῖα εἶναι ἑλληνικὰ καὶ ξένα.

Ἡ ὑπαρξὶς τῶν ἑλληνικῶν ἰδιωτικῶν Σχολείων ἀποτελεῖ ἀνακούφισιν τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας, δὲν εἶναι δὲ ὑπερβολὴ ἂν σημειώσωμεν, ὅτι πολλὰ ἐργάζονται καλύτερα ἀπὸ μερικὰ Σχολεῖα τοῦ Δημοσίου, λόγῳ τοῦ ὅτι κυρίως ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν ἐκάστης τάξεως εἶναι μικρὸς. Ἐὰν ὅμως ἡ Πολιτεία ἔχη τὴν γνώμην, ὅτι ἡ μόρφωσις τῶν πολιτῶν εἶναι ἔργον μόνον αὐτῆς καὶ οὐχὶ ἄλλου, τότε ἐπιβάλλεται ἡ λειτουργία μόνον, Σχολείων τοῦ Δημοσίου ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν βέβαια ὅτι οἱ μαθηταὶ ἐκάστης τάξεως δημοσίου Σχολείου δὲν θὰ εἶναι 60 ἢ περισσότεροι ὅπως τοῦτο συμβαίνει κυρίως εἰς τὰ Γυμνάσια τῶν Ἀθηνῶν καὶ τοῦ Πειραιῶς.

Τὰ ξένα ἰδιωτικὰ Σχολεῖα

Ἡ πληγὴ αὐτὴ τῆς συστηματικῆς ὑποσκάψεως τῆς ἐθνικῆς μας ἐνόητος ἐπέσυρε πρὸ ὀλίγων ἔτων τὴν προσοχὴν τοῦ Κράτους. Ἡ θεραπεία ὅμως τοῦ κακοῦ ἔγινε ἡμιτελής. Μὲ νομοθετικὰ μέτρα, ἀπηγορεύθη εἰς τοὺς Ἑλληνας ὑπηκόους νὰ στέλλουν τὰ παιδιά των εἰς ξένα Δημοτικὰ Σχολεῖα, ἐν ᾧ ἡ φοίτησις εἰς Σχολεῖα ξένα ἰδιωτικὰ Μέσης Ἐκπαιδεύσεως ἀφέθη ἐλεύθερα. Τὸ πόσον οἱ ξένοι σέβονται τὸ Κράτος, ὅπου ἰδρύουν τὰ προπαγανδιστικὰ Σχολεῖα των, φαίνεται ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι οὐδεμίαν πληροφορίαν ἔδωσαν εἰς τὴν στατιστικὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Ὑπουργείου τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας, προκειμένου περὶ τῶν Δημοτικῶν Σχολείων των, ὅπου κατὰ τὸν νόμον, δὲν πρέπει νὰ φοιτοῦν Ἑλληνες ὑπήκοοι. Ἴδου τί γράφει ἡ εἰδικὴ ἐπετη-

οὐς τῆς στοιχειώδους Ἐκπαιδεύσεως τοῦ 1940 τῆς ἀπογραφῆς τοῦ Σχολ. ἔτους 1937—38.

«Ἰδιωτικὰ Δημοτικὰ

Τὰ ἰδιωτικὰ Δημοτικὰ Σχολεῖα ἀνῆρχοντο ἐν συνόλῳ εἰς 297 ἡμεδαπά, μὴ καιαστάσης δυνατῆς τῆς συγκεντρώσεως στοιχείων διὰ τὰ ξένα τοιαῦτα».

Ὁ λόγος πού τὰ ξένα ἰδιωτικὰ δὲν ἔδωσαν τὰ σχετικὰ στοιχεῖα λειτουργίας των, δὲν ἤμπορεῖ νὰ εἶναι ἄλλος παρὰ μόνον ἕνας· ὅτι δηλ. ἔγινε καταστρατήγησις τοῦ νόμου καὶ ἐφοίτησαν εἰς τὰ Σχολεῖα αὐτὰ περισσότεροὶ μαθηταὶ (δηλ. Ἕλληνες) ἀπὸ τοὺς μαθητὰς οἱ ὅποιοι θὰ εἶναι τυχὸν ξένοι ὑπήκοοι. Εἶναι προφανές, ὅτι ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ νόμου πρέπει νὰ ἰσχύσῃ. Τὸ ἰδεῶδες θὰ θὰ ἦτο, ν' ἀπαγορευθῆ τελείως ἡ λειτουργία ξένων Ἰδιωτικῶν Σχολείων, ὅπως τοῦτο ἔκαμε ἡ Τουρκία. Ἡ Ἑλλὰς ὁμως εὐρίσκειται ὑπὸ διαφορετικὰς συνθήκας, λόγῳ τῶν Ἑλληνικῶν Κοινοτήτων τοῦ Ἐξωτερικοῦ, καὶ συνεπῶς θὰ ἦτο ἴσως παρακινδυνευμένη ἐφαρμογὴ τοῦ αὐτοῦ μέτρου. Ἀλλὰ λόγοι εἰρεῖας πολιτικῆς ἀντιλήψεως, δὲν συνηγοροῦν, ὥστε νὰ ὑποχρεώσωμεν τὰ παιδιά τῶν ξένων ὑπηκόων, νὰ φοιτοῦν εἰς τὰ Ἑλληνικὰ Σχολεῖα.

Ἀπὸ τοῦ σημείου ὁμως αὐτοῦ, μέχρι τοῦ σημείου ν' ἀφίνωμεν τὰς ποικιλωνύμους ξένας ὀργανώσεις νὰ διατηροῦν Σχολεῖα, τῶν ὁποίων μοναδικὸς σκοπὸς εἶναι νὰ ὑποσκάπτουν τὴν ἐθνικὴν μας ἐνότητα, ἡ ἀπόστασις εἶναι μεγάλη. Ἐπιβάλλεται λοιπὸν ἐπέκτασις τοῦ νόμου καὶ διὰ τὰ ξένα ἰδιωτικὰ Σχολεῖα Μέσης Ἐκπαιδεύσεως καὶ αὐστηρὰ ἐφαρμογὴ του. Ἐτοὶ τὰ ξένα ἰδιωτικὰ Σχολεῖα θὰ πεπεριορισθοῦν νὰ ἐργάζωνται μόνον διὰ τὰ παιδιά τῶν ξένων ὑπηκόων.

Ὁ Κινηματογράφος καὶ τὸ Σχολεῖον

Ἡ Χρῆσις τοῦ κινηματογράφου εἰς τὸ Σχολεῖον, ὡς μέσου ἐνισχυτικοῦ τῆς διδασκαλίας ὄρισμένων μαθημάτων, εἶναι σχεδὸν μηδαμινή, ἂν μὴ ἀνύπαρκτος. Μὲ τὸν κινηματογράφον ἤμποροῦν νὰ διδαχθοῦν ἐπικουρικῶς, μὲ ἄριστα ἀποτελέσματα, ἡ Ἱστορία, τὰ Φυσιογνωστικὰ μαθήματα, τὸ Ἀρχαῖον Θέατρον καὶ ἡ μελέτη τῆς συγχρόνου ζωῆς τοῦ τόπου μας. Πρὸς τοῦτο ἐπιβάλλεται ἡ ἴδρυσις ἐνὸς κινηματογραφικοῦ ἐργαστηρίου, ὅπου νὰ ἐτοιμάζωνται ταινίαι δι' ὅλα

Ἡ Ἀνωτάτη Ἐκπαίδευσις

Εἰς τὴν Ἀνωτάτην Ἐκπαίδευσιν εἶναι ἐγγεγραμμένοι (1938) 11.140 σπουδασταὶ οἱ ὁποῖοι κατανέμονται ὡς ἑξῆς :

	Σύνολον	Ἄρρενες	Θήλειαι
Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν	5748	5069	679
Πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης	1582	1416	166
Ἐθν. Μετσόβιον Πολυτεχνεῖον	521	515	6
Ἀνωτ. Σχολὴ Οἰκονομικῶν καὶ Ἐμπορικῶν Ἐπιστημῶν	975	918	57
Πάντειος Σχολὴ Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν Δημοσίων ὑπαλλήλων	1257	1162	95
Ἀνωτ. Σχολὴ Καλῶν Τεχνῶν	147	103	44

Τὸ σύνολον τῶν σπουδαστῶν τῆς Ἀνωτάτης Ἐκπαιδεύσεως ἀποτελεῖ τὰ 11,6 ο)ο τῶν μαθητῶν τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως.

Τὸ ποσοστὸν τοῦτο ἀνταποκρίνεται πρὸς τὰς ἀνάγκας τοῦ τόπου, ἐν συγκρίσει μὲ τὸν πληθυσμὸν, ἂν βεβαίως δὲν μεταβάλλεται ἑμμέσως, ὅπως τοῦτο γίνεται διὰ τῆς Ἀνωτάτης Σχολῆς Ἐμπορικῶν καὶ Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῆς Παντείου Σχολῆς. Διότι οἱ ἀπόφοιτοι τῶν Σχολῶν τούτων, ἠμποροῦν νὰ φοιτοῦν εἰς ὠρισμένας Σχολὰς τῶν Πανεπιστημίων, εἰς τὸ τρίτον ἔτος τούτων. Τὸ κακὸν δὲ τοῦτο πρέπει νὰ σταματήσῃ, διότι πολλοὶ ἀπορριπτόμενοι τοῦ Πανεπιστημίου εἰς τὰς εἰσιτηρίους ἐξετάσεις, ἐγγράφονται εἰς τὰς ἰσοτίμους Σχολὰς, κατόπιν βέβαια εἰσιτηρίων, διὰ νὰ ἐπανεέλθουν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον ὀρμύτεροι ἄνευ ἐξετάσεων.

Ἐν σχέσει πρὸς τοὺς τίτλους τοὺς ὁποῖους παρουσίασαν οἱ σπουδασταὶ τῆς Ἀνωτάτης Ἐκπαιδεύσεως πρὸς ἐγγραφήν, οὗτοι κατὰ τὴν στατιστικὴν τοῦ Κράτους ἔχουν ὡς ἑξῆς :

232	Πτυχίον ἀνωτέρων σπουδῶν.
739	Πιστοποιητικὸν φοιτήσεως ἄλλων Ἀνωτέρων Σχολῶν.
9233	Ἀπολυτήριον Γυμνασίου.
392	Ἀπολυτήριον Πρακτικοῦ Λυκείου.
63	Ἀπολυτήριον Ἱερατικῆς Σχολῆς.
481	Ἄλλοι τίτλοι σπουδῶν.

Ἡ λειτουργία τῶν Πανεπιστημίων μας, καίτοι καταβάλλονται συνεχῶς μέγιστα προσπάθειαι, δὲν ἔχει ἀκόμη φθάσει τὸν βαθμὸν

τὸν ὅποιον φιλοδοξοῦν καὶ ἡ Πολιτεία καὶ ἡ Κοινωνία καὶ οἱ Καθηγηταὶ τῶν. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τὸ Πολυτεχνεῖον. Τὸ κύριον αἴτιον τοῦ κακοῦ τούτου, ὀφείλεται ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον εἰς τὰ ὀλίγα χρηματικά μέσα πού διαθέτουν τὰ ἀνώτατα αὐτὰ ἐκπαιδευτικά μας Ἰδρύματα. Τὰ Ἐργαστήρια καὶ τὰ Σπουδαστήρια πὺ ἀποτελοῦν τὴν βᾶσιν τῆς Πανεπιστημιακῆς διδασκαλίας εἶναι ἐλλιπῆ. Ἐὰν θέλωμεν ν' ἀποκτήσωμεν Πανεπιστήμια καὶ Πολυτεχνεῖα ἐφάμιλλα τῶν Εὐρωπαϊκῶν πρέπει ἡ Πολιτεία νὰ μὴ φεισθῆ οὐδενὸς χρηματικοῦ μέσου. Εἰδικώτερον διὰ τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν, ἡ πληθώρα τῶν φοιτητῶν δὲν συντελεῖ εἰς τὴν καλὴν τῶν μόρφωσιν.

Διὰ τὸν λόγον αὐτόν, ἀλλὰ καὶ δι' ἐθνικοὺς ἄλλους λόγους εἶναι ἀνάγκη νὰ ἰδρυθῆ ἓν Πανεπιστήμιον ἀκόμη εἰς τὰ Ἰωάννινα. Διὰ τοὺς αὐτοὺς ἐθνικοὺς λόγους εἶναι ἀνάγκη νὰ ἰδρυθῆ τὸ Πολυτεχνεῖον Θεσσαλονίκης. Ἐννοεῖται, ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν σπουδαστῶν, ἐν τῷ συνόλῳ του, πρέπει νὰ παραμένῃ ὁ σχετικὸς μὲ τὰς ἀνάγκας τοῦ Τόπου, ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν πληθυσμὸν τῆς Χώρας. Ἐὰν ἡ λῆξις τοῦ πολέμου ἀποδώσῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα ὑποδούλους Ἑλληνικὰς Χώρας, θὰ πρέπει καὶ ἐκεῖ νὰ ἰδρυθοῦν Πανεπιστήμια.

Τὰ περισσότερα Πανεπιστήμια καὶ Πολυτεχνεῖα, εἶναι ἀκόμη ἀπαραίτητα καὶ δι' ἓνα ἄλλον σκοπὸν βασικῆς σημασίας. Καὶ ὁ σκοπὸς αὐτὸς εἶναι ἡ μόρφωσις τῶν Καθηγητῶν διὰ τῆς ἀμίλλης. Ὅταν εἰς ὀλόκληρον τὸ Κράτος ὑπάρχει π. χ. μία ἕδρα μόνον ἑνὸς κλάδου ἢ δύο, ὅταν αὗται πληρωθοῦν, δὲν ἀφίνουν πεδῖον δράσεως εἰς νέους ἐπιστήμονας δι' ἐπιστημονικὴν ἐργασίαν καὶ οὕτω πως ἐπέρχεται τὸ σταμάτημα τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεῦνης καὶ κατὰ συνέπειαν πίπτει ἡ στάθμη τῆς ἐπιστημονικῆς μας θέσεως.

Τὸ σύνολον τῶν ἐσόδων τῶν Ἀνωτάτων Σχολῶν (πλὴν τῶν Παιδαγωγικῶν Ἀκαδημιῶν) ἀνέρχεται εἰς 118.478.000 δραχμῶν. τῶν δὲ ἐξόδων εἰς 106.522.000.

Τὸ Κράτος, πλὴν τῶν ἐξόδων τούτων ἄτινα καλύπτονται ὑπὸ τῶν ἐσόδων, καταβάλλει ἐτησίως 17.874.000 δραχμῶν διὰ μισθοῦς προσωπικοῦ, πλὴν τῶν μισθῶν τοῦ προσωπικοῦ τῶν Πανεπιστημίων, καὶ τῆς Παντείου Σχολῆς οἱ ὅποιοι καταβάλλονται ἀπὸ ἰδιωτικὰ κληροδοτήματα.

Κατὰ συνέπειαν ἡ οἰκονομικὴ συμβολὴ τοῦ Κράτους διὰ τὰ Πανεπιστήμια καὶ τὸ Πολυτεχνεῖον εἶναι μικρά. Διὰ τῆς οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως τῆς Πολιτείας πρὸς τὰ Πανεπιστήμια καὶ τὸ Πολυτεχνεῖον καὶ αἱ ὑπάρχουσαι Σχολαὶ θὰ λειτουργήσουν καλύτερον, ἀλλὰ καὶ

ἄλλαι ἀπαραίτητοι Σχολαὶ ἠμπορεῖ νὰ ἰδρυθοῦν. Τόσον εἰς τὰ Πανεπιστήμια ὅσον καὶ τὸ Πολυτεχνεῖον ἔλλείπουν πολλὰ εἰδικότερες Σχολῶν.

Εἰδικώτερον διὰ τὰ Πανεπιστήμια, διὰ νὰ μὴ εἰσέλθωμεν εἰς λεπτομερείας, εἶναι ἀπαραίτητος ἡ ἴδρυσις Σχολῆς Τύπου. Οἱ Δημοσιογράφοι, οἱ ὅποιοι ἀποτελοῦν τὸν διδάσκαλον τῶν μεγάλων παιδιῶν, ποῦ εἶναι οἱ Ἕλληνες πολῖται, δὲν λαμβάνουν ἀπὸ τὴν Πολιτεῖαν καμμίαν εἰδικὴν μόρφωσιν.

Ἐνα σοβαρὸν πρόβλημα διὰ τοὺς φοιτητὰς καὶ σπουδαστὰς μας εἶναι τὸ ζήτημα τῶν βιβλίων. Ἡ ἐπιστημονικὴ βιβλιογραφία μας εἶναι πτωχοτάτη καὶ ἡ ἔλλειψις ἐπιστημονικῶν βιβλίων εἶναι ἓνας σπουδαῖος λόγος, ὅτι τὸ ἐπιστημονικὸν ἐπίπεδον τῆς Χώρας εἶναι χαμηλότερον τοῦ Ἑυρωπαϊκοῦ. Τὸ πρόβλημα αὐτὸ ἔχει ἀπασχολήσει καὶ τὸν Τύπον, δὲν ἔλλειψαν δὲ καὶ αἱ ἐπιθέσεις κατὰ τῶν Καθηγητῶν, οἱ ὅποιοι ὑποχρεῶνουν τοὺς φοιτητὰς ν' ἀγοράζουσιν τὰ βιβλία των. Δι' ὅσους ἔχουν τὴν τύχην νὰ γνωρίζουν μίαν ξένην γλῶσσαν τὸ προᾶγμα εἶναι ἄπλοῦν.

Αὐτοὶ ὅμως εἶναι ἀσήμαντος μειοψηφία. Ἀλλὰ καὶ ἂν ὅλοι οἱ φοιτητὰ καὶ σπουδασταὶ ἐγνώριζαν μίαν ξένην γλῶσσαν, τοῦτο δὲν θὰ ἔλυε τὸ πρόβλημα. Παραμένει ἐθνικὴ ἀνάγκη, νὰ ὑπάρχῃ ἰκανὴ ἐπιστημονικὴ βιβλιογραφία εἰς τὴν Ἑλληνικὴν. Ἄς ἴδωμεν τὸ προᾶγμα ἀπὸ κοντά. Ὁ Καθηγητὴς Α τῶν Μαθηματικῶν ἐκδίδει π.χ. τὴν διαφορικὴν Γεωμετρίαν. (Ἐπὶ 100 χρόνια καὶ πλέον ποὺ λειτουργεῖ τὸ Πανεπιστήμιον τῶν Ἀθηνῶν τέτοιο βιβλίον δὲν ἔχει ἐκδοθῆ, πλην τῶν σχετικῶν παραρτημάτων τοῦ διαφορικοῦ τοῦ ἀειμνήστου Ι. Χατζηδάκη καὶ τοῦ κ. Π. Ζερβοῦ). Τὸ βιβλίον σὺν τὰ καταναλωθῆ εἰς 20—30 ἀντίτυπα τὸ ἔτος. Εἶναι λοιπὸν ἀδύνατον νὰ καλύψῃ τὰς δαπάνας του. Πλην τῶν νομικῶν καὶ ἰατρικῶν βιβλίων, καὶ τούτων τῶν γενικῆς σημασίας, εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐκδοθῆ ἐπιστημονικὸν βιβλίον, τὸ ὁποῖον νὰ καλύψῃ τὰς δαπάνας του. Λογικὸν ὅμως εἶναι ὅτι ὁ συγγραφεὺς δὲν πρέπει νὰ ἐργάζεται δωρεάν. Ἀλλὰ ὅλα τὰ βιβλία καὶ ἐκεῖνα ποὺ τυχὸν καλύπτουν τὰς δαπάνας των, πρέπει νὰ παρακολουθοῦν τὴν ἐξέλιξιν τῆς ἐπιστήμης καὶ νὰ ἀνανεοῦνται. Ἐὰν δὲν λυθῆ τὸ ζήτημα ριζικῶς θὰ παραμείνῃ ἡ ὑπάρχουσα κατάστασις, ἡ ὁποία ζημιώνει τὰ μέγιστα τὴν ἐπιστημονικὴν στάθμην τῆς Χώρας μας. Εἶναι ἐπιβεβλημένον λοιπὸν κατὰ τὴν γνώμην μου, νὰ ἰδρυθῆ Κρατικὸς Ὁργανισμὸς ὁ ὅποιος ν' ἀναλαμβάνῃ τὴν ἐκδοσιν τῶν βιβλίων τῶν Καθηγητῶν τῶν ἀνωτάτων Ἐκπαιδευτικῶν Ἰδρυμάτων

μας. Μέρος τῶν ἐξόδων τοῦ Ὄργανισμοῦ αὐτοῦ ἠμπορεῖ νὰ ἐπιβαρύνῃ τοὺς σπουδαστὰς κατὰ τὴν ἐγγραφήν των καὶ μέρος τὸ Κράτος.

Το ζήτημα τῶν ἐργαστηρίων ἐρευνῶν εἶναι ἀπὸ τὰ σπουδαιότερα τῆς Ἀνωτάτης Ἐκπαιδεύσεως. Κυρίως δὲν ἀφορᾷ τοὺς σπουδαστὰς κατὰ τὸν χρόνον τῶν σπουδῶν των εἰς τὸ Πανεπιστήμιον ἢ τὸ Πολυτεχνεῖον, ἀλλὰ κατὰ τὸν μετέπειτα χρόνον τῆς ἐπιστημονικῆς των δράσεως. Συγκεκριμένως στερούμεθα τοιούτων ἐργαστηρίων τῆς Φυσικῆς καὶ τῆς Χημείας, καὶ ὄλων τῶν κλάδων ποὺ ἔχουν ὡς βάσιν τὰς ἐπιστήμας αὐτάς. Εἰς ἄλλα Κράτη τὰ συναφῆ ἐργαστήρια ἐρευνῶν συμβαδίζουν μὲ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν σχετικῶν βιομηχανιῶν καὶ κατὰ ἓνα ποσοστὸν ἐξαρτῶνται καὶ ἐνισχύονται οἰκονομικῶς ἀπὸ τὰς βιομηχανίας. Ἡ ἔλλειψις τοιούτων ἐργαστηρίων ἐν Ἑλλάδι ἠμπορεῖ νὰ δικαιολογηθῇ ἀπὸ τὴν ἔλλειψιν τῶν σχετικῶν βιομηχανιῶν. Ὑπάρχουν ὅμως πολλὰ Κράτη ποὺ δὲν ἔχουν συναφεῖς βιομηχανίας καὶ ἐν τούτοις διατηροῦν ἐργαστήρια ἐρευνῶν, ὅπως εἶναι ἡ Δανία, ἡ Νορβηγία, ἡ Οὐγγαρία καὶ ἡ Ὁλλανδία.

Δὲν εἶναι ὅμως τὰ ἐργαστήρια ἐρευνῶν ὅλα τῆς ἀνωτέρας μορφῆς. Διὰ τὴν Γεωργίαν π. χ. ὑπάρχουν τόσοι κλάδοι πρὸς ἔρευναν, ὥστε νὰ μὴ δικαιολογηθῇ ἡ ἔλλειψις τῶν ἐργαστηρίων ἐρευνῶν ἀπὸ ἔλλειψιν σχετικῆς βιομηχανίας ἢ πρακτικοῦ ἐνδιαφέροντος, ἀν καὶ ἡ γενικὴ γραμμὴ ἰδρύσεως ἐργαστηρίων ἐρευνῶν, οὐδέποτε πρέπει νὰ εἶναι τὸ ἄμεσον πρακτικὸν ἐνδιαφέρον ἀπὸ τὴν ἔρευναν. Διὰ νὰ κατανοηθῇ ἡ σημασία τῶν ἐργαστηρίων αὐτῶν θὰ ἀναφέρω ὡς παράδειγμα τὴν Σόγια. Εἶναι γνωστὴ ἡ σημασία τοῦ φυτοῦ αὐτοῦ. Ἐν τούτοις εἰς τὴν Ἑλλάδα δὲν γίνεται προσπάθεια ἐρεῦνης τῶν τόπων καὶ τῶν ὄρων τῆς καλλιέργειας του. Τὸ ἴδιο συμβαίνει μὲ τὸ λάδι μας, τὸν καπνόν, τὸ βαμβάκι καὶ τὸ μαλλί, τὸν λυγνίτην καὶ ἄλλα εἶδη ποὺ παράγει ἢ μπορεῖ νὰ παράγῃ ὁ Τόπος μας. Θὰ ἠμπορούσαμε νὰ διακρίνωμεν τὰ ἐργαστήρια ἐρευνῶν εἰς θεωρητικά, τὰ ὁποῖα ἐκ πρώτης ὄψεως δὲν παρουσιάζουν πρακτικὸν ἐνδιαφέρον καὶ εἰς πρακτικά. Καὶ τὰ δύο εἶναι ἀπαραίτητα, ἐὰν ὡς λαὸς ἔχωμεν τὴν φιλοδοξίαν νὰ συνεχίσωμεν τὴν ἔρευναν τῶν ἀρχαίων προγόνων μας, νὰ διακριθῶμεν εἰς τὴν πάλην πρὸς κατάκτησιν τῆς φύσεως καὶ ἔτσι νὰ βελτιώσωμεν ἐπιστημονικῶς τὰς συνθήκας διαβιώσεως.

Ἑπαγγελματικὴ Ἐκπαίδευσις.

Τὸ δημογραφικὸν πρόβλημα τῆς Χώρας μας

Ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1940 ἀνέρχεται εἰς 7.345.000 καθ' ὑπολογισμὸν δὲ εἰς 8,5—9 ἑκατομ. Καθ' ὑπολογισμοὺς τοὺς ὁποίους ἐπεχειρήσαμεν, λαβόντες ὑπ' ὄψει τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1920, τὸν ἀριθμὸν τὸν εἰς τὴν Ἑλλάδα καταφυγόντων Ἑλλήνων ἀπὸ τοῦ 1923 καὶ ἐντεῦθεν καὶ τὸν μέσον ὄρον πλεονασμοῦ τῶν γεννήσεων ἐντὸς τῆς τελευταίας εἰκοσαετίας, ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἑλλάδος θὰ εἶναι μετὰ 50 ἔτη περίπου 18 ἑκατομμύρια ψυχαί. Ἐδῶ πρέπει νὰ σημειώσωμεν ὅτι ἡ αὔξισις τοῦ πληθυσμοῦ δὲν εἶναι συνάρτησις τῆς οἰκονομικῆς εὐρωστίας τοῦ Τόπου μας.

Ὁ ἀνωτέρω ἀριθμὸς παριστᾷ τὴν ἐλαχίστην αὔξησιν εἰς τὸ διάστημα τῶν 50 ἐτῶν, διότι δὲν συνυπολογίσασμεν τὰς βεβαίας εὐνοϊκὰς συνθήκας διὰ μεγαλυτέραν αὔξησιν, αἱ ὁποῖαι θὰ δημιουργηθοῦν μετὰ τὴν λῆξιν τοῦ πολέμου. Καὶ ὑπὸ τὰς δυσμενεστέρας περιστάσεις ὅμως, τὸ δημογραφικὸν πρόβλημα τοῦ Τόπου μας ἀπαιτεῖ τὴν ἀμέριστον προσοχὴν τοῦ λαοῦ μας καὶ τῆς Πολιτείας μας ἀπὸ τώρα, ὥστε νὰ δημιουργηθοῦν κατὰ τὸ ἀνθρωπίνως δυνατόν αἱ οἰκονομικαὶ συνθήκαι ποὺ θὰ ἐπιτρέψουν τὴν διαβίωσιν τοῦ πληθυσμοῦ αὐτοῦ. Εἶναι δὲ σοφὸν τὸ μέτρον τῆς Πολιτείας νὰ εὐνοῇ τὴν αὔξησιν τοῦ πληθυσμοῦ. Μόνον ὅταν εἴμεθα πολλοὶ καὶ καλῶς ὀργανωμένοι ἠμποροῦμεν νὰ υπερασπιζώμεθα καλύτερα τὴν ἐλευθερίαν μας, τὸ ὑψιστὸν ἀγαθὸν τῶν ἀνθρώπων.

Αἱ συνθήκαι διατροφῆς καὶ ἐν γένει διαβιώσεως τοῦ λαοῦ μας ἠμποροῦν νὰ βελτιωθοῦν, ὅταν αὔξηθοῦν αἱ καλλιεργούμεναι ἐκτάσεις ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου ἂν ἐνεργηθοῦν αἱ ἀπαραίτητοι κοινωνικαὶ μεταρρυθμίσεις αἱ ὁποῖαι θὰ ἐπιτρέψουν εἰς τὸν λαόν μας νὰ ἐργάζεται χωρὶς τὸ αἶσθημα τοῦ φόβου διὰ τὴν αὔριον. Ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς Ἑλλάδος τῶν 130 χιλ. τετρ. χιλιομέτρων.

Καλλιεργοῦνται	22 ο)ο
Εἶναι λειβάδια	32 ο)ο
Ἄγονον ἔδαφος ὄρεινόν	33 ο)ο
Δάση	13 ο)ο
Σύνολον	100 ο)ο

Ἐχομεν λοιπὸν τὸ μειονέκτημα νὰ στερούμεθα τοῦ 1½ τῆς ἐπιφανείας τῆς χώρας μας τὸ ὅποιον εἶναι βουνὰ καὶ προσπαθοῦμεν ἀπὸ τὸ 22 ο)ο νὰ ζήσωμεν. Μὲ τὰ δεδομένα αὐτὰ τὸ δημογραφικὸν πρόβλημα παρουσιάζεται ἄλυτον. Παρ' ὅλα αὐτὰ ὅμως διὰ τῶν παραγωγικῶν ἔργων τῆς Μακεδονίας τὰ ὁποῖα ἐγένοντο ἐπὶ Κυβερνήσεως Ε. Βενιζέλου κατωρθώθη νὰ αὐξηθῇ ἡ ἐτησία παραγωγή σίτου ἀπὸ 500 χιλ. τόννους ἐτησίως εἰς 1050 χιλ. τόννους (1939). Μὲ τὴν αὐξησιν αὐτὴν ὑπελείφθησαν διὰ νὰ εἰσαχθοῦν ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸν 350 χιλ. τόννοι ἐτησίως διὰ νὰ καλυφθοῦν αἱ ἀνάγκαι τοῦ πληθυσμοῦ εἰς σίτον.

Σχετικὰ μὲ τὴν γεωργικὴν μας αὐτάρκειαν ἔχουν γίνει εὐρύταται συζητήσεις κατὰ τὴν τελευταίαν εικοσαετίαν. Ὑπεστηρίχθη ἀπὸ πολλούς, ὅτι ἡμποροῦμεν μὲ τὴν καλλιέργειαν εἰδῶν ποῦ ἀπαιτοῦν μικρὰν ἔκτασιν, ὅπως π. χ. ὁ καπνὸς ἢ τὸ βαμβάκι, νὰ κερδίζωμεν τὰ χρήματα ποῦ ἀπαιτοῦνται διὰ τὴν ἀγορὰν τοῦ σίτου. Ἡ Πολιτεία μας ὅμως ἠκολούθησε τὸν μόνον ὀρθὸν δρόμον δηλ. τὴν καταβολὴν προσπαθείας νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ γεωργικὴ μας ἐπάρκεια. Καὶ τὸ ληφθὲν μέτρον, νὰ πληρώνεται προπολεμικῶς τὸ ψωμί πρὸς 10 δραχ. τὴν ὀκάν, ἀντὶ πέντε, ὅσας θὰ ἐστοίχζε μὲ τὸ σιτάρι τῆς Ἀργεντινῆς, ὅσον καὶ ἂν ἐπεβάρυνε ὀλόκληρον τὸν ἀστικὸν πληθυσμὸν τῆς χώρας, ἦτο ὀρθόν, διότι ἄνευ εὐημερούντων σχετικῶς ἀγροτῶν δὲν ἡμπορεῖ νὰ εὐημερῇ τὸ σύνολον τοῦ πληθυσμοῦ. Ἀποτελοῦν δὲ οἱ ἀγροταί μας τὴν βάσιν καὶ τὸ θεμέλιον τῆς ὑπάρξεως τοῦ Κράτους μας.

Ἡ αὐξήσις τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς ἡμπορεῖ νὰ ἐπιτευχθῇ μὲ τὴν ἀποξήρανσιν ἐλωδῶν ἔκτάσεων καὶ μὲ τὴν εἰσαγωγὴν ἐπιστημονικῶν μεθόδων καλλιέργειας. Ἡμποροῦμεν ἀκόμη νὰ προσθέσωμεν 100 χιλ. περίπου στρέμματα εἰς τὴν καλλιεργουμένην ἔκτασιν, ἂν ἀποξηράνωμεν τοὺς κόλπους Ἀμβρακικὸν καὶ Μαλιακὸν τῶν ὁποίων τὸ μεγαλύτερον βάθος δὲν ὑπερβαίνει τὰ 20 μέτρα. Ἡ προσπάθεια ὅμως διὰ τὴν γεωργικὴν αὐτάρκειαν δὲν ἡμπορεῖ νὰ ὑπερβῇ ὠρισμένα ὄρια, ἂν μάλιστα λάβωμεν ὑπ' ὄψει τὴν μελλοντικὴν αὐξήσιν τοῦ πληθυσμοῦ μας.

Ἡ ἐπαγγελματικὴ ἐκπαίδευσις τῶν ἀγροτῶν μας ἔχει σκοπὸν, ἀφ' ἑνὸς μὲν ν' ἀνυψώσῃ τὸ μορφωτικὸν ἐπίπεδον τούτων, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ συμβάλῃ, ὥστε ἡ ἀπόδοσις τοῦ ἀγροτικοῦ εἰσοδήματος νὰ φθάσῃ τὸ μέγιστον. Συνδέεται λοιπὸν ἡ ἐπαγγελματικὴ ἐκπαίδευσις τῶν ἀγροτῶν ἀμέσως, μὲ τὴν προσπάθειαν ἀντιμετωπίσεως τοῦ δημογραφικοῦ προβλήματος τῆς Χώρας μας.

Ἡ ἀπογραφὴ τοῦ 1928, ὡς πρὸς τὴν κατανομὴν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Χώρας κατ' ἐπάγγελμα δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς βᾶσις τῶν παρατηρήσεων ἐπὶ τῆς ὀργανώσεως τῆς ἐπαγγελματικῆς ἐκπαίδευσως, ἐφ' ὅσον τ' ἀποτελέσματα τῆς ἀπογραφῆς τοῦ 1940 δὲν ἔχουν ἀκόμη ἐκδοθῆ. Καὶ τοῦτο διότι αἱ διαφοραὶ ποῦ θὰ παρατηρηθοῦν εἰς τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1940, δὲν εἶναι δυνατὸν ν' ἀπέχουν πολὺ τῶν διαφορῶν τῆς ἀπογραφῆς τοῦ 1928 ἀπὸ τοῦ 1920. Αἱ διαφοραὶ αὗται παρουσιάζουν διὰ τὴν Γεωργίαν αὐξήσιν 4,25 ο)ο διὰ τὸ 1928 καὶ διὰ τοὺς ἄλλους κλάδους τῆς Ἐθνικῆς μας Οἰκονομίας αὐξομειώσεις κυμαινομένας μεταξὺ 0,5—3 ο)ο.

Σύμφωνα λοιπὸν μὲ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1928 ἡ κατανομὴ τοῦ πληθυσμοῦ μας κατ' ἐπάγγελμα ἀπὸ ἡλικίας 10 ἐτῶν καὶ ἄνω ἔχει ὡς ἑξῆς :

	Ἄρρενες	Θήλειαι	Σύνολον
Γεωργία	858.775	434.623	1.293.398
Κτηνοτροφία—Θήρα	134.281	33.021	167.302
Ἄλιεία	14.900	41	14.941
Μεταλλεῖα—Ὅρυχεῖα	5.976	364	6.340
Βιομηχανία	330.119	99.712	429.831
Μεταφοραὶ—Συγκοινωνία	105.844	914	106.758
Πίστις—Ἀνταλλαγῆ—Μεσολάβησις	21.163	1.774	22.937
Ἐμπόριον	180.602	4.958	185.560
Προσωπικαὶ ὑπηρεσίαι	20.193	37.377	57.570
Ἐλευθέρια ἐπαγγέλματα	67.739	18.230	85.969
Δημόσιαι ὑπηρεσίαι	42.051	2.421	44.472
Ἄνευ ἐπαγγέλματος	393.354	1.675.858	2.069.212
Μὴ δηλώσαντες ἐπάγγελμα	190.581	139.849	330.430
Σύνολον	2.365.578	2.449.142	4.814.720

Διὰ τοὺς τρεῖς βασικοὺς κλάδους τῆς Ἐθνικῆς μας Οἰκονομίας ἡ ἀναλογία τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Χώρας κατ' ἐπάγγελμα ἔχει ὡς ἑξῆς :

1) Γεωργία—Κτηνοτροφία—Ἄλιεία	61 ο)ο
2) Βιομηχανία	18 »
3) Ἐμπόριον—Συγκοινωνία	13 »

Ἐὰν διατηρήσωμεν τὰς ἀναλογίας αὐτὰς θὰ ἔχωμεν 98.000 παιδιὰ ἀγροτῶν καὶ 77.000 παιδιὰ ἀστῶν καὶ ἐργατῶν ποῦ ἀποφοιτοῦν κάθε χρόνον ἀπὸ τὸ Δημοτικὸν Σχολεῖον (σύνολον 175.000).

Ἐάν τοὺς ἀριθμοὺς αὐτοὺς ἐλαττώσωμεν κατὰ τοὺς ἀριθμοὺς τῶν ἐγγραφομένων εἰς τὴν Μέσην καὶ Ἐπαγγελματικὴν Ἐκπαίδευσιν, περίπου εἰς σύνολον 10 ο), ἀπομένουν κάθε χρόνον 89.200 παιδιὰ ἀγροτῶν καὶ 78.300 παιδιὰ ἀστῶν διὰ τὴν ἐπαγγελματικὴν μόρφωσιν τῶν ὁποίων θὰ χρειασθῆ νὰ μεριμνήσῃ ἡ Πολιτεία. Οἱ ἀριθμοὶ βέβαια αὐτοὶ δὲν εἶναι ἀπόλυτοι, ἀν λάβωμεν μάλιστα ὑπ' ὄψει, ὅτι τὸ ἥμισυ τῶν ἀριθμῶν αὐτῶν εἶναι κορίτσια, πάντως ὅμως μᾶς δίδουν μίαν εἰκόνα τοῦ ἔργου ποῦ ἔχει νὰ ἐπιτελέσῃ ἡ Ἐπαγγελματικὴ μας Ἐκπαίδευσιν. Ἐδῶ πρέπει νὰ ὑπομνήσωμεν οἱ μὲ τὴν αὔξησιν τοῦ πληθυσμοῦ, οἱ σχετικοὶ ἀριθμοὶ θ' αὐξάνουν.

Ἡ πρώτη προσπάθεια διὰ τὴν Ἐπαγγελματικὴν Ἐκπαίδευσιν ἀνελήφθη, ὡς γνωστόν, ὑπὸ τοῦ Βορειοηπειρώτου ἀειμνήστου Κυβερνήτου Ἰωάννου Καποδίστρια, διὰ τῆς ἰδρύσεως Γεωργικῶν Σχολείων. Αὕτη ὅμως ἐσβέσθη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κυβερνήτου.

Πολὺ ἀργότερα ἠκολούθησεν ἡ προσπάθεια πρὸς ἴδρυσιν Ἐπαγγελματικῶν Σχολῶν ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Καθηγητοῦ τῶν Μαθηματικῶν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον, Κυπαρίσσου Στεφάνου, ὅτε ἐξεδόθη κατὰ τὸ 1897 ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν τὸ Β. Δ. περὶ ἐγκρίσεως πρὸς ἴδρυσιν τῆς Βιοτεχνικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν, τῆς ὁποίας ἡ μέχρι σήμερον δραῖς εἶναι ἀξιέπαινος καὶ κατὰ πάντα σπουδαίας κοινωνικῆς καὶ ἐθνικῆς σημασίας.

Ἐκτοτε ἠκολούθησεν ἡ σποραδικὴ ἴδρυσις ὑπὸ διαφόρων Σωματείων Ἐπαγγελματικῶν Σχολῶν καὶ ἡ ἴδρυσις τῶν πρώτων Δημοσίων Ἐμπορικῶν Σχολῶν. Εἰς τὴν ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος ἡ προσπάθεια πρὸς δημιουργίαν Ἐπαγγελματικῆς Ἐκπαιδεύσεως εἰς τὴν Χώραν μας.

Αἱ παντὸς εἶδους Ἐπαγγελματικαὶ Σχολαὶ ποῦ λειτουργοῦν σήμερα ὑπάγονται ὑπηρεσιακῶς εἰς διάφορα Ὑπουργεῖα, χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ μία Κεντρικὴ Ἐποπτικὴ Ἀρχή, ἡ ὁποία νὰ ἑνθμίξῃ ἐπὶ τῇ βάσει ἑνὸς γενικοῦ προγράμματος τὰ τῆς λειτουργίας των.

Τὰ Ὑπουργεῖα αὐτὰ εἶναι :

- 1) Θρησκευμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας
- 2) Ἐθνικῆς Οἰκονομίας
- 3) Προνοίας
- 4) Συγκοινωνίας
- 5) Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας
- 6) Γεωργίας
- 7) Δικαιοσύνης.

Α'.

Εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας ὑπάγονται 1) Αἱ κατώτεραί καὶ Μέσαι Ἐμπορικαὶ Σχολαί, δημόσιαι καὶ ἰδιωτικά. 2) Τὰ προσηρη-
τημένα Σχολεῖα τοῦ Ε. Μ. Πολυτεχνείου. 3) Τὰ Ἀστικά Σχολεῖα Γε-
νικῆς καὶ Ἐπαγγελματικῆς Ἐκπαιδεύσεως. 4) Αἱ Ἱεροσκευτικαὶ Ἐ-
παγγελματικαὶ Σχολαί.

Εἰκοσαετῆς πείρα λειτουργίας τῶν Ἐμπορικῶν Σχολῶν παρέχει
τὴν ἀπόδειξιν χρησιμότητος τῶν Σχολῶν αὐτῶν, παρὰ τὸ γεγονός,
ὅτι ἀκόμη δὲν ἔχει εὐρεθῆ ὁ κατάλληλος τύπος λειτουργίας μιᾶς τοι-
αύτης Σχολῆς.

Τὰ Ἀστικά Σχολεῖα, Γενικῆς καὶ Ἐπαγγελματικῆς Ἐκπαιδεύ-
σεως, εἰς τὰ ὅποια φοιτοῦν ἀπόφοιτοι τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου ἐπὶ
τριετίαν, ἀποτελοῦν, μίαν καλὴν προσπάθειαν πρὸς τὴν κατεύθυνσιν
τῆς κατωτέρας Ἐπαγγελματικῆς Ἐκπαιδεύσεως. Ἡ ὀλιγοχρόνιος ὁμῶς
πεῖρα ἀπὸ τὴν λειτουργίαν τῶν Σχολείων αὐτῶν, ἀποδεικνύει ὅτι ἡ
προσπάθεια αὕτη δὲν πρόκειται νὰ ἐπιτύχη. Κατὰ συνέπειαν τὰ Σχο-
λεῖα αὐτὰ ἢ πρέπει νὰ ὀργανωθοῦν ἐπὶ ἄλλων βάσεων ἢ πρέπει νὰ
καταργηθοῦν.

Ὡς πρὸς τὰ διδασκόμενα μαθήματα εἰς τὰς Δημοσίας Μέσας
Ἐμπορικὰς Σχολὰς παρατηροῦμεν ὅτι : 1) ἡ διδασκαλία τῶν Ἀρ-
χαίων καὶ Νέων Ἑλληνικῶν κατὰ τάξιν δὲν ὑπερβαίνει τὰς 6—8 ὥρας
ἑβδομαδιαίως. 2) Ἡ διδασκαλία τῶν Γενικῶν Μαθηματικῶν εἶναι
πολὺ περιορισμένη. 3) Ἡ διδασκαλία τῆς Ἐμπορευματολογίας, Γεω-
γραφίας καὶ Φυσιογνωστικῶν Μαθημάτων δὲν εἶναι ἕπαρκους ἀπο-
δόσεως, λόγω ἑλλείψεως ἐποπτικῶν μέσων. Μὲ τὴν ἴδρυσιν τῆς Προ-
τύπου Ἐμπορικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν, γίνεται προσπάθεια εὐρέσεως
τοῦ καλλιτέρου τύπου λειτουργίας τῶν Ἐμπορικῶν Σχολῶν διὰ τὴν
Χώραν μας.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὰς Μέσας Ἐμπορικὰς Σχολὰς λειτουργοῦν καὶ ὀλί-
γαι Δημόσιαι Πρακτικαὶ Ἐμπορικαὶ Σχολαί, εἰς τὰς ὁποίας φοιτοῦν
ἐπὶ τριετίαν ἀπόφοιτοι τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου. Αἱ Σχολαὶ αὗται
εἶναι προϊόντια τῆς μεταρρυθμίσεως λειτουργίας τῶν Δημοσίων Μέ-
σων Ἐμπορικῶν Σχολῶν καὶ λειτουργοῦν εἰς ὅσα μέρη ἄλλοτε ἐλει-
τούργουν Μέσαι Ἐμπορικαὶ Σχολαί.

Ὡς πρὸς τὴν σκοπιμότητα τῆς λειτουργίας τῶν Δημοσίων Ἐμ-
πορικῶν Σχολῶν νομίζομεν, ὅτι δὲν ἠμπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ ἀντίρροπος.

Ὅμως, ἡ μέχρι σήμερον πεῖρα, διδάσκει ὅτι τὸ μορφωτικὸν ἐπί-

πεδον τῶν ἀποφοίτων τῶν Σχολῶν τούτων, εἶναι πολὺ κατώτερον ἀπὸ τὸ μορφωτικὸν ἐπίπεδον τῶν ἀποφοίτων τοῦ Γυμνασίου.

Προϊστάμενοι Διοικητικῶν Ὑπηρεσιῶν, Τραπεζῶν ἢ Ἐταιρειῶν, τονίζουσι ὅτι ἀπὸ δύο νεοπροσληφθέντας ὑπαλλήλους, ἀποφοίτους Ἐμπορικῆς Σχολῆς καὶ Γυμνασίου, ὁ μὲν πρῶτος, ὡς ἐκ τῶν εἰδικῶν γνώσεων, προσηρμόσθη ἀμέσως πρὸς τὴν ἐργασίαν του, ἐν ᾧ ὁ δεύτερος συνήντα μεγάλας δυσκολίας. Ἐν τούτοις ὅμως μετὰ πάροδον ὀλίγων μηνῶν ἢ ἀπόδοσις τοῦ ἀποφοίτου τοῦ Γυμνασίου, ἦτο μεγαλύτερα ἀπὸ τὴν ἀπόδοσιν τοῦ ἀποφοίτου τῆς Ἐμπορικῆς Σχολῆς. Εἶναι λοιπὸν ἀπαραίτητον νὰ εὑρεθῇ ὁ κατάλληλος τύπος λειτουργίας τῆς Ἐμπορικῆς Σχολῆς. Κατὰ τὴν γνώμην μου ὁ καλύτερος τύπος μιᾶς τοιαύτης Σχολῆς θὰ εἶναι ἐὰν εἰς τὰ μαθήματα τοῦ σημερινοῦ κλασικοῦ Γυμνασίου προσαρμοσθοῦν τὰ εἰδικὰ μαθήματα καὶ ἂν γίνῃ προσπάθεια ἐκμαθήσεως δύο ξένων γλωσσῶν. Ἐνας τύπος δηλαδὴ μεταξὺ Γυμνασίου καὶ Ἐμπορικῆς Σχολῆς μὲ βάσιν τὰ Ἀρχαῖα καὶ Νέα Ἑλληνικά, τὰ γενικὰ Μαθηματικά, τὰ εἰδικὰ μαθήματα καὶ τὰς δύο ξένας γλώσσας.

Ἡ χρησιμότης τῶν Πρακτικῶν Ἐμπορικῶν Σχολῶν εἶναι ἀμφισβητήσιμος.

Β΄.

Αἱ Ἐπαγγελματικαὶ Σχολαὶ ποὺ ὑπάγονται εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Ἐθνικῆς Οἰκονομίας διακρίνονται εἰς Σχολὰς Ἐμπορικῆς Ἐκπαιδεύσεως καὶ Σχολὰς Τεχνικῆς Ἐκπαιδεύσεως.

Αἱ Σχολαὶ Ἐμπορικῆς Ἐκπαιδεύσεως εἶναι ὅλαι νυκτεριναὶ καὶ εἶναι αἱ κάτωθι.

- 1) Ἐπαγγελματικὴ Ἐμπορικὴ Σχολὴ τοῦ Συλλόγου Ἐμποροῦπαλλήλων Ἀθηνῶν.
- 2) Πρακτικὴ Ἐμπορικὴ Σχολὴ «Ἐρμῆς» τοῦ ἐν Ἀθήναις Φιλεκπαιδευτικοῦ Συλλόγου «Ἐρμῆς».
- 3) Ἐμπορικὴ Ἐπαγγελματικὴ Σχολὴ ὁ «Κερδῶς» τοῦ ἐν Ἀθήνας Ἐκπαιδευτικοῦ Συνδέσμου ὁ «Κερδῶς».
- 4) Ἐμπορικὴ Ἐπαγγελματικὴ Σχολὴ ὁ «Φοῖνιξ» τῆς ἐν Ἀθήναις Φιλεκπαιδευτικῆς Ἐνώσεως ὁ «Φοῖνιξ».
- 5) Ἐσπερινὴ Ἐπαγγελματικὴ Σχολὴ ὑπαλλήλων γυναικῶν τοῦ ἐν Ἀθῆναις Συνδέσμου ὑπὲρ τῶν δικαιωμάτων τῆς γυναικός.
- 6) Πρακτικὴ Ἐμπορικὴ Σχολὴ Ἐμποροβιομηχανικοῦ Συλλόγου Προσφύγων Νέας Κοκκινιάς.
- 7) Ἐπαγγελματικὴ Σχολὴ Συλλόγου Ἰδιωτικῶν Ὑπαλλήλων Πειραιῶς.

8) Πρακτική 'Εμπορική Σχολή ἐν Πάτραις τοῦ Συνδέσμου 'Ελλήνων Οἰκογενειαρῶν.

9) 'Επαγγελματική Σχολή τοῦ 'Εμπορικοῦ Συλλόγου 'Αμαλιάδος.

10) Πρακτική 'Εμπορική Σχολή τοῦ Περιφερειακοῦ 'Επιμελητηρίου Πύργου.

11) 'Επαγγελματική Σχολή τοῦ 'Εμπορικοῦ καὶ Βιομηχανικοῦ 'Επιμελητηρίου Καλαμῶν.

12) 'Επαγγελματική Σχολή τοῦ Συλλόγου 'Εμποροῦπαλλήλων Βόλου.

13) 'Επαγγελματική Σχολή τοῦ Συλλόγου Λαϊκῆς Βιβλιοθήκης Καρδίτσας ἢ «'Αθηνᾶ».

14) Πρακτική 'Εμπορική Σχολή τῆς 'Ενώσεως 'Εμποροῦπαλλήλων Καβάλλας.

15) 'Επαγγελματική Σχολή τοῦ Συλλόγου 'Εμποροῦπαλλήλων 'Ηρακλείου.

16) 'Εμπορική 'Επαγγελματική Σχολή τοῦ 'Εμπορικοῦ καὶ Βιομηχανικοῦ 'Επιμελητηρίου Θεσσαλονίκης.

17) 'Εμπορική 'Επαγγελματική Σχολή τοῦ 'Εμπορικοῦ Βιομηχανικοῦ 'Επιμελητηρίου 'Ιωαννίνων.

18) 'Εμπορική 'Επαγγελματική Σχολή τοῦ 'Εμπορικοῦ Βιομηχανικοῦ 'Επιμελητηρίου Γυθείου.

19) 'Εμπορική 'Επαγγελματική Σχολή ἐν Νέᾳ Φιλαδελφείᾳ, τοῦ Συνδέσμου «Κων»πολεις» Νέας Φιλαδελφείας καὶ Χαλκηδόνος.

20) 'Εμπορική 'Επαγγελματική Σχολή τοῦ 'Εμποροβιομηχανικοῦ Συλλόγου Λαρίσσης.

21) 'Εμπορική 'Επαγγελματική Σχολή «'Εστίας Νέας Σμύρνης» ἐν Νέᾳ Σμύρνῃ.

Εἰς τὰς Σχολὰς αὐτὰς ἢ 'Εκπαιδεύσις δὲν εἶναι ἐνιαία. Εἰς ἄλλας ἐξ αὐτῶν ἢ φοίτησις εἶναι τετραετής, εἰς ἄλλας ὑπάρχει προκαταρκτικὴ τάξις καὶ ἄλλοῦ εἶναι τριετής (Βόλου καὶ 'Ηρακλείου).

Αἱ Σχολαὶ τεχνικῆς 'Εκπαιδεύσεως ποὺ ὑπάγονται εἰς τὸ 'Υπουργεῖον 'Εθνικῆς Οἰκονομίας εἶναι.

1) Παπαστράτιος Δημοσία 'Επαγγελματική Σχολή 'Αμφιέσεως καὶ Διακοσμητικῆς ἐν 'Αθήναις (ἡμερησία).

2) Σιβιτανίδειος Σχολή Τεχνῶν καὶ 'Επαγγελμάτων ἐν Καλλιθέᾳ (ἡμερησία).

3) Νυκτερινὴ Μηχανικὴ Σχολή 'Αθηνῶν ὀ «'Ηφαιστος» τοῦ 'Εκπαιδευτικοῦ Συνδέσμου 'Αθηνῶν.

4) Οἰκοκυρικὴ καὶ 'Επαγγελματικὴ Σχολή τῆς 'Ενώσεως τῶν 'Ελληνίδων ἐν 'Αθήναις.

5) 'Επαγγελματικὴ Σχολή τοῦ 'Αμαλίου 'Ορφανοτροφείου ἐν 'Αθήναις.

6) Σχολαὶ 'Ελληνικῆς Βιοτεχνικῆς 'Εταιρείας ἐν 'Αθήναις.

7) 'Ελληνικαὶ Βασιλικαὶ Σχολαὶ Χειροτεχνημάτων ἐν 'Αθήναις.

8) 'Επαγγελματικὴ Σχολή Διδασκάλων Χοροῦ ἐν 'Αθήναις.

9) 'Επαγγελματικὴ Κεντητικὴ Σχολή Κερατέας τῆς ὁμώνυμου Κοινότητος.

10) Σχολαί Μηχανικῶν ὁ «Ἀρχιμήδης» τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Συνδέσμου Ἐπιστημόνων καὶ Μηχανικῶν Πειραιῶς.

11) Ἐπαγγελματικὴ Σχολὴ Θηλέων τοῦ Ἀσύλου «Ἅγιος Σπυρίδων» Πειραιῶς.

12) Ἐπαγγελματικὴ Σχολὴ Γεωργίου καὶ Ἑλένης Κυριαζῆ, Μεσολογγίου.

13) Νυκτερινὴ Σχολὴ Τεχνιτῶν Μηχανικῶν τοῦ Ἐπαγγελματικοῦ Βιοτεχνικοῦ Ἐπιμελητηρίου Βόλου.

14) Σχολὴ Μηχανικῶν Θεσσαλονίκης ὁ «Εὐκλείδης» τῆς Ἐνώσεως Μηχανικῶν—Τεχνιτῶν Μακεδονίας—Θράκης.

15) Ὑφαντουργικὴ Σχολὴ Σερβίων τοῦ Συλλόγου Κυριῶν καὶ Δωποινίδων Σερβίων ἢ «Ἀναγέννησις».

16) Καλλιτεχνικὴ καὶ Βιοτεχνικὴ Σχολὴ Κερκύρας τοῦ Καλλιτεχνικοῦ Βιοτεχνικοῦ Συλλόγου Κερκύρας.

17) Βαλλιάνειος Ἐπαγγελματικὴ Σχολὴ Δηξουρίου.

18) Μαυρογένειος Ἐπαγγελματικὴ Σχολὴ Σόμου.

19) Οἰκοκυρικὴ Ἐπαγγελματικὴ Σχολὴ Νέας Κοκκινιάς.

20) Νυκτερινὴ Σχολὴ Μηχανικῶν Σύρου.

21) Τριάντειος Ἐπαγγελματικὴ Σχολὴ Πατρῶν.

22) Ἐπαγγελματικὴ καὶ Οἰκοκυρικὴ Σχολὴ Θηλέων Δήμου Πειραιῶς.

23) Νυκτερινὴ Σχολὴ Τεχνιτῶν Σιδηροβιομηχανίας Πειραιῶς.

24) Σχολὴ Μηχανικῶν Ἐλεγκτολόγων καὶ Μηχανοτεχνιτῶν τοῦ Δήμου Νέας Κοκκινιάς ὁ «Ἡρόκλειτος».

25) Σχολὴ Βιομηχανικῶν Σπουδῶν ἐν Ἀθήναις.

26) Ἐπαγγελματικὴ Σχολὴ Χίου.

27) Σχολαί Μηχανικῶν καὶ Βιομηχανικῶν Ἐπαγγελμάτων τοῦ Συλλόγου ἢ Ἀγάπη, ὁ «Μέτων» ἐν Ἀθήναις.

28) Σεβαστοπούλειος Ἐργατικὴ Σχολὴ ἐν Ἀθήναις.

Ἀπὸ τὰς Σχολὰς αὐτὰς Τεχνικῆς Ἐκπαιδεύσεως, ἡ Παπαστρατίειος ἰδρύθη τὸ 1930 ὡς Ἰδιωτικὴ Σχολὴ Παιγνιδίων καὶ διακοσμητικῆς. Διὰ τῆς ἐπιχορηγήσεως τῶν ἀδελφῶν Παπαστρατοῦ ἀπέκτησεν ἴδιον Διδακτήριον ἐπὶ οἰκοπέδου τοῦ Δήμου, εἰς τὸν συνοικισμόν Ὑμητοῦ καὶ τὸ 1940 μετετράπη εἰς Σχολὴν Ἀμφιέσεως καὶ Διακοσμητικῆς ἀναλαβόντος τοῦ Δημοσίου ὅλας τὰς δαπάνας, ἀνερχομένης εἰς 1.000.000 δραχ. ἐτησίως.

Ἡ Σιβιτανίδειος Σχολὴ ἰδρύθη τὸ 1927 ἀπὸ κληροδότημα 200 χιλ. λιρῶν Αἰγύπτου τῶν ἀειμνήστων ἀδελφῶν Σιβιτανίδη. Αὕτη ἔλαβε ἐπιχορηγήσιν ἀπὸ τὸ Δημόσιον διὰ τὸ Σχολικὸν ἔτος 1939—1940 τριῶν ἑκατομμυρίων δραχμῶν.

Ὅλοι αἱ ὑπόλοιποι Σχολαί τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Οἰκονομίας ἐπιχορηγοῦνται ἀπὸ τὸ Δημόσιον μὲ 550 χιλ. δραχ. ἐτησίως κατανεμομένου τοῦ ποσοῦ τούτου εἰς τὰς διαφόρους Σχολὰς ἀναλόγως.

Κατὰ μέσον ὄρον ἢ ἐν λόγῳ ἐπιχορήγησις ἀνέρχεται εἰς 11.224 δραχ. ἑτησίως κατὰ Σχολήν.

Εἰς ὅλας τὰς Σχολὰς οἱ μαθηταὶ καταβάλλουν πλὴν τῶν ἐκπαιδευτικῶν τελῶν καὶ δίδακτρα κυμαινόμενα ἀπὸ 400—2000 δραχ. ἑτησίως. Αὗται, πλὴν τῶν ὑπ' ἀριθ. 1 καὶ 2, τῆς Τεχνικῆς Ἐκπαιδεύσεως καλύπτουν κυρίως τὰς δαπάνας τῶν ἀπὸ τὰ δίδακτρα τῶν μισθητῶν καὶ ἀπὸ τὰς συνδρομὰς τῶν οἰκείων συλλόγων. Ἐλάχιστοι ἐκ τούτων διαθέτουν ἴδια Διδακτήρια. Αἱ περισσότεραι, πρὸ πάντων αἱ νυκτεριναί, στεγάζονται εἰς οἰκήματα Δημοσίων Διδακτηρίων, διὰ μερικὰ τῶν ὁποίων καταβάλλεται ἴδιον μίσθωμα.

Ἀπὸ συγκριτικὴν μελέτην μεταξὺ τῶν συναφῶν Σχολῶν 1) Σιβιτανιδείου καὶ 2) Βιοτεχνικῆς Ἐταιρείας, εἰς τὰς ὁποίας φοιτοῦν ἀνὰ 1000 μαθηταί, προκύπτει, ὅτι ὁ μαθητὴς τῆς Σιβιτανιδείου Σχολῆς καταβάλλει ἑτησίως ὡς μαθητικὰ δικαιώματα, κατὰ μέσον ὄρον 1500 δραχ., ἐν ᾧ ὁ μαθητὴς τῶν Σχολῶν τῆς Βιοτεχνικῆς Ἐταιρείας καταβάλλει ἑτησίως 600 δραχ. Αἱ ἐτήσια δαπάναι δι' ἕκαστον μαθητὴν τῆς Σιβιτανιδείου, καταβαλλόμεναι ὑπὸ τοῦ κληροδοτήματος τοῦ Δημοσίου καὶ τῶν μαθητῶν ἀνέρχονται εἰς 4.500 δραχ. περίπου ἐν ᾧ δι' ἕκαστον μαθητὴν τῶν Σχολῶν Βιοτεχνικῆς Ἐταιρείας καταβαλλόμεναι ὑπὸ τῶν μαθητῶν καὶ τοῦ Σωματείου εἰς 800 δραχ. Ἡ Σιβιτανιδεὺς εἶναι ἡμερησία Σχολή, ἐν ᾧ ἡ Βιοτεχνικὴ ἐργάζεται ἀπογευματινὰς ὥρας.

Γ'.

Εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Προνοίας ὑπάγονται ἐπαγγελματικαὶ Σχολαὶ ποῦ λειτουργοῦν ἐντὸς Φιλανθρωπικῶν Ἰδρυμάτων (Ὁρφανοτροφεῖα) καὶ Σχολαὶ ποῦ παρέχουν ἐπαγγελματικὴν μόρφωσιν εἰς ὄρφανὰ ἢ ἄπορα παιδιὰ χωρὶς αὐτὰ ν' ἀνήκουν εἰς Ὁρφανοτροφεῖα.

Τὰ Φιλανθρωπικὰ Ἰδρύματα εἰς τὰ ὁποῖα λειτουργοῦν Ἐπαγγελματικαὶ Σχολαὶ τὰ διακρίνομεν εἰς Κρατικὰ καὶ μὴ Κρατικὰ.

Τὰ Κρατικὰ Ὁρφανοτροφεῖα καὶ Οἰκοτροφεῖα εἰς τὰ ὁποῖα λειτουργοῦν Ἐπαγγελματικαὶ Σχολαὶ φαίνονται ἀπὸ τὸν κατωτέρω πίνακα μαζῇ μὲ τὰ ἔσοδα καὶ ἔξοδα τῆς λειτουργίας τῶν ἐργαστηρίων του.

	*Εσοδα πραγματο- ποιηθέντα από τὰ ἐργαστήρια	*Εξοδα λειτουρ- γίας τῶν ἐργα- στηρίων
1) Ἐθνικὸν Ὀρφανοτροφεῖον Θελέων Λαρίσης Ἐργαστήρια : Ραπτικῆς Ἀσ- προορῶν καὶ Χειροτεχνημάτων.	12.853	275
2) Ἐθνικὸν Ὀρφανοτροφεῖον Θελέων Πατρῶν Ἐργαστήρια : Ραπτικῆς, Ἀσ- προορῶν καὶ Χειροτεχνημάτων.	50.498	16.986
3) Ἐθνικὸν Ὀρφανοτροφεῖον Θελέων Ἰωαννίνων Ἐργαστήρια : Ραπτικῆς, Ἀσπροορῶν, Χειροτεχνημάτων, Τα- πητουργίας, Ὑφαντουργίας καὶ Πλε- κτικῆς.	80.948	48.362
4) Ἐθνικὸν Ὀρφανοτροφεῖον Θελέων Ἡρακλείου. Ἐργαστήρια : Ραπτικῆς, Χειροτεχνημάτων, Ὑφαντουργίας.	18.350	23.362
5) Ἐθνικὸν Μιχάλειον Ὀρφανοτροφεῖον Θηλέων Χίου. Ἐργαστήρια : Ραπτι- κῆς, Ἀσπροορῶν, Χειροτεχνημά- των,	61.421	18.661
6) Ἐθνικὸν Ὀρφανοτροφεῖον Θελέων Ξάνθης. Ἐργαστήρια : Ραπτικῆς, Ἀσ- προορῶν, Χειροτεχνημάτων, Πλεκτι- κῆς καὶ Ταπητουργίας.	59.195	11.118
7) Ἐθνικὸν Ὀρφανοτροφεῖον Θελέων Καβάλλας. Ἐργαστήρια : Ραπτικῆς, Ἀσπροορῶν, Χειροτεχνημάτων.	22.809	6.215
8) Ἐθνικὸν Ὀρφανοτροφεῖον Θελέων Σερρῶν. Ἐργαστήρια : Ραπτικῆς, Ἀσ- προορῶν, Ταπητουργίας.	78.736	65.212
9) Ἐθνικὸν Ὀρφανοτροφεῖον Θελέων Καστορίας. Ἐργαστήρια : Ὑφαντουρ- γίας, Ταπητουργίας, Χειροτεχνίας καὶ Ραπτικῆς.	118.112	71.455
10) Ἐθνικὸν Ὀρφανοτροφεῖον Ἀρρέ- ων Φιλιππῶν. Ἐργαστήριον : Ξυλουρ- γικῆς, Ἐπιπλοποιίας.	98.515	67.492

	Ἔσοδα πραγματοποιηθέντα ἀπὸ τὰ ἐργαστήρια	Ἔξοδα λειτουργίας τῶν ἐργαστηρίων
11) Ἐθνικὸν Ὁρφανοτροφεῖον Ἀρρένων Κονίτσης. Ἔργαστήρια : Ξυλουργικῆς, Ἐπιπλοποιίας, Ραπτικῆς, Ὑποδηματοποιίας.	405.868	359.046
12) Ἐθνικὸν Ὁρφανοτροφεῖον Ἀρρένων Λασσηθίου, Ἔργαστήρια : Ξυλουργικῆς, Ἐπιπλοποιίας, Ὑποδηματοποιίας.	105.247	81.192
13) Ἐθνικὸν Ὁρφανοτροφεῖον Ἀρρένων Μυτιλήνης. Ἔργαστήρια : Ξυλουργικῆς, Ἐπιπλοποιίας, Ὑποδηματοποιίας.	38.841	17.611
14) Ἐθνικὸν Παπάφειον Ὁρφανοτροφεῖον ὁ Μελιτεὺς ἐν Θεσσαλονίκῃ ἐπιχορηγούμενον ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖον διὰ δραχ. 1.500.000. Ἔργαστήρια : Σιδηρουργικῆς, Μηχανουργικῆς, Ὑποδηματοποιίας, Ραπτικῆς, Ἡλεκτροτεχνουργικῆς, Ξυλουργικῆς, Ἐπιπλοποιίας.	1524.719	1365.201
Σύνολον	2676.112	2151.775

Ὅπως φαίνεται, ἀπὸ τὴν οικονομικὴν κίνησιν τῶν Ἐργαστηρίων τῶν Κρατικῶν Ὁρφανοτροφείων ὑπάρχει ἐτήσιον κέρδος 524.337 δραχμῶν.

Τὰ μὴ Κρατικὰ Φιλανθρωπικὰ Ἰδρύματα εἰς τὰ ὅποια λειτουργοῦν Σχολαὶ Τεχνῶν καὶ ἐπαγγελματίων εἶναι :

1) Ὁρφανοτροφεῖον Ἀρρένων Χατζηκώστα, Ἀθηνῶν. Ἔργαστήρια : Μηχανουργεῖον, Ξυλουργεῖον. Δὲν δίδεται Κρατικὴ ἐπιχορήγησις.

2) Ζάννειον Ὁρφανοτροφεῖον Πειραιῶς. Ἔργαστήρια : Μηχανουργεῖον, Ξυλουργεῖον, Ὑποδηματοποιεῖον. Δίδεται ἐτησίᾳ Κρατικὴ ἐπιχορήγησις 120 χιλ. δραχμῶν.

3) Ἀμαλεῖον Ὁρφανοτροφεῖον Θηλέων Ἀθηνῶν. Ἔργαστήρια : Ραπτικῆς. Δὲν δίδεται Κρατικὴ ἐπιχορήγησις.

4. Ὁρφανοτροφεῖον Θηλέων Ἐθνικὴ Στέγη, Νέας Σμύρνης. Ἔρ-

γαστήριον: Ραπτικής. Παρέχεται ετησία Κρατική επιχορήγησις 125.000 δραχ.

5) Ὁρφανοτροφεῖον Ἀρρένων Ἁγίου Γεωργίου, Ταμπούρια— Πειραιῶς. Ἐργαστήρια: Τυπογραφεῖον, Βιβλιοδετεῖον. Ἐτησία Κρατική επιχορήγησις 25.000 δραχ.

6) Ἄσυλον Ἁγίου Ἀνδρέου Ν. Σμύρνης. Ἐργαστήρια: Ραπτικής, Κεντημάτων. Ἐτησία Κρατική επιχορήγησις 50.000 δραχ.

7) Φιλόπτωχος Ἀδελφότης Κυριῶν Θεσσαλονίκης. Ἐργαστήρια: Ραπτικής καὶ Κοπτικής. Ἐτησία Κρατική επιχορήγησις 75.000 δραχ.

8) Ὁρφανοτροφεῖον Μ. Ἀλέξανδρος Θεσσαλονίκης. Ἐργαστήρια: Ὑφαντουργικῆς, Ταπητουργίας, Ραπτικής, Κοπτικής, Μαγειρικῆς, Ἐργοχείρων. Κρατική επιχορήγησις 50.000.

9) Ὁρφανοτροφεῖον Σωματείου ἡ Μέλισσα, Θεσσαλονίκης. Ἐργαστήρια: Χειροτεχνίας διὰ τὰ θήλεα, Πλεκτικῆς καὶ Ὑποδηματοποιίας διὰ τὰ ἄρρενα. Κρατική επιχορήγησις 100.000 δραχ.

10) Ὁρφανοτροφεῖον Κορασίων «Ἀθανασίου Δροσίνη» Μεσολόγγιον. Ἐργαστήριον Ἐργοχείρων. Κρατική επιχορήγησις 40.000 δραχμῶν.

11) Ἄσυλον Ὁρφανῶν Θηλέων Θεσσαλονίκης. Ἐργαστήριον: Χειροτεχνίας. Κρατική επιχορήγησις 150.000 δραχ.

12) Τούλειος Σχολὴ Μετσόβου. Ἐργαστήρια: Ὑφαντουργικῆς οἰκοκυρικῆς. Κρατική επιχορήγησις 50.000 δραχ.

13) Οἰκοκυρική καὶ Ἐπαγγελματικὴ Σχολὴ Ἐνώσεως Ἑλληνίδων Ἀθηνῶν. Κρατική επιχορήγησις 35.000.

14) Οἰκοκυρική Βιοτεχνικὴ καὶ Ἐπαγγελματικὴ Σχολὴ τὸ Ἑλληνικὸ Σπίτι, ἐν Ἀθήναις. Κρατική επιχορήγησις 795.000.

15) Ἐνοριακὴ Φιλόπτωχος Ἀδελφότης, Τρίπολις. Ἐργαστήρια: Κοπτικῆς, Ραπτικής, Κεντημάτων, ὕφαντικῆς. Κρατικὴ ἐπιχορ. 50.000

16) Τεγεατικὴ Ἀδελφότης: Ἐργαστήριον Χειροτεχνίας. Κρατικὴ ἐπιχορήγησις 20.000.

17) Χατζηκυριάκειον Ὁρφανοτροφεῖον θηλέων Πειραιῶς. Ἐργαστήρια: Κεντημάτων, Κοπτικῆς, Ραπτικής, ἀσπροούχων. Δὲν δίδεται κρατικὴ ἐπιχορήγησις.

Δ'.

Εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Σιδηροδρόμων καὶ Αὐτοκινήτων ὑπαγόμεναι

έλειτούργουν κατά τὸ παρελθόν 1] Σχολὴ Τεχνιτῶν καὶ Μηχανοδηγῶν ΣΕΚ. 2] Σχολὴ Τεχνιτῶν ΣΠΑΠ.

Μέχρι τοῦ 1940—1941 έλειτούργει μία μόνον Σχολὴ ὑπὸ τὴν έπωνυμίαν Κέντρον Ἐκπαιδύσεως ΣΕΚ διὰ τὴν ὁποίαν άνεγράφη εἰς τὸν προϋπολογισμόν τοῦ Κράτους έπιχορήγησις 1.584.000 δραχ.

Εἰς τὸ ἔτιον Ἐπουργεῖον ὑπήγετο τὸ Κέντρον Ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως καὶ ψυχαγωγίας Ἑλλήνων αὐτοκινήτιστῶν, τοῦ ὁποίου αἱ δαπάναι έκαλύπτοντο ἀπὸ τὰ πρόστιμα καὶ κρατήσεις ἐκ τῶν μερίδων καθαρῶν κερδῶν τῶν ιδιοκτητῶν αὐτοκινήτων.

Ε.

Εἰς τὸ Ἐπουργεῖον Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας ὑπάγονται αἱ ἐξῆς Σχολαί :

1) Δημοσία Σχολὴ Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας, Ἐδρας. Φοίτησις τετραετής. Ἐξόδα λειτουργίας έτησίως 1.000.000 δραχ. περίπου.

2) Σχολὴ Μηχανικῶν Πειραϊκοῦ Συνδέσμου. Ἐτησία κρατικὴ έπιχορήγησις 295.000 δραχ.

3) Σχολὴ Ραδιοτηλεγραφητῶν Πειραϊκοῦ Συνδέσμου. Ἐπιχορήγησις 50.000 δραχ.

4) Σχολὴ Μηχανικῶν Προμηθέως. Ἐπιχορήγησις 205.000 δραχ.

5) Σχολὴ Μηχανικῶν «Ἡρώνας». Δέν παρέχεται κρατικὴ έπιχορήγησις.

Εἰς τὰς Σχολὰς Μηχανικῶν ἡ φοίτησις εἶναι πενταετής. Εἰς τὴν Σχολὴν Ραδιοτηλεγραφητῶν ένιαύσιος.

Ἀπὸ σύγκρισιν τῶν έπιχορηγήσεων τοῦ Ἐπουργεῖου Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας διὰ τὰς ὡς ἄνω Σχολὰς, πλὴν τῆς Δημοσίας, πρὸς τὰς έπιχορηγήσεις τοῦ Ἐπουργεῖου Ἐθνικῆς Οἰκονομίας συνάγεται ὅτι διὰ 49 Σχολὰς τοῦ Ἐπουργεῖου τούτου διατίθενται έπιχορηγήσεις Κρατικάι, ὅσαι διὰ τρεῖς Σχολὰς τοῦ Ἐπουργεῖου Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας.

ΣΤ'.

Εἰς τὸ Ἐπουργεῖον Γεωργίας ὑπάγονται αἱ ἐξῆς Σχολαί :

Α'. Μέσαι Γεωργικαὶ Σχολαί.

Φοίτησις τριετής, εισάγονται ἀπόφοιτοι Δ' τάξεως έξαταξίου Γυμνασίου.

1) Ἀβερῳφειος Λαρίσσης, 1940|41 μαθηταὶ 80.

2) Δενδροκομικὴ Πατρῶν 1940|41 μαθηταὶ 68.

Αἱ Σχολαὶ αὐταὶ συντηροῦνται παρὰ τῶν γεωργικῶν ταμείων Λαρίσσης καὶ Ἀχαΐας. Οἱ μαθηταὶ εἶναι οἰκότεροφοι καταβάλλοντες 6,000 δραχ. ἑτησίως. Μέχρι τοῦ 1940 ἀπεφοίτησαν ἐκ τῶν Σχολῶν τούτων 658 Γεωπόνοι, οἱ περισσότεροι τῶν ὁποίων ἔχουν προσληφθῆ εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Γεωργίας καὶ χρησιμοποιοῦνται ὡς κοινοτικοὶ Γεωπόνοι καὶ Ἐπιμεληταὶ γεωργικῶν σταθμῶν.

Β'. Πρακτικὰ Γεωργικὰ Σχολεῖα.

Ι. Δημόσια

1) Φλωρίνης μαθηταὶ 1940 41 59 προϋπολογισμὸς Δραχ.	1,451.000
2) Πτολεμαΐδος » 55 » »	45.000
3) Χαρίσσειος Κοζάνης » 27 » »	918.000
4) Τυροκομικὴ Ἰωαννίνων » 38 » »	960.000
5) Τυροκομικὴ Θράκης δὲν ἐλειτουργήσῃ » » »	8.500
6) Δουρούτης, δὲν ἐλειτουργήσῃ » » »	686.369
7) Ἀχέπα, Βέλλου 1940 41 20 » »	1050.553
8) Μεσσαρῆς Κρήτης » 25 » »	931.395
9) Ἀσωμάτων Κρήτης, δὲν ἐλειτουργήσῃ » » »	1236.026

Ἡ φοίτησις εἰς τὰ Πρακτικὰ Γεωργικὰ Σχολεῖα εἶναι διετής εἰσάγονται δὲ ἀπόφοιτοι τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου.

ΙΙ. Ἰδιωτικὰ

1) Ἀμερικανικὸν Θεσσαλονίκης, φοίτησις τετραετής, τροφεῖα 11.000 δραχ. ἑτησίως, μαθηταὶ 105 (1940—41).

2) Συγγροῦ Ἀμαρουσίου, φοίτησις διετής, τροφεῖα 10.000, μαθηταὶ 51.

3) Ἀναγνωστοπούλειον Κονίτσης, φοίτησις τριετής, τροφεῖα 6.000, μαθηταὶ 45.

4) Χίου, φοίτησις διετής, τροφεῖα 11.000, μαθηταὶ 20.

Ἡ ἑτήσια μέση δαπάνη κατὰ μαθητὴν διὰ τὰς Δημοσίας Γεωργικὰς Σχολὰς Μέσας καὶ Κατωτέρας, ὑπολογίζεται περίπου εἰς 35.000 δραχ. (μαθηταὶ οἰκότεροφοι).

Ζ'.

Εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Δικαιοσύνης ὑπάγονται αἱ Σχολαὶ τῶν φυλακῶν.

Στατιστικά δεδομένα

Όπως φαίνεται από την στατιστική της ειδικής Έκπαιδύσεως του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας (Σχολ. έτος 1938) το σύνολον τῶν ἐγγραφέντων μαθητῶν εἰς τὰς Σχολὰς Ἐπαγγελματικῆς Ἐκπαιδύσεως πάσης κατηγορίας ἀνέρχεται εἰς 31.963 ἐκ τῶν ὁποίων 24.774 ἄρρενες καὶ 7.189 θήλειες. Ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν τούτων ὡς καὶ αἱ ἀντίστοιχοι Σχολαὶ κατανέμονται ὡς ἑξῆς :

I. Γεωργικαὶ Σχολαὶ

<i>Εἶδος Σχολείων</i>	<i>Σχολεῖα κατὰ φύλον</i>	<i>Ἐγγραφέντες μαθηταὶ</i>
Μέσαι Γεωργικαὶ Σχολαὶ	Δημόσια Ἄρρ. 2	148
Πρακτικὰ γεωργικὰ Σχολεῖα	Δημόσια Ἄρρ. 9	224
	Ἰδιωτικά 4	221
	15	593

II. Ἐμπορικαὶ Σχολαὶ

Ἐμπορικαὶ Σχολαὶ	Δημόσια Ἄρρ. 21	3163
	» Θηλ. 1	
	» Ἄρρ. 1	9
Ἰδιωτικαὶ Ἰσοτίμοι	Μικτὴ 1	95
Ἡμερήσια Ἰδιωτικαὶ	Ἀρρένων 1	35
	Μικταὶ 3	309
Νυκτερινὰ Ἰδιωτικαὶ	Ἀρρένων 10	1999
	Θηλέων 1	65
	Μικταὶ 4	697
Ξένα Ἐμπορ. Σχολαὶ	Ἀρρένων 1	49
	Μικταὶ 3	381
Φροντιστήρια ξένων γλωσσῶν καὶ στενογραφίας	Μικτὰ 6	707
	53	7509

III Ναυτικαὶ Σχολαὶ

Δημοσία Σχολὴ Ἐμπορ. Ναυτιλίας	Ἀρρένων 1	111
Ἰδιωτικαὶ Σχολαὶ	» 4	1474
	5	1585

IV. Βιοτεχνικαὶ Σχολαὶ

Ἐπαγγελματικαὶ Σχολαὶ	Ἀρρένων	2	40
	Θηλέων	32	1932
	Μικταὶ	2	565
Ἐπαγγελματικαὶ Σχολαὶ φυλακῶν	Ἀρρένων	2	972
	Θηλέων	1	116
Τεχνικαὶ Σχολαὶ (μαζῆ με τὰς τεχνικὰς Σχολὰς Ὀρφανοτροφείων).	Ἀρρένων	19	5076
	Θηλέων	1	81
	Μικταὶ	3	283
Προσηρητημένα Σχολεῖα Πολυτεχνείου	Μικτὰ	3	206
		<u>65</u>	<u>9271</u>

V Σχολαὶ Διοικητικαὶ Δημοσίων Ὑπηρεσιῶν

Ἀστυνομικαὶ Σχολαὶ Τ. Τ .Τ.	κατώτεραι καὶ ἀνώτεραι	Ἀρρένων	2	117
		Ἀρρένων	1	76
		Ἀρρένων	1	25
			<u>4</u>	<u>218</u>

VI Στρατιωτικαὶ Σχολαὶ

1) Ἐηρᾶς	Ἀξιωματικῶν	8	2285
	Μετεκπαίδ. »	10	922
	» Ὑπαξιωματικῶν	1	44
		<u>19</u>	<u>3251</u>
2) Θαλάσσης	Ἀξιωματικῶν	1	80
	Μετεκπαιδεύσεως καὶ Εἰδικότητων	17	3902
		<u>18</u>	<u>3982</u>
3) Ἀέρος, Ἀξιωματικῶν καὶ Εἰδικότητων		3	δὲν ἐδηλώθησαν

VII Σχολαὶ Καλλιτεχνικῆς Ἐκπαιδεύσεως

Ὀδεῖα	14	4156
Παραρτήματα Ὀδείων	36	1538
Ἄλλαι μουσικαὶ Σχολαὶ καὶ Ἴδρύματα	19	1293
	<u>69</u>	<u>6987</u>

VIII. Σχολαὶ Ὑπηρεσιῶν Κοινωνικῆς Προνοίας
(Ἀδελφῶν Νοσοκόμων)

Σχολαὶ Ὑπηρεσιῶν Κοινων. Προνοίας 6 597

IX. Σχολαὶ Θερησκευτικῆς Ἐκπαιδεύσεως

Ἱερατικαὶ 7 615

Ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὴν σχετικὴν στατιστικὴν τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Οἰκονομίας ἐπὶ τῶν δηλωσάντων ὅτι ἀσκοῦν ἐπάγγελμα, ἐκ τῶν ἀνωτέρω εἰδικότητων Ἐκπαιδεύσεως, ἀναλογεῖ μία Σχολὴ εἰς 11.000 περίπου Ἐπαγγελματίας.

Ἡ μὲ τὸν συνήθη ὅρον Ἐπαγγελματικῆ Ἐκπαίδευσις ὑπὸ στοιχεῖα I, II, III, IV περιλαμβάνει δι' ὁλόκληρον τὴν χώραν 17.870 μαθητάς.

Αἱ κρατικαὶ δαπάναι καθ' Ὑπουργεῖα καὶ ἡ ἀναλογία τούτων κατὰ μαθητὴν ἔχουν ὡς ἑξῆς: (πλὴν τῶν Δημοσίων Ἐμπορικῶν Σχολῶν).

A'. Ὑπουργεῖον Ἐθνικῆς Οἰκονομίας

Εἶδος Σχολῆς	Κρατικὴ δαπάνη	Ἀναλογία κατὰ μαθητὴν
Παπαστράτειος 1	1.000.000	6.500
Σιβιτανίδειος 1	3.000.000	3.000
Ὑπόλ. Σχολαὶ 49	550.000	50
51	4550.000	

B'. Ὑπουργεῖον Γεωργίας

Σχολαὶ 15	10.765.000	17941 (Οἰκότεροφοι)

Γ'. Ὑφυπουργεῖον Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας

Σχολὴ Ὑδρας 1	1.000.000	8.500
Λοιπαὶ Σχολαὶ 5	550.000	294
6	1.550.000	

Δ'. Ὑπουργεῖον Προνοίας

Σχολαὶ 17	1685.000	675

Ε'. Ὑπουργεῖον Σιδηροδρόμων (Συγκοινωνίας)

Σχολαὶ 1	1584.000	6.000 (περίπου)

Σύνολον { Σχολαὶ 90
Κρατικὴ δαπάνη 20.134.000 δραχμαὶ

Ἐὰν ληφθῆ ὑπ' ὄψει, ὅτι ὁ προπολεμικὸς προϋπολογισμὸς τοῦ Κράτους ἀνήρχετο εἰς 20 περίπου δισεκατομμύρια, ἡ δαπάνη διὰ τὰς ἀνωτέρω Σχολὰς ἀντιπροσωπεύει τὸ ἐν χιλιοστὸν περίπου τούτου.

Εἰς τὸν κατωτέρω πίνακα παρέχουμεν μίαν συνοπτικὴν εἰκόνα εἰς στρογγυλοῦς ἀριθμοῦς τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδευτικῆς μας κινήσεως.

	Σχολεῖα	Διδάσκαλοι	Μαθηταὶ	Κρατ. δαπάνη κατὰ μαθητὴν ἐτησίως
Α'. Στοιχ. Ἐκπαιδεύσεις	9100	16.200	1.000.000	Δρχ. 550
Β'. Μέση Ἐκπαιδεύσεις	408	3.500	79.000	» 2.800
Γ'. Ἀνωτ. Ἐκπαιδεύσεις	7	500	10.000	» 2.500
	(μὲ τοὺς Ὑφηγητάς)			
Δ'. Ἐπαγγελ. Ἐκπαιδεύσεις				
(I. II. III. IV)	40	400	5.000	» 4.000

Πρὸς σύγκρισιν παραθέτομεν μερικὰ στοιχεῖα τῆς κινήσεως τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως (Στοιχειώδους καὶ Μέσης) παλαιότερων ἐτῶν.

Στοιχειώδης Ἐκπαίδ.	Ἔτη	Σχολ.	Κάτοικοι	Ὅλ. δαπάνη	Δαπάνη κατὰ μα- θητὴν	Ἀναλο- γία μαθη- τῶν ἐπι- κατοϊκῶν
	1885	709	1.062.627	389.566	8,95	4,2 ο)ο
	1911	3550	2.631.982	7.559.359	29,	9,8 ο)ο
Μέση	1885	88	—	419.113	81	0,48 ο)ο
Ἐκπαίδ.	1911	325	—	3.281.899	109	1,13 ο)ο

Ἀνακεφαλαιοῦντες μερικὰς παρατηρήσεις ἀπὸ τὰ μέχρις ἐδῶ ἐκτεθέντα συνάγομεν τὰ ἑξῆς συμπεράσματα : 1) Ἀπὸ τὸ Δημοτικὸν Σχολεῖον ἀποφοιτοῦν κατ' ἔτος 175.000 μαθηταί. 2) 50.000 τέκνα ἀγροτῶν ἐπιδίδονται κατ' ἔτος εἰς ἐργασίαν χωρὶς νὰ λαμβάνουν Ἐπαγγελματικὴν μόρφωσιν. 3) 45.000 τέκνα ἀστῶν ἐπιδίδονται κατ' ἔτος εἰς ἐργασίαν χωρὶς νὰ λαμβάνουν Ἐπαγγελματικὴν μόρφωσιν. 4) Εἰς τὰς Ἐπαγγελματικὰς Σχολὰς Δημοσίας καὶ Ἰδιωτικὰς ἐγγράφονται κατ' ἔτος 6.000.

Εἰς τὸν ὑπολογισμὸν τῶν στοιχ. 2 καὶ 3 ἔχομεν συμπεριλάβῃ καὶ τὰ παιδιὰ ποὺ δὲν φοιτοῦν καθόλου εἰς τὸ Δημοτικόν.

Ἀπὸ τὰς 6.000 μαθητῶν ποὺ ἐγγράφονται εἰς τὰς Ἐπαγγελματικὰς Σχολὰς, οἱ 1500 περίπου ἐγγράφονται εἰς ἡμερησίας Σχολὰς, ἐν δὲ οἱ ὑπόλοιποι 4.500 ἐγγράφονται εἰς νυκτερινὰς.

Ἡ φοίτησις εἰς τὰς νυκτερινὰς Σχολὰς γίνεται συνήθως ἀπὸ τῆς

7.30'—10 μ. μ. Εἰς τὰς Σχολὰς αὐτὰς φοιτοῦν παιδιὰ τὰ ὁποῖα τὴν ἡμέραν ἐργάζονται. εἴτε εἰς ἐμπορικὰ καταστήματα εἴτε εἰς ἐργοστάσια. Ἡ ἀπόδοσις αὐτῶν, ὡς μαθητῶν, εἶναι πολὺ ἱκανοποιητικὴ. Ἐν τούτοις ὅμως δὲν πρέπει νὰ μείνῃ ἀπαρατήρητον τὸ γεγονός, ὅτι ἡ φοίτησις εἰς τὴν νυκτερινὴν Σχολήν, τὰς ὥρας πού γίνεται, ζημιώνει τὴν ὑγείαν τῶν μαθητῶν.

Ἡ ἰδεώδης λύσις τοῦ ζητήματος τῆς Ἐπαγγελματικῆς Ἐκπαίδευσως, θὰ ἦτο, ἂν ὅλα τὰ παιδιὰ πού ἀποφοιτοῦν ἀπὸ τὸ Δημοτικὸν Σχολεῖον καὶ ἐπιδίδονται εἰς ἐργασίαν, ἤμποροῦσαν νὰ φοιτοῦν καὶ εἰς τὰ Ἐπαγγελματικὰ Σχολεῖα τῆς εἰδικότητος τῆς ἐργασίας των. Τοῦτο εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιτευχθῇ κατὰ ἓνα μεγάλο ποσοστὸν, τὸ ὅλον δὲ πρόβλημα παρουσιάζεται ὡς οἰκονομικὸν καὶ ὡς ὀργανωτικόν.

Τὴν γενικὴν Ἐπαγγελματικὴν Ἐκπαίδευσιν διαχωρίζομεν 1) Εἰς Ἐπαγγελματικὴν Ἐκπαίδευσιν καὶ 2) Εἰς Τεχνικὴν Ἐκπαίδευσιν. Μὲ τὸν ὄρον Ἐπαγγελματικὴ Ἐκπαίδευσις, ἐννοοῦμεν τὴν Ἐκπαίδευσιν πού πρέπει νὰ λάβῃ: 1) Ὁ Ἄγροτός. 2) Ὁ Ἀρτοποιός. 3) Ὁ ὑπάλληλος Παντοπωλείου καὶ Ὀπωροπωλείου. 4) Ὁ Ἐμποροῦπάλληλος. 5) Ὁ ὑπάλληλος Ἐστιατορίου καὶ Ξενοδοχείου Ὑψου. 6) Ὁ ὑποδηματοποιός. 7) Ὁ Ῥάπτης. 8) Ὁ Κουρεὺς. 9) Ὁ ὑπάλληλος Καφερείου καὶ Ζαχαροπλαστείου. 10) Ὁ Σπιλωτῆς ὑποδημάτων κλπ.

Τὰ παιδιὰ τῶν ἀγροτῶν πού ἔχουν ἀνάγκην Ἐπαγγελματικῆς Ἐκπαίδευσως εἶναι 1) Τὰ ἔχοντα ἰδίους κλήρους πρὸς καλλιέργειαν. 2) Ἐκεῖνα πού θὰ ἐργασθοῦν εἰς ἀγροτικὰς-κτηνοτροφικὰς ἐργασίας ξένων κτημάτων. Ὡς πρακτικὸν καὶ ἐφαρμόσιμον μέτρον προτεινομεν κατ' ἀρχὰς τὴν ἴδρυσιν ἐνὸς ἀριθμοῦ Γεωργικῶν Σχολείων, ὥστε νὰ φοιτοῦν ἐτησίως 2000—3000 μαθηταὶ (μαθηταὶ οἰκότροφοι 3—4 ἔτη φοιτήσεως). Τὴν δαπάνην λειτουργίας τῶν Σχολείων τούτων ὑπολογίσασμεν εἰς 125.000.000 δρχ. ἐτησίως, πρέπει δὲ νὰ τὴν ἀναλάβῃ ἀποκλειστικῶς ἡ Πολιτεία, διότι ἄλλως οἱ γεωργοὶ δὲν πείθονται νὰ στείλουν τὰ παιδιὰ των τέσσαρα χρόνια εἰς τὰ Γεωργικὰ Σχολεῖα. Τὰ Σχολεῖα αὐτὰ καλῶς ὀργανούμενα ἤμποροῦν ν' ἀποβοῦν κατὰ μέγα μέρος αὐτάρκη ὥστε νὰ μειωθῇ ἡ ἐπιβάρυνσις τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Κράτους. Τὰ ἔξοδα ἐγκαταστάσεως τῶν Σχολείων τούτων (χώροι, κτίρια, μηχανήματα κλπ.) ἤμπορεῖ νὰ ἐξευρεθοῦν ἀπὸ συνδρομὰς Ἀγροτικῶν Συνεταιρισμῶν, Κοινοτήτων κλπ. ὑπολογίζομεν δὲ ταῦτα περίπου εἰς 300 ἑκατομμύρια δρχαχμῶν.

Αἱ δυσκολίαι πού παρουσιάζονται διὰ τὴν μόρφωσιν τῶν παι-

διῶν τῶν ἀγροτῶν εἶναι πολλά. Οἱ μικρογεωργοὶ δὲν ἠμποροῦν νὰ στεροῦνται τῶν ὑπηρεσιῶν τῶν παιδιῶν των 4 χρόνια. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ὑπελογίσαμεν, ὅτι ἀντὶ τῶν 50.000 παιδιῶν ποὺ ἀρχίζουν ἀγροτικὰς ἐργασίας κατ' ἔτος, θὰ εἶναι δυνατὸν τὰ 2.000 νὰ μορφώνονται 4 ἔτη εἰς τὰ Γεωργικὰ Σχολεῖα.

Ὅπως δὴποτε ὅμως, ἂν ἡ Πολιτεία δὲν ἀναλάβῃ ὅλα τὰ ἔξοδα τῆς ἐπαγγελματικῆς αὐτῶν μορφώσεως, εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐπιτύχωμεν σοβαρὰν ἐπαγγελματικὴν μόρφωσιν τῶν ἀγροτῶν μας.

Ἡ ἀπόδοσις τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος ἀπὸ τὴν ἐπαγγελματικὴν μόρφωσιν τῶν ἀγροτῶν θὰ εἶναι μεγάλη. Ἐπὶ πλέον μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου θ' ἀνέροχεται τὸ ἐπίπεδον μορφώσεως τῶν ἀγροτῶν μας καὶ μία ἀπὸ τὰς συνεπείας τούτου θὰ εἶναι ἡ αὐξησις τοῦ μέσου ὄρου ζωῆς τῶν ἀγροτῶν ὁ ὁποῖος εἶναι μικρότερος τοῦ μέσου ὄρου ζωῆς τῶν ἀστῶν ποὺ καὶ αὐτὸς δὲν ὑπερβαίνει τὰ 39 ἔτη (εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ Ἀμερικὴν ὑπερβαίνει τὰ 50 ἔτη καὶ εἰς πλείστα πολιτισμένα Κρατὴ εἶναι πολὺ μεγαλυτέρος τοῦ Ἑλληνικοῦ). Νομίζω, ὅτι ὁ χαμηλὸς μέσος ὄρος ζωῆς τῶν ἀγροτῶν μας, ὀφείλεται εἰς τὴν ἀγνοίαν τῶν στοιχειωδεστέρων ὄρων τῆς ὑγιεινῆς. Καὶ μόνον ὁ λόγος αὐτός, ἄσχετα πρὸς τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ δημογραφικοῦ μας προβλήματος, ἐπιβάλλει ριζικὰ μέτρα διὰ τὴν ὀργάνωσιν τῆς Ἐπαγγελματικῆς Ἐκπαιδεύσεως τῶν ἀγροτῶν μας. Εἰς τὸ Δημοτικὸν Σχολεῖον, λόγῳ τῆς μικρᾶς ἡλικίας τῶν μαθητῶν δὲν μπορεῖ νὰ διδαχθῇ ἡ Ὑγιεινή.

Διὰ τὴν ὀργάνωσιν τῶν ὑπολοίπων κλάδων τῆς ἐπαγγελματικῆς ἐκπαιδεύσεως εἶναι ἀνάγκη νὰ ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν 1) Ἡ πείρα ποὺ ἔχομεν μέχρι σήμερον τῆς λειτουργίας τῶν νυκτερινῶν Σχολῶν Ἐμποροῦπαλλήλων 2) Τὶ γίνεται εἰς ἄλλας Χώρας αἱ ὁποῖαι ἔχουν ἀνώτερον τεχνικὸν πολιτισμὸν καὶ 3) Αἱ κατὰ τόπους Ἑλληνικαὶ συνθηκαί. Ὡς πρότυπον λειτουργίας Σχολῆς Ἐμποροῦπαλλήλων λαμβάνομεν τὴν νυκτερινὴν Σχολὴν Ἐμποροῦπαλλήλων Ἀθηνῶν ἡ ὁποία ἀριθμεῖ σχεδὸν 50 ἔτη ζωῆς. Τ' ἀποτελέσματα τῆς Σχολῆς αὐτῆς εἶναι ἄριστα ἀπὸ πάσης ἀπόψεως. Οἱ περισσότεροι ἔμποροι καὶ ἐνήλικες ἔμποροῦπάλληλοι τῶν Ἀθηνῶν εἶναι ἀπόφοιτοι τῆς Σχολῆς αὐτῆς. Εἰς τὴν λειτουργίαν της ὑπάρχει ἓνα μόνον μειονέκτημα, ὅτι δηλ. λειτουργεῖ ἀπὸ τῆς 7 1)2 - 10 μ. μ. Ὁ μαθητὴς τῆς Σχολῆς αὐτῆς εὐρίσκεται εἰς διαρκῆ ἐργασίαν ἀπὸ τῆς 8 π. μ. μέχρι τῆς 7 μ. μ. μὲ μίαν μικρὰν διακοπὴν τὸ μεσημέρι. Τὴν ὥραν τῆς διακοπῆς τὴν χρησιμοποιεῖ διὰ φαγητὸν καὶ διὰ μελέτην. Μετὰ τὸ τέλος τοῦ μαθήματος εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐργασθῇ πνευματικῶς. Εἶναι λοιπὸν ἀνθυ-

γυιόνον νά τελειώνη ή Σχολή εις τας 10 μ. μ. και εκει ἔγκειται τὸ μειονέκτημα τῆς Σχολῆς. Οἱ μαθηταὶ τῆς Σχολῆς φθάνουν τοὺς 1000 ἔτησιος. Ὁ ἀριθμὸς αὐτὸς εἶναι πολὺ μεγάλος διὰ τὴν Σχολήν, μικρὸς ὅμως ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐμποροῦπαλλήλων Ἀθηνῶν. Διὰ τὴν ὀργάνωσιν τῆς Ἐπαγγελματικῆς Ἐκπαιδύσεως τῶν Ἐμποροῦπαλλήλων, ὅλων τῶν μεγάλων ἀστικῶν κέντρων τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἀνάγκη νά ληφθοῦν νομοθετικὰ μέτρα.

Μὲ τὰ μέτρα αὐτὰ θὰ ὑποχρεωθοῦν οἱ ἐργοδῶται : 1) Ν' ἀφίουν τὰ ἐργαζόμενα παιδιὰ ἐλεύθερα ἀπὸ τῆς 4 μ. μ. ὥστε τὰ μαθήματα νά τελειώνουν τὸ πολὺ εἰς τας 8 μ. μ. 2) Ν' ἀπαγορευθῆ ν' ἀπασχολοῦν οἱ ἐργοδῶται τὰ ἐργαζόμενα παιδιὰ κατὰ τὸν μεσημβρινὸν χρόνον τῆς διακοπῆς, διότι και αὐτό, εἰς μικρὰν κλίμακα γίνεται. 3) Ὁ ἐργοδότης θ' ἀπομακρύνῃ τὸν ὑπάλληλον, ἂν οὗτος δὲν φοιτᾷ εἰς τὴν Σχολήν. 4) Αἱ Κοινωνικαὶ Ἀσφαλίσεις δὲν θὰ δέχωνται τὴν ἀσφάλισιν, ἐὰν ὁ ἐργαζόμενος δὲν φοιτᾷ εἰς τὴν Σχολήν. 5) Νὰ ὑποχρεωθοῦν οἱ Ἐμπορικοὶ Σύλλογοι και οἱ Σύλλογοι Ἐμποροῦπαλλήλων νά ιδρῶσιν εἰς τὰ κέντρα των, Σχολὰς Ἐμποροῦπαλλήλων. Ὡς διδασκῆρια ἡμποροῦν νά χρησιμοποιοῦν, τὰ διδασκῆρια τῶν Δημοσίων Σχολείων, ὅπως κατὰ τὸ πλεῖστον γίνεται μέχρι σήμερα, μέχρις οὗτου διὰ διαφόρων οἰκονομικῶν συνδυασμῶν γίνῃ κατορθωτὸν ὥστε αἱ Σχολαὶ ν' ἀποκτήσιν ἴδια διδασκῆρια. Εἰδικῶς διὰ τὰς Ἀθήνας, εἶναι δυνατὸν εἰς τὰς μεγαλυτέρας συνοικίας τῆς πόλεως νά λειτουργήσιν παραρτήματα τῆς Σχολῆς Ἐμποροῦπαλλήλων Ἀθηνῶν. Ἀπὸ τὴν ὀργάνωσιν αὐτὴν ὁ Κρατικὸς προϋπολογισμὸς δὲν πρόκειται νά ἐπιβαρυνθῆ.

Ἀπομένουν ἀκόμη ὀκτὼ κλάδοι Ἐπαγγελματικῆς Ἐκπαιδύσεως. Τοιαύτην Ἐκπαίδευσιν δὲν ἔχομεν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Εἶναι ἀνάγκη λοιπὸν νά ἴδωμεν πῶς λειτουργεῖ αὐτὴ εἰς ἄλλας χώρας.

Τὰ παιδιὰ ποὺ ἀφορᾷ ἡ Ἐκπαίδευσιν αὐτὴ, εἶναι ἀπόφοιτοι τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου και ἔχουν ἀρχίσει ἐργασίαν. Εἶναι προφανές, ὅτι τὴν ἡμέραν δὲν ἡμποροῦν νά φοιτοῦν εἰς τὴν Ἐπαγγελματικὴν Σχολήν. Τὰ περισσότερα δὲ ἐξ αὐτῶν, λόγῳ τοῦ εἴδους τῆς ἐργασίας των, δὲν ἡμποροῦν νά φοιτοῦν οὔτε τὸ βράδυ. Παρουσιάσθη λοιπὸν, σχεδὸν ἀνυπέβλητος δυσκολία, διὰ τὴν ὀργάνωσιν τῶν συναφῶν Ἐπαγγελματικῶν Σχολῶν. Τὰ νομοθετικὰ μέτρα ποὺ ἔχουν λάβῃ τὰ προηγουμένα Κράτη εἰς τὸ ζήτημα αὐτὸ εἶναι τὰ ἑξῆς : 1) Ἐχουν ιδρυθῆ εἰς τὰ ἀστικά κέντρα αἱ συναφεῖς Ἐπαγγελματικαὶ Σχολαί. 2) Ἡ λειτουργία τῶν Σχολῶν εἶναι ἡμερησία ἢ νυκτερινή. 3) Οἱ ἐργοδῶται και

αί Κοινωνικαί Ἀσφαλίσεις δὲν κραιοῦν τὰ ἐργαζόμενα παιδιὰ ἂν δὲν φοιτοῦν εἰς τὴν Ἐπαγγελματικὴν Σχολήν. Αἱ ἡμερήσιαι Σχολαὶ ἐξυπηρετοῦν τὰ παιδιὰ τὰ ὁποῖα λόγῳ τοῦ εἴδους τῆς ἐργασίας των δὲν ἠμποροῦν νὰ φοιτοῦν εἰς τὰς νυκτερινάς. Ἡ ἐξυπηρετήσις αὐτῆ ἔχει ἐπιβληθῆ νομοθετικῶς ὡς ἐξῆς : οἱ ἐργοδότες ἀφίρουν τὰ ἐργαζόμενα παιδιὰ μίαν ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος ἐλεύθερα. Τὴν ἡμέραν αὐτὴν φοιτοῦν οἱ ἐργαζόμενοι ἐπὶ 8 ὥρας εἰς τὴν οἰκίαν Σχολήν, διαρκεῖ δὲ ἡ φοίτησις αὐτῆ 6 ἔτη. Τὸ ἡμερομίσθιον τοῦ μαθητοῦ διὰ τὴν ἡμέραν αὐτὴν πληρῶνεται κανονικά. Ἐὰν ὁ μαθητὴς εἰς διάστημα 6—8 ἐτῶν δὲν τελειώσῃ τὴν Σχολήν, χάνῃ τὴν θέσιν του καὶ τὰς Κοινωνικὰς Ἀσφαλίσεις. Τὰ αὐτὰ περιοριστικὰ μέτρα ἔχουν ληφθῆ δι' ἐκεῖνα τὰ παιδιὰ ποὺ μποροῦν νὰ φοιτοῦν εἰς νυκτερινὰς Σχολάς. Ἐὰν εἰς ἓν κατάστημα ἐργάζωνται περισσότεροι τοῦ ἑνός, ἡ φοίτησις γίνεται κατὰ διαφόρους ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος.

Διὰ τὴν Ἑλλάδα ἡ συναφὴς Ἐπαγγελματικὴ Ἐκπαίδευσις ἠμπορεῖ κατ' ἀρχὰς νὰ ἐφαρμοσθῆ εἰς τὰς 15 μεγαλυτέρας πόλεις τῆς χώρας μας. Ὁ ἀριθμὸς τῶν διδασκηρίων δύναται νὰ εἶναι μικρότερος τοῦ ἀριθμοῦ τῶν Ἐπαγγελματικῶν Σχολῶν, διότι εἰς τὸ ἴδιον διδασκηρίον εἶναι εὐκόλον νὰ συλλειτουργοῦν δύο ἢ περισσότεραι Σχολαί, ἐπειδὴ ὁ χρόνος ἐργασίας καὶ συνεπῶς φοιτήσεως εἰς τὴν Σχολήν τῶν Ὑπαλλήλων, εἰς πολλὰ ἀπὸ τ' ἀνωτέρω ἐπαγγέλματα εἶναι διάφορος.

Ἐὰν ὑπολογίσωμεν τὸν ἀριθμὸν τῶν ἰδρυθησομένων κατ' ἀρχὰς Ἐπαγγελματικῶν Σχολῶν εἰς 24, ἤτοι 12 διὰ τὰς Ἀθήνας—Πειραιᾶ—Θεσσαλονίκην καὶ 12 διὰ τὰ ὑπόλοιπα μεγαλύτερα ἀστικά κέντρα θ' ἀπαιτηθῆ δι' ἕξοδα διδασκηρίων καὶ ἐγκαταστάσεων ποσὸν 300 ἑκατομμυρίων δραχμῶν περίπου. Τὴν ἐτησίαν δαπάνην τῶν Σχολῶν τούτων ὑπελογίσωμεν εἰς 20 ἑκατ. δραχ. ἐν συνόλῳ. Οἱ ὑπολογισμοὶ αὐτοί, εἶναι ἐντελῶς γενικῆς μορφῆς. Ἐγιναν ὅμως ἐπισταμένως καὶ μὲ τὸν σκοπὸν νὰ παρᾶσχουν ἓνα μέτρον τῆς δαπάνης ποὺ θ' ἀπαιτηθῆ.

Ὡς διδάσκον προσωπικὸν τῶν Σχολῶν αὐτῶν, ἐκτὸς ἐκείνων ποὺ θὰ εἶναι ἀνάγκη νὰ εἶναι ἀπόφοιτοι Ἀνωτάτου Ἐκπαιδευτικοῦ Ἰδρυματος, θὰ πρέπει νὰ χρησιμοποιηθοῦν, οἱ καλύτεροι Τεχνίται ἐκάστου κλάδου, ἀσχέτως πρὸς τὰς γραμματικὰς των γνώσεις. Ἐπειδὴ ὅμως οὔτοι θὰ ὑστεροῦν ἀπὸ ἀπόψεως διδασκτικῆς, θὰ πρέπει νὰ φοιτήσουν ἐπὶ μικρὸν χρονικὸν διάστημα εἰς ἰδρυθησομένην Τεχνικὴν Παιδαγωγικὴν Ἀκαδημίαν τῆς ὁποίας ἡ λειτουργία ἠμπορεῖ νὰ εἶναι ἡμερη-

σία ἢ νυκτερινή. Τὸ αὐτὸ μέτρον εἶναι ἐπιβεβλημένον διὰ τὸ προσω-
πικὸν τῶν Σχολῶν Τεχνικῆς Ἐκπαιδεύσεως τὸ ὁποῖον πραγματευό-
μεθα ἀμέσως κατωτέρω. Μία δὲ Τεχνικὴ Παιδαγωγικὴ Ἀκαδημία
εἶναι ἀρκετὴ δι' ἅλα τὰ εἶδη τῶν Τεχνῶν καὶ Ἐπαγγελμάτων, ἡμπο-
ρεῖ δὲ αὕτη νὰ λειτουργήσῃ εἰς τὰ διδασκλήρια τῆς Σιβιτανιδείου Σχο-
λῆς. Εἰς τὰς ξένας Τεχνικὰς Παιδαγωγικὰς Ἀκαδημίας, φοιτοῦν ἐπὶ
ἐν ἔτος καὶ οἱ ἀπόφοιτοι Ἀνωτάτων Ἐκπαιδευτικῶν Ἰδρυμάτων ποῦ
θὰ διδάξουν εἰς Ἐπαγγελματικὰς Σχολὰς γενικῶς, εἴτε γενικὰ εἴτε
εἰδικὰ μαθήματα.

Μὲ τὸν ὅρον Τεχνικὴ Ἐπαίδευσις ἐννοοῦμεν τὴν Ἐκπαίδευσιν
τὴν ὁποῖαν πρέπει νὰ λάβῃ 1) ὁ Τεχνίτης οἰκοδομικῶν ἐργασιῶν 2) ὁ
Τεχνίτης μετάλλου, ξύλου, ὑφάσματος, πάστας, κλπ. 3) ὁ Τεχνίτης μη-
χανῶν 4) ὁ Ἡλεκτροτεχνίτης καὶ 5) γενικῶς ὁ ἐργάτης βιομηχανικῶν
ἢ βιοτεχνικῶν ἐπιχειρήσεων. Καὶ αἱ Σχολαὶ τῆς Τεχνικῆς Ἐκπαιδευ-
σεως πρέπει νὰ λειτουργοῦν, ὅπως αἱ Ἐπαγγελματικαί. Ἡ λειτουρ-
γία Σχολῶν Τεχνικῆς Ἐκπαιδεύσεως μὲ τριετὴ ἢ τετραετὴ φοίτησιν
ἡμερησίαν πρέπει ν' ἀποκλεισθῇ, διότι ὑπάρχει κίνδυνος νὰ δημιουρ-
γηθῇ πληθωρισμός. Εἰς ὠρισμένους ἀπὸ τοὺς ἀνωτέρω κλάδους εἶ-
ναι ἀνάγκη νὰ ἰδρυθῶν ἡμερησίου Σχολαὶ μὲ τριετὴ ἢ τετραετὴ φοί-
τησιν εἰς τὰς ὁποίας ὁμοῦ θὰ φοιτοῦν ἀπόφοιτοι τῆς Δ' τάξεως ἑξα-
ταξίου Γυμνασίου.

Τοιαῦται Σχολαί, εἶναι αἱ Κλωστο-ὑφαντουργικαὶ καὶ αἱ Σχολαὶ
προετοιμασίας τῶν βοηθῶν τῶν Μηχανολόγων, Ἡλεκτρολόγων καὶ
Πολιτικῶν Μηχανικῶν. Διὰ τὴν τελευταίαν περίπτωσιν λειτουργοῦν τὰ
προσηρητημένα Σχολεῖα τοῦ Ε. Μ. Πολυτεχνείου.

Εἰδικῶς διὰ τὰ παιδιά ποῦ ἐργάζονται εἰς ἐργοστάσια, τὰ ὁποῖα
ἔχουν τοὐλάχιστον 25 παιδιά ὡς ἐργάτας, εἰς τὰς ξένας Χώρας ἔχουν
ληφθῆ νομοθετικὰ μέτρα, δυνάμει τῶν ὁποίων τὰ ἐργοστάσια εἶναι
ὑποχρεωμένα νὰ συντηροῦν ἐντὸς τοῦ ἐργοστασίου Σχολὰς.

Τὸ ἴδιον μέτρον ἡμπορεῖ νὰ ἐφαρμοσθῇ καὶ ἐδῶ. Εἰς τὰς Σχολὰς
αὐτὰς ποῦ λειτουργοῦν ὡς ἀπογευματιναί, τὰ παιδιά φοιτοῦν ἐπὶ
3—6 χρόνια καὶ 2 ἢ 3 ἀπογεύματα τὴν ἑβδομάδα. Κατὰ τὰ ἀπογεύ-
ματα αὐτὰ ἡ ἐργασία εἰς τὸ ἐργοστάσιον εἶναι ὄωρος ἢ ἄωρος, πλη-
ρόνονται ὁμοῦ τὰ ἡμερομίσθια ὀλόκληρα.

Τεχνικαὶ Σχολαὶ Κατωτέρου καὶ Μέσου Τύπου ἡμποροῦν νὰ ἰδρυ-
θῶν κατ' ἀρχὰς εἰς τὰς τέσσαρας μεγάλας πόλεις τῆς Χώρας, ἧτοι
εἰς τὰς Ἀθήνας, τὴν Πειραιᾶ, τὴν Θεσσαλονίκην καὶ τὰς Πάτρας.
Καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν θὰ εἶναι δυνατόν εἰς τὸ αὐτὸ διδασκλή-

ριον νὰ συλλειτουργοῦν περισσότερα τῆς μᾶς Σχολῆς. Τὰ ἔξοδα τῶν Σχολῶν Τεχνικῆς Ἐκπαιδεύσεως θὰ εἶναι μεγαλύτερα ἀπὸ τὰ ἔξοδα τῶν Σχολῶν τῆς Ἐπαγγελματικῆς Ἐκπαιδεύσεως, ἰδίως ὡς πρὸς τὰς ἐγκαταστάσεις τῶν ἐργαστηρίων. Διὰ τὴν ἴδρυσιν τῶν πρώτων 5—10 Τεχνικῶν Σχολῶν ὅπου θὰ εἶναι δυνατόν νὰ φοιτοῦν κάθε χρόνο 5—6 χιλ. Τεχνῖται ἠμποροῦμεν νὰ ὑπολογίσωμεν 300 ἑκατομμύρια δραχμῶν καὶ ἐτήσια ἔξοδα λειτουργίας των 20 ἑκατομμύρια δραχμῶν. Ἐκτὸς ἀπὸ τὰς Σχολὰς Ἐπαγγελματικῆς καὶ Τεχνικῆς Ἐκπαιδεύσεως παρίσταται ἀνάγκη νὰ ἰδρυθοῦν Βιοτεχνικαὶ Σχολαὶ εἰς πόλεις ἢ χωριά, ὅπου ἀνάλογοι Βιοτεχνίαι παρουσιάζουν ἰδιαιτέραν ἀνάπτυξιν. Τοιαῦτα κέντρα εἶναι π.χ. ἡ Ἀράχωβα τῆς Βοιωτίας, ἡ Τήνος καὶ πόλεις ἢ χωριά τῆς Κρήτης, τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Ἠπείρου. Μὲ τὰς Σχολὰς θ' ἀναπτυχθῆ ἡ ὑπάρχουσα καλλιτεχνικὴ παράδοσις τῶν μερῶν αὐτῶν καὶ οἱ συναφεῖς βιοτεχνικοὶ κλάδοι θὰ γείνουν ἀποδοτικώτεροι.

Ἀνακεφαλαιοῦντες τὰς δαπάνας, αἱ ὁποῖα θ' ἀπαιτηθοῦν περιπου διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς Ἐπαγγελματικῆς καὶ Τεχνικῆς Ἐκπαιδεύσεως θὰ ἔχωμεν :

Διὰ τὴν ἴδρυσιν καὶ ἐγκαταστάσεις

1) Γεωργικῶν Σχολείων	δραχ.	300	ἐκ.
2) Σχολείων Ἐπαγ. Ἐκπαιδεύσεως	»	300	»
3) Σχολείων Τεχνικῆς Ἐκπαιδεύσεως	»	300	»
σύνολον	»	900	»

Διὰ τὴν λειτουργίαν τῶν Σχολείων αὐτῶν θ' ἀπαιτηθοῦν ἐτησίως

1) Διὰ τὰ Γεωργικὰ Σχολεῖα	δραχ.	125	ἐκ.
2) Διὰ τὰ Σχολεῖα Ἐπαγγελμ. ἢ Τεχν. Ἐκπ.	»	40	»
σύνολον	»	165	

Ἐὰν τὸ πρόγραμμα ἰδρύσεως τῶν ὡς ἄνω Ἐπαγγελματικῶν Σχολῶν κατανεμηθῆ εἰς δέκα ἔτη, ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ Κράτους θὰ ἐπιβαρύνεται ἐτησίως περὶ τὰ 90 ἑκατ. Ὅταν ὀλοκληρωθῆ ἡ ἴδρυσις τῶν ἀπαραιτήτων διὰ τὴν χώραν Ἐπαγγελματικῶν Σχολείων, ἡ ἐτήσια κρατικὴ δαπάνη θὰ εἶναι μικρότερα.

Ἡ ἐξέυρεσις τῶν πόρων ἰδρύσεως καὶ λειτουργίας τῶν Ἐπαγγελματικῶν Σχολείων ἠμπορεῖ νὰ γίνῃ κατὰ μέγα μέρος διὰ τῆς συνδρομῆς τῶν Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν καὶ τῶν διαφόρων Ἐπιμελητηρίων καὶ συναφῶν Ὁργανισμῶν, ὥστε ἡ ἐπιβάρυνσις τοῦ κρατικοῦ

προϋπολογισμοῦ νὰ εἶναι μικρά. Εἶναι προφανές ὅτι ἐμμέσως αἱ δαπάναι αὐταὶ θὰ ἐπιβαρύνουν τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν ἐν τῷ συνόλω του. Ἀλλὰ χωρὶς τὴν ἐπιβάρυνσιν αὐτὴν εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐπιτύχωμεν τὴν Ἑπαγγελματικὴν Ἐκπαίδευσιν, ἢ ὁποῖα θὰ ἀποδώσῃ πολλαπλάσια ἀπὸ ἐκεῖνα ποῦ θὰ δαπανηθοῦν, ἐπ' ὠφελείᾳ ὀλοκλήρου τοῦ Λαοῦ, διότι μὲ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς Ἑπαγγελματικῆς Ἐκπαιδεύσεως ὄχι μόνον θ' ἀνέλθῃ ἡ στάθμη τοῦ τεχνικοῦ μας πολιτισμοῦ, ἀλλὰ καὶ ἡ Ἑθνικὴ Οἰκονομία θὰ εὐημερήσῃ περισσότερο.

Τὸ ὅτι ἡ Διοίκησις, ἡ ὀργάνωσις καὶ ἡ ἐποπτεία τῆς Ἑπαγγελματικῆς Ἐκπαιδεύσεως πρέπει νὰ εἶναι ἐνιαία, εἶναι αὐτονόητον. Τοῦτο ὅμως δὲν σημαίνει ὅτι τὰ διάφορα Ὑπουργεῖα ἀπὸ τὰ ὁποῖα σήμερον ἐξαρτῶνται διάφοροι κλάδοι Ἑπαγγελματικῆς Ἐκπαιδεύσεως δὲν πρέπει νὰ μετέχουν ἐνεργῶς τῆς ἐνιαίας αὐτῆς Διοικήσεως. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία ἐνισχυομένη καὶ καθοδηγουμένη ὑπὸ τῆς Πολιτείας ἤμπορεῖ νὰ συμβάλῃ πολὺ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς Ἑπαγγελματικῆς Ἐκπαιδεύσεως.

Τὰ Λαϊκὰ Σχολεῖα

Ὅπως καὶ ἂν ὀργανωθῇ ἡ Ἑπαγγελματικὴ Ἐκπαίδευσις δὲν εἶναι δυνατὸν παρὰ μετὰ πολλὰ χρόνια νὰ συμπεριλάβῃ ὅλα σχεδὸν τὰ παιδιὰ ποῦ τελειώνουν τὸ Δημοτικὸν Σχολεῖον καὶ δὲν ἀκολουθοῦν Μέσην Ἐκπαίδευσιν. Ἀλλὰ καὶ ἂν αὐτὸ κατορθωθῇ, πάλι ἀπομένει πολλὴ ἐργασία. Οἱ ἄνθρωποι διψοῦν διὰ μάθησιν. Ὁ Ἑπαγγελματίας ἢ ὁ Τεχνίτης, ποῦ ἔχει τελειώσει τὴν Ἑπαγγελματικὴν Σχολὴν συναντᾷ κατὰ τὴν ἀσκήσιν τοῦ ἐπαγγέλματός του χίλια-δυὸ πράγματα ποῦ δὲν ἔχει διδαχθῆ εἰς τὴν Σχολὴν. Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, ἡ πείρα ποῦ ἔχει ἀποκτήσῃ ἀπὸ τὴν ἐργασίαν του καὶ τὴν ζωὴν εἶναι ὁ ὁδηγὸς ποῦ τοῦ φανερώνει τὰς ἐλλείψεις του. Διὰ τὴν ἱκανοποίησιν τῆς φιλομαθείας τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν ἔχουν ἰδρυθῆ εἰς μερικὰ Εὐρωπαϊκὰ Κράτη τὰ λεγόμενα Λαϊκὰ Σχολεῖα, τὰ ὁποῖα λειτουργοῦν 8—10 τὸ βράδυ. Τὰ Σχολεῖα αὐτὰ στεγάζονται εἰς τὰ Δημόσια Διδακτήρια καὶ λειτουργοῦν 2, 4 ἢ 6 ὥρας τὴν ἐβδομάδα. Τὰ προγράμματά των εἶναι διάφορα καὶ ἡ μόρφωσις ποῦ παρέχουν ἔχει θεωρητικὸν χαρακτῆρα. Ἐνας Ἡλεκτροτεχνίτης π.χ. ποῦ ἔχει τελειώσει τὴν Ἑπαγγελματικὴν Σχολὴν, αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ μάθῃ περισσότερα Μαθηματικὰ ἢ νὰ μάθῃ καλύτερα μίαν ξένην γλῶσσαν. Ἐνας Τυπογράφος θέλει νὰ μάθῃ καλύτερα ὀρθογραφίαν καὶ σύνταξιν. Ἡ

ὁποιοσδήποτε ἐργαζόμενος αἰσθάνεται ὅτι ἔχει κλίσιν γιὰ κάποιον κλάδον καὶ θέλει νὰ μορφωθῆ. Ὅλας τὰς ἀνάγκας αὐτὰς ἐξυπηρετεῖ τὸ Λαϊκὸν Σχολεῖον. Ἐχω παρακολουθήσει εἰς ξένα Κράτη τὴν λειτουργίαν τῶν Σχολείων αὐτῶν ἐγγραφεῖς καὶ παρακολουθήσας τὰ μαθήματά των. Ὁμολογῶ ὅτι εἶναι πολὺ συγκινητικὸν νὰ βλέπῃ κανεὶς ἀνθρώπους ποὺ ἐργάζονται τὴν ἡμέραν εἰς ἐργοστάσια ἢ καταστήματα ἢ μεταφορικὰς ἀκόμη ἐργασίας, νὰ τρέχουν νὰ συμπληρώσουν καὶ νὰ ἐπεκτείνουν τὴν μόρφωσίν των τὴν ἐπαγγελματικὴν ἢ τὴν γενικὴν. Ἡ ὀργάνωσις τῶν Σχολείων αὐτῶν δὲν ἀπαιτεῖ ἐπιβάρυνσιν τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ. Τὸ ζήτημα εἶναι ἀποκλειστικῶς ὀργανωτικὸν μεγάλης ὁμως κοινωνικῆς σημασίας. Τίποτε δὲν ἐμποδίζει νὰ ὀργανωθοῦν καὶ εἰς τὰς μεγαλυτέρας τοῦλάχιστον πόλεις τῆς Χώρας, παρόμοια Λαϊκὰ Σχολεῖα.

Γενικαὶ παρατηρήσεις καὶ συμπεράσματα

Α'.

1) 20 ο)ο τῶν Κρατικῶν Σχολείων Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως εἶναι ἀνθυγιεινά.

2) 67 ο)ο τῶν Κρατικῶν Νηπιαγωγείων εἶναι Ἀνθυγιεινά. (Ἐκ τῶν 743 Κρατικῶν τὰ 582 εἶναι Μακεδονίας—Θράκης).

3) 2825 συνοικισμοὶ μὲ πληθυσμὸν περίπου 200 χιλιάδων δὲν ἔχουν Δημοτικὸν Σχολεῖον.

4) Εἰς 61 ο)ο τῶν κρατικῶν Δημοτικῶν Σχολείων εἰς διδάσκαλος διδάσκει εἰς ἕξ τάξεις, ἐν ᾧ εἰς 19 ο)ο δύο διδάσκαλοι διδάσκουν εἰς ἕξ τάξεις.

5) Μὲ τὴν προπολεμικὴν λειτουργίαν τῶν Δημοτικῶν Σχολείων 13,5 ο)ο τοῦ πληθυσμοῦ θὰ παραμένῃ σταθερῶς ἀγράμματον.

6) Εἶναι ἀπαραίτητον τὰ βιβλία καὶ ἡ γραφικὴ ὕλη νὰ παρέχονται δωρεάν. Ἡ Ἐκπαιδεύσις εἰς τὸ Νηπιαγωγεῖον καὶ Δημοτικὸν νὰ εἶναι ἐντελῶς δωρεάν. Ὅτι ἡ ἑπταετὴς φοίτησις εἰς τὸν Δημοτικὸν Σχολεῖον θ' ἀποτελέσῃ πρόοδον μεγάλην εἶναι ἀναμφισβήτητον. Φρονοῦμεν ὁμως ὅτι πρέπει πρῶτον νὰ ὑπάρχει τὸ ἑξατάξιον διὰ νὰ γίνῃται κατόπιν σκέψις περὶ ἑπταταξίου. Καὶ ἑξατάξιον δὲν ἔχομεν.

Β'.

1) 30 ο)ο τῶν Κρατικῶν Σχολείων Μέσης Ἐκπαιδεύσεως εἶναι ἀνθυγιεινά.

2) 55 Σχολεία Μέσης Ἐκπαιδύσεως στεροῦνται διδακτηρίων.

3) Ὁ τύπος τοῦ Γυμνασίου πρέπει νὰ γίνῃ ἐνιαῖος ἢ νὰ γίνῃ συστηματικὴ πειραματικὴ προσπάθεια διὰ τὴν εὔρεσιν τοῦ καλυτέρου τύπου.

4) Ὁρισμένα μαθήματα τοῦ Γυμνασίου πρέπει νὰ καταργηθοῦν ἢ ν' ἀντικατασταθοῦν.

5) Πρέπει ν' ἀπαγορευθῇ εἰς τοὺς Ἑλληνας ὑπηκόους νὰ φοιτοῦν εἰς τὰ ξένα Σχολεῖα Μέσης Ἐκπαιδύσεως.

Γ'.

2) Τὸ Πολυτεχνεῖον Θεσσαλονίκης καὶ τὸ Πανεπιστήμιον Ἰωαννίνων εἶναι ἀπαραίτητα.

2) Νὰ ἰδρυθῇ ἡ Σχολὴ Τύπου ὡς καὶ ἄλλαι Σχολαὶ εἰς τὰ Πανεπιστήμια καὶ τὸ Πολυτεχνεῖον καὶ νὰ ἐνισχυθοῦν τὰ ἐργαστήρια. Νὰ ἰδρυθοῦν ἐργαστήρια ἐρευνῶν εἰς πολλὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδος.

3) Νὰ ὀργανωθῇ ἡ ἐκτύπωσις τῶν βιβλίων τῶν Καθηγητῶν τῶν Ἀνωτάτων Ἐκπαιδευτικῶν Ἰδρυμάτων.

Δ'.

1) Ἡμερήσια Ἐπαγγελματικὰ Σχολεῖα εἰς τὰ ὁποῖα νὰ φοιτοῦν 2—4 ἔτη ἀπόφοιτοι τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εὐδοκίμησούν καὶ ἀποκλείονται. Τοιαῦτα Σχολεῖα θὰ δημιουργήσούν πληθωρισμὸν ἐλλιπῶς ἐκπαιδευθέντων Τεχνιτῶν.

2) Πρέπει νὰ ὀργανωθῇ ἡ Ἐπαγγελματικὴ—Τεχνικὴ Ἐπαίδευσις ἐπὶ ἐντελῶς νέων βάσεων.

3) Ἡ Διοίκησις τῆς Ἐπαγγελματικῆς Ἐκπαιδύσεως πρέπει νὰ εἶναι ἐνιαῖα.

10-107

А.П.О.

0010124199

